

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΣΤΗΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑ**

**ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ, ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΚΑΙ Η ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ
ΜΚΟ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

Κρίστι Ντέντια

Πειραιάς

Νοέμβριος 2022

Με ατομική μου ευθύνη και γνωρίζοντας τις κυρώσεις, που προβλέπονται από τις διατάξεις της παρ. 6 του άρθρου 22 του Ν. 1599/1986, δηλώνω ότι:

το έργο που εκπονήθηκε και παρουσιάζεται στην υποβαλλόμενη διπλωματική εργασία είναι αποκλειστικά ατομικό δικό μου. Όποιες πληροφορίες και υλικό που περιέχονται έχουν αντληθεί από άλλες πηγές, έχουν καταλλήλως αναφερθεί στην παρούσα διπλωματική εργασία. Επιπλέον τελώ εν γνώσει ότι σε περίπτωση διαπίστωσης ότι δεν συντρέχουν όσα βεβαιώνονται από μέρους μου, μου αφαιρείται ανά πάσα στιγμή αμέσως ο τίτλος.

Ευχαριστίες

Μετά κόπων και βασάνων, κατάφερα να ολοκληρώσω ύστερα, από πολλές αναποδιές, δυσκολίες οικονομικές και άλλου είδους, την παρούσα μελέτη. Θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τον επιβλέποντα καθηγητή μου, Κύριο Κωνσταντίνο Λάβδα για την καθοδήγηση και την άψογη συνεργασία μας, στο πλαίσιο εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας.

Επίσης, ευχαριστώ θερμά την καθηγήτρια, Κυρία Φωτεινή Ασδεράκη που αποτέλεσε πηγή έμπνευσης και με βοήθησε με τις παρατηρήσεις και διορθώσεις της, όχι μόνο στην παρούσα έρευνα, αλλά και καθ' όλη την διάρκεια του μεταπτυχιακού προγράμματος.

Ακόμη, θα ήθελα να ευχαριστήσω τις ΜΚΟ Generation 2.0 for Rights, Equality & Diversity καθώς και το *Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού*. (Network for Children's Rights) για τις συνεντεύξεις που διεξάγαμε κάτω από δυσμενείς συνθήκες, λόγω της πανδημίας.

Επιπρόσθετα, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς μου, γιατί χωρίς την εμπιστοσύνη και την ενθάρρυνση τους δεν θα είχα καταφέρει τίποτα.

Τέλος, οφείλω ένα τεράστιο ευχαριστώ στην αδερφή μου Ανίσα Ντέντια, την φίλη μου την Μαλβίνα Μιχαλούδη και την ξαδέρφη μου Μαρκέλλα-Ερίντα Κοτσίαση για την ηθική και ψυχική στήριξη όλο αυτό το διάστημα, καθώς συνέβαλαν σημαντικά στην επίτευξη του στόχου μου.

Περίληψη

Βασικός σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να αναδειχθεί η σχέση που έχει διαμορφωθεί ανάμεσα στις ΜΚΟ και τις δημόσιες αρχές της χώρας στο πεδίο του μεταναστευτικού και προσφυγικού ζητήματος. Επίσης, στόχο της έρευνας αποτελεί η διερεύνηση των ενδεχόμενων προβλημάτων που ανέκυψαν από τη συγκεκριμένη σχέση. Στην έρευνα συμμετείχαν δύο υψηλόβαθμα στελέχη μη κυβερνητικών οργανώσεων, η Program Director του οργανισμού Generation 2.0 for Rights, Equality & Diversity και η Κοινωνική Λειτουργός και Υπεύθυνη του Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής και Νομικής Υποστήριξης του οργανισμού *Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού*. (Network for Children's Rights). Αμφότερες παρουσιάζουν έντονη δραστηριότητα στον τομέα, με εμπειρία 16 και 10 χρόνων αντίστοιχα. Στην παρούσα έρευνα ακολουθήθηκε η ποιοτική ερευνητική μέθοδος, καθώς αυτή προσφέρει τη δυνατότητα της ερμηνευτικής προσέγγισης του θέματος που ερευνάται, συμβάλλοντας με τους μηχανισμούς της στην ανάδειξη χρήσιμων αποτελεσμάτων. Μέσω της διεξαγωγής της παρούσας επιβεβαιώνονται οι θέσεις που έχουν εκφραστεί αναφορικά με τον ρόλο που έχουν διαδραματίσει οι ΜΚΟ στον τομέα του προσφυγικού και μεταναστευτικού θέματος, αλλά και οι δυσχέρειες που χαρακτηρίζουν τη συνεργασία του κρατικού μηχανισμού μαζί τους. Υπό το πρίσμα αυτό, αντικείμενο περαιτέρω έρευνας θα μπορούσε να αποτελέσει η διερεύνηση των στάσεων δείγματος του πληθυσμού σε σχέση με τις ΜΚΟ τη σύγχρονη εποχή, κατόπιν δηλαδή της εδραίωσης της λειτουργίας τους και δεδομένων των στοιχείων που έχουν προκύψει αναφορικά με τη δράση τους από τα έτη 2015-16 και εξής.

Λέξεις Κλειδιά: Πρόσφυγες, Μετανάστες, ΜΚΟ, Ελλάδα

Abstract

The main purpose of this research is to highlight the relationship that has been formed between the NGOs and the public authorities of the country in the field of immigration and refugee issues. Also, the aim of the research is to investigate the possible problems that arose from the specific relationship. Two high-ranking executives of non-governmental organizations participated in the research, the Program Director of the organization Generation 2.0 for Rights, Equality & Diversity and the Social Worker and Manager of the Psychosocial and Legal Support Program of the organization Network for the Rights of the Child. (Network for Children's Rights). Both are active in the field, with 16 and 10 years of experience respectively. In the present research, the qualitative research method was followed, as it offers the possibility of an interpretive approach to the subject under investigation, contributing with its mechanisms to the emergence of useful results. Through the conduct of the present, the positions that have been expressed regarding the role that NGOs have played in the field of refugee and immigration issues, but also the difficulties that characterize the cooperation of the state apparatus with them, are confirmed. In this light, the object of further research could be the investigation of the attitudes of a sample of the population in relation to NGOs in the modern era, i.e. after the consolidation of their operation and given the data that have emerged regarding their action since the years 2015-16 onwards.

Keywords: Refugees, Immigrants, NGOs, Greece

Περιεχόμενα

Περίληψη	4
Abstract.....	5
1. Εισαγωγή.....	8
1.1. Η συζήτηση γύρω από το θέμα	8
1.2. Σκοπός της εργασίας	8
1.3. Μεθοδολογία.....	8
1.3.1. Το ερευνητικό ερώτημα.....	8
1.3.2. Επισκόπηση βιβλιογραφίας / Κριτική προσέγγιση.....	9
1.3.3. Το επιχείρημα της μελέτης / Υποθέσεις εργασίας.....	9
1.3.4. Θεωρητικό πλαίσιο	9
1.3.5. Αναζήτηση στοιχείων	9
1.3.6. Τρόπος ανάλυσης.....	10
1.3.7. Η καινοτομία / πρωτοτυπία της εργασίας.....	10
1.3.8. Περιορισμοί	10
1.3.9. Δομή της εργασίας.....	10
2. Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις	13
2.1. Η Έννοια των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.....	13
2.2. Κατανομή δραστηριοτήτων και τρόπος συγκρότησης των Μ.Κ.Ο.	14
2.3. Ιδιότητες γενικού ενδιαφέροντος των Μ.Κ.Ο.....	16
2.4. Κατηγοριοποίηση των Μ.Κ.Ο.....	17
2.5. Η οικονομική στήριξη των Μ.Κ.Ο.....	22
2.6. Λειτουργικός σκοπός των Μ.Κ.Ο.	23
2.7. Η διεθνής εμβέλεια των Μ.Κ.Ο.	25
3. Αλληλεπίδραση Κρατικού Παράγοντα και Μ.Κ.Ο.	29
3.1. Εμπλοκή κρατικών φορέων στη διαχείριση του προσφυγικού στην Ελλάδα	

3.2.	Κέντρα και οι Δομές Υποδοχής και Φιλοξενίας	31
3.2.1.	Νομοθετικές Ρυθμίσεις για τα Κέντρα και τις Δομές των προσφύγων-μεταναστών.....	31
3.2.2.	Χαρακτηριστικά Δομών Υποδοχής και Φιλοξενίας	33
3.3.	Συνεργασία ΜΚΟ και Κράτους για την Εκπαίδευση Προσφύγων και Μεταναστών.....	34
3.4.	Λειτουργία Δημοτικών και Κρατικών παραγόντων στην ενίσχυση των Προσφύγων	35
3.5.	Πρόγραμμα Παροχής Εκπαίδευσης στους Πρόσφυγες.....	36
3.6.	Σύμπραξη με Κυβερνητικούς Οργανισμούς (ΔΟ) και μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ)	40
4.	Πρακτικό Μέρος.....	44
4.1.	Σκοπός της έρευνας-ερευνητικά ερωτήματα.....	44
4.2.	Το δείγμα της έρευνας.....	44
4.3.	Ερευνητικά εργαλεία.....	45
4.4.	Μεθοδολογία της έρευνας.....	45
5.	Αποτελέσματα - Κωδικοποίηση Συνεντεύξεων	47
5.1.	Πρώτο Ερευνητικό Ερώτημα	47
5.2.	Δεύτερο Ερευνητικό Ερώτημα.....	49
5.3.	Τρίτο Ερευνητικό Ερώτημα	52
5.4.	Τέταρτο Ερευνητικό Ερώτημα.....	55
6.	Συζήτηση-Συμπεράσματα.....	57
7.	Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα	62
	Βιβλιογραφία	63
	Παράρτημα 1.....	65
	Παράρτημα 2.....	79

1. Εισαγωγή

1.1. Η συζήτηση γύρω από το θέμα

Είναι γεγονός ότι η λήψη μέτρων ανθρωπιστικού χαρακτήρα στον σύγχρονο κόσμο είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη δράση των μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (Μ.Κ.Ο.). Οι μη Κυβερνητικές Οργανώσεις διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαχείριση του προσφυγικού και μεταναστευτικού ζητήματος. Με τις δράσεις τους, οι Μ.Κ.Ο. συμβάλουν στην αντιμετώπιση του προσφυγικού ζητήματος, προσφέροντας κάθε είδους βοήθεια στους ανθρώπους που εγκατέλειψαν κάτω από δύσκολες συνθήκες τις πατρίδες τους και βοηθώντας τους να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα της χώρας στην οποία πλέον διαμένουν. Παρόλο που οι δράσεις των Μ.Κ.Ο. βασίζονται στην απουσία επιρροής από την κρατική εξουσία, πολλές φορές η συνεργασία τους με τον κρατικό μηχανισμό κρίνεται απαραίτητη. Συνεπώς, όταν οι Μ.Κ.Ο. καλούνται να διαχειριστούν ένα τόσο σοβαρό ζήτημα όπως το μεταναστευτικό και προσφυγικό, γίνεται αναγκαία η συνεργασία τους με κρατικές υπηρεσίες προκειμένου να επιτελεστεί το ανθρωπιστικό τους έργο με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο.

1.2. Σκοπός της εργασίας

Ο κύριος σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η ανάδειξη της σχέσης που έχει αναπτυχθεί μεταξύ των Μ.Κ.Ο. και των δημοσίων αρχών της Ελλάδας, όσον αφορά το μεταναστευτικό και προσφυγικό ζήτημα. Ακόμη, η παρούσα έρευνα σκοπεύει να διερευνήσει τα προβλήματα που ενδεχομένως ανέκυψαν από τη συγκεκριμένη σχέση.

1.3. Μεθοδολογία

1.3.1. Το ερευνητικό ερώτημα

Τα ερευνητικά ερωτήματα περιστρέφονται γύρω από τέσσερις βασικούς άξονες. Συγκεκριμένα, ο πρώτος άξονας αφορά τις απόψεις των υπευθύνων Μ.Κ.Ο. σχετικά με τη συνεργασία τους με τις κρατικές υπηρεσίες. Ο δεύτερος άξονας σχετίζεται με το πώς οι υπεύθυνοι κρίνουν την αποδοχή των Μ.Κ.Ο. από την ελληνική κοινωνία, και ο τρίτος άξονας αφορά την άποψη τους για το ποια είναι τα πιο σημαντικά προβλήματα που προκύπτουν στη σχέση των Μ.Κ.Ο. και του ελληνικού κράτους. Τέλος, ο τέταρτος άξονας αφορά τη γνώμη των υπευθύνων Μ.Κ.Ο. για τη σημαντικότερη

συμβολή των Μ.Κ.Ο. στην άμβλυνση των δυσχερειών που αντιμετωπίζουν πρόσφυγες και μετανάστες.

1.3.2. Επισκόπηση βιβλιογραφίας / Κριτική προσέγγιση

Μετά από ενδελεχή έρευνα, διαπιστώθηκε πως δεν εντοπίζονται μελέτες στην υπάρχουσα βιβλιογραφία, οι οποίες διερευνούν τη σχέση που διαμορφώνεται μεταξύ των Μ.Κ.Ο. και του κρατικού μηχανισμού με στόχο την αντιμετώπιση του προσφυγικού και μεταναστευτικού ζητήματος στην χώρα. Επομένως, η παρούσα έρευνα πρόκειται να ρίξει φως στο παραπάνω ζήτημα, αναλύοντας και εξετάζοντας τη σχέση μεταξύ των Μ.Κ.Ο. και των κρατικών φορέων, καθώς και των κοινών δράσεων τους που στοχεύουν στην αποσυμφόρηση του προσφυγικού και μεταναστευτικού ζητήματος.

1.3.3. Το επιχείρημα της μελέτης / Υποθέσεις εργασίας

Η συνεργασία των Μ.Κ.Ο. με κρατικές υπηρεσίες με στόχο την αντιμετώπιση του μεταναστευτικού και προσφυγικού ζητήματος συγκαταλέγεται στα αναμενόμενα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας. Ωστόσο, η συνεργασία αυτή χαρακτηρίζεται από μια άναρχη δομή, καθώς υπάρχουν πολυάριθμες Μ.Κ.Ο. που δραστηριοποιούνται στη χώρα και η συνεργασία με την καθεμία από αυτές είναι ανέφικτη.

1.3.4. Θεωρητικό πλαίσιο

Η παρούσα εργασία διερευνά τη σχέση συνεργασίας που αναπτύσσεται μεταξύ των Μ.Κ.Ο. και των κρατικών υπηρεσιών για την αντιμετώπιση ζητημάτων όπως το μεταναστευτικό και προσφυγικό ζήτημα. Για τους σκοπούς της έρευνας αυτής αναζητήθηκαν άρθρα από τη διεθνή βιβλιογραφία που να καλύπτουν το ζήτημα, καθώς και άρθρα από τον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο. Διαπιστώθηκε πως δεν υπάρχουν μελέτες που να διερευνούν επακριβώς το συγκεκριμένο θέμα. Επομένως, χρησιμοποιήθηκαν άρθρα που αναφέρονται στο γενικό πλαίσιο του ζητήματος.

1.3.5. Αναζήτηση στοιχείων

Η παρούσα έρευνα βασίστηκε κυρίως σε πρωτογενή δεδομένα, τα οποία αποτελούνται από συνεντεύξεις δύο υπευθύνων Μ.Κ.Ο.. Ουσιαστικά, το δείγμα της έρευνας ακολουθεί τη στρατηγική των ομοιογενών δειγμάτων. Με τη συγκεκριμένη

στρατηγική, η οποία χρησιμοποιείται σε ποιοτικές έρευνες, ο ερευνητής έχει τη δυνατότητα να μελετήσει σε βάθος τους συμμετέχοντες και να αποκτήσει πρόσβαση στις εμπειρίες και τις θέσεις τους, αλλά και τα κοινά χαρακτηριστικά τους. Συγκεκριμένα στην έρευνα συμμετείχαν δύο υψηλόβαθμα στελέχη μη κυβερνητικών οργανώσεων.

1.3.6. Τρόπος ανάλυσης

Στην παρούσα εργασία πραγματοποιήθηκε ποιοτική έρευνα, καθώς αυτή προσφέρει τη δυνατότητα ερμηνευτικής προσέγγισης του θέματος που ερευνάται. Γι' αυτό χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της συνέντευξης, βάσει ενός ημι-δομημένου ερωτηματολογίου. Το ερωτηματολόγιο αυτό προσφέρει τη δυνατότητα στον ερευνητή να προσεγγίσει σε βάθος το προς εξέταση θέμα, διατηρώντας, παράλληλα, την αυτονομία του. Επιπλέον, οι συνεντευξιαζόμενοι έχουν τη δυνατότητα να εκφραστούν ελεύθερα, αναπτύσσοντας μια ιδιαίτερα επικοινωνιακή και αυθεντική σχέση με τον συνεντευξιαστή.

1.3.7. Η καινοτομία / πρωτοτυπία της εργασίας

Η παρούσα έρευνα θα μπορούσε να θεωρηθεί πρωτότυπη και καινοτόμα, καθώς είναι η μόνη έρευνα στη διεθνή βιβλιογραφία που εξετάζει τη σχέση συνεργασίας των Μ.Κ.Ο. με τις κρατικές υπηρεσίες όσον αφορά την αντιμετώπιση του μεταναστευτικού και προσφυγικού ζητήματος στην Ελλάδα.

1.3.8. Περιορισμοί

Οι περιορισμοί της παρούσας εργασίας σχετίζονται με το γεγονός ότι η ποιοτική έρευνα στηρίζεται σε προσωπικές εμπειρίες και βιώματα των ατόμων που συμμετέχουν στην έρευνα. Επομένως, τα δεδομένα που προκύπτουν έχουν μια σχετικά υποκειμενική φύση και από αυτά τα δεδομένα δεν μπορούν να προκύψουν αμιγώς αντικειμενικά και καθολικά συμπεράσματα, ειδικά όταν ο αριθμός συμμετεχόντων είναι μικρός. Επιπλέον, η παρούσα έρευνα στηρίχθηκε μόνο σε δύο συνεντεύξεις, περιορίζοντας σε μεγάλο βαθμό το δείγμα της έρευνας. Ακόμη, οι συνεντεύξεις αυτές, συνεπώς, και η ποιοτική έρευνα, δεν έχουν στατιστική τεκμηρίωση όπως οι ποσοτικές έρευνες, το οποίο σημαίνει πως δεν υπάρχει μεγάλη ακρίβεια στα δεδομένα.

1.3.9. Δομή της εργασίας

Το πρώτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας αναφέρεται στις μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Συγκεκριμένα, στην πρώτη υποενότητα αναλύεται η έννοια των Μ.Κ.Ο., ενώ η δεύτερη υποενότητα αναφέρεται στην κατανομή των δραστηριοτήτων κα στον τρόπο συγκρότησης των Μ.Κ.Ο.. Στην τρίτη υποενότητα αναφέρονται οι ιδιότητες γενικού ενδιαφέροντος των Μ.Κ.Ο., στην τέταρτη και πέμπτη υποενότητα αναλύεται η κατηγοριοποίηση των Μ.Κ.Ο. και η οικονομική στήριξη των Μ.Κ.Ο., αντίστοιχα. Τέλος, στην έκτη υποενότητα αναλύεται ο λειτουργικός σκοπός των Μ.Κ.Ο. και στην έβδομη η διεθνής τους εμβέλεια.

Στη συνέχεια, το δεύτερο κεφάλαιο αναφέρεται στην αλληλεπίδραση του κρατικού παράγοντα και των Μ.Κ.Ο.. Στην πρώτη υποενότητα γίνεται αναφορά στην εμπλοκή κρατικών φορέων στη διαχείριση του προσφυγικού ζητήματος στην Ελλάδα. Η δεύτερη υποενότητα αναφέρεται στα κέντρα και τις δομές υποδοχής και φιλοξενίας των προσφύγων, περιλαμβάνοντας τις νομοθετικές ρυθμίσεις για τα κέντρα και τις δομές των προσφύγων-μεταναστών, καθώς και τα χαρακτηριστικά δομών υποδοχής και φιλοξενίας των προσφύγων. Στην τρίτη υποενότητα αναλύεται η συνεργασία των Μ.Κ.Ο. και του κράτους για την εκπαίδευση προσφύγων και μεταναστών, ενώ στην τέταρτη αναλύεται η λειτουργία δημοτικών και κρατικών παραγόντων στην ενίσχυση των προσφύγων. Τέλος, η έκτη υποενότητα αναφέρεται στο πρόγραμμα παροχής εκπαίδευσης στους πρόσφυγες και η έβδομη υποενότητα αναφέρεται στη σύμπραξη Κυβερνητικών Οργανισμών (ΔΟ) και μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ).

Έπειτα, το τρίτο κεφάλαιο περιλαμβάνει το πρακτικό μέρος της παρούσας εργασίας. Συγκεκριμένα, η πρώτη υποενότητα περιλαμβάνει το σκοπό της έρευνας και παραθέτει τα ερευνητικά ερωτήματα. Η δεύτερη υποενότητα αναφέρεται στο δείγμα της έρευνας, η τρίτη υποενότητα αναφέρεται στα ερευνητικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν στην εργασία και η τέταρτη υποενότητα περιλαμβάνει τη μεθοδολογία που ακολούθησε η έρευνα. Επιπλέον, το τέταρτο κεφάλαιο αναφέρεται στα αποτελέσματα της έρευνας και περιλαμβάνει την κωδικοποίηση των συνεντεύξεων. Στις τέσσερις υποενότητες που περιλαμβάνει αυτό το κεφάλαιο, παρατίθενται τα τέσσερα ερευνητικά ερωτήματα της παρούσας εργασίας. Ακόμη, το πέμπτο κεφάλαιο περιλαμβάνει τη συζήτηση και τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την ποιοτική έρευνα. Τέλος, το έκτο κεφάλαιο παραθέτει ορισμένες προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.

2. Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

2.1. Η Έννοια των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Είναι γεγονός ότι η λήψη μέτρων ανθρωπιστικού χαρακτήρα στον σύγχρονο κόσμο είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη δράση των μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Ωστόσο, παρά την έντονη παρουσία αυτών στη διαχείριση κάθε είδους κρίσης, η σαφής πρόσδοση ενός νοηματικού υποβάθρου καθίσταται εξαιρετικά δυσχερής. Ως δικαιολογητικός λόγος αυτής της κατάστασης παρουσιάζεται η θεματική που αναλαμβάνει να διεκπεραιώσει η κάθε οργάνωση, η οποία μεταβάλλεται ανάλογα με την φύση του εκάστοτε προβλήματος που ανακύπτει, καθώς και ανάλογα με τους στόχους που τίθενται προς επίτευξη. Όπως εύστοχα παρατηρεί το Συμβούλιο Επικρατείας του Γαλλικού κράτους, οι εν λόγω οργανώσεις να μεν υπάγονται στην ευρύτερη σφαίρα του ιδιωτικού δικαίου, ωστόσο δρουν χωρίς να απαιτείται η ανάμειξη θεσμικών παραγόντων. Από την άλλη πλευρά, η Παγκόσμια Τράπεζα επισημαίνει τον έντονο ανθρωπιστικό χαρακτήρα των μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, παρουσιάζοντας ως βασικό χαρακτηριστικό αυτών, την έγκαιρη επέμβασή τους κάθε φορά που ανακύπτει ανάγκη (Ομάδα Εργασίας Νέων ίδρυμα Ανδρέα Παπανδρέου, 2005, σ.4). Σε επίπεδο εσωτερικού δικαίου, η έννοια της μη Κυβερνητικής Οργάνωσης εισήχθη με τις ρυθμιστικές διατάξεις που αφορούσαν στην εδραίωση του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Φροντίδας (ν. 2646/1998). Προχωρώντας ένα βήμα παρακάτω, ένα χρόνο αργότερα διατυπώθηκε με νόμο στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως μία πιο εκτενής προσέγγιση της συγκεκριμένης έννοιας. Όπως αναφέρεται στις σχετικές νομοθετικές διατάξεις του ν. 2731/1999, βασικός σκοπός μιας τέτοιας οργάνωσης είναι η αντιμετώπιση πάσης φύσεως ανθρωπιστικής κρίσης. Αρωγοί στο δύσκολο αυτό εγχείρημα τίθενται οικονομικοί και κοινωνικοί παράγοντες, οι οποίοι συνδράμουν στην εξέλιξη του βιοτικού επιπέδου των αναπτυσσόμενων χωρών (forin.gr, 2017).

Με αφετηρία, λοιπόν, τις προαναφερθείσες προσεγγίσεις γίνεται αντιληπτό πως με τον όρο μη Κυβερνητική Οργάνωση νοείται το σύνολο των ατόμων των οποίων οι υπηρεσίες έχουν τεθεί προς την εξυπηρέτηση κάποιων σκοπών, κυρίως φιλανθρωπικών. Θεμελιώδες γνώρισμα αυτών των δραστηριοτήτων είναι ότι πραγματοποιούνται σε μεγάλο βαθμό εθελοντικά, ενώ παραμένουν αλώβητες από κρατικές επεμβάσεις και συμφέροντα πολιτικής φύσης. Φυσικά, τόσο η εθνική όσο και η διεθνής κοινότητα με την πάροδο του χρόνου έχει διαμορφώσει ορισμένα

“μοντέλα” ανθρωπιστικής δράσης, πάνω στα οποία εδράζεται κατά κανόνα η διαμόρφωση των αναδυόμενων οργανώσεων (Στραβοσκούφης, 2006, σ.111).

Εν κατακλείδι, δεν είναι λίγες οι φορές που η κοινή γνώμη ταυτίζει τις συγκεκριμένες συλλογικότητες με την ιδιωτική πρωτοβουλία. Με άλλα λόγια, η χάραξη της πολιτικής της εκάστοτε ομάδας ανθρωπιστικού χαρακτήρα δεν διαμορφώνεται από κρατικούς φορείς. Η πεμπουσία των ενεργειών τους ανευρίσκεται στους σκοπούς τους οποίους επιτελούν. Ακολούθως, η ανακούφιση του ανθρώπινου πόνου από κάθε είδους δεινά (λ.χ. πόλεμος) αποτελεί τον κεντρικό κατευθυντήριο άξονα γύρω από τον οποίο καταστρώνεται η αντιμετώπισή τους. Σε κάθε περίπτωση, η θέσπιση των υπό κρίση ομάδων εισήχθη με κρατικές ρυθμίσεις, ωστόσο, στην πορεία η λειτουργία τους αποκόπηκε και είναι σε μεγάλο βαθμό ανεξάρτητη από τους κρατικούς παράγοντες. Είναι αναγκαίο, επίσης, να παρατηρηθεί ότι το φιλανθρωπικό έργο κατά κανόνα δεν πραγματοποιείται με την υπόσχεση παροχής χρηματικού ανταλλάγματος.

2.2. Κατανομή δραστηριοτήτων και τρόπος συγκρότησης των Μ.Κ.Ο

Η ανάλυση της διάρθρωσης των μη Κυβερνητικών Οργανώσεων συνιστά ένα θέμα που έχει απασχολήσει την επιστημονική κοινότητα τόσο σε εθνικό, όσο και σε διεθνές επίπεδο. Όπως εύστοχα διαπιστώνει ο καθηγητής του City University of London, Peter Willetts, ο τρόπος κατανομής των αρμοδιοτήτων σε μια Μ.Κ.Ο. συντελείται με γνώμονα την ιεραρχία που εδράζεται στις δημοκρατικές ιδέες. Με άλλα λόγια, συνάγεται πως το κάθε πρόσωπο έχει τη διακριτική ευχέρεια να συμμετάσχει ενεργά σε μία τέτοια οργάνωση, εφόσον το επιθυμεί.

Ακολούθως, κρίνεται επιβεβλημένο να αναφερθεί πως η διαμόρφωση των εν λόγω οργανώσεων δεν παρουσιάζει ουσιώδεις ομοιότητες με τη λειτουργία άλλων συλλογικοτήτων, όπως για παράδειγμα, των κομματικών σχηματισμών. Απαραίτητο στοιχείο για την ομαλή διεξαγωγή των δράσεων μιας Μ.Κ.Ο., είναι η ύπαρξη ενός κεντρικού οργάνου εσωτερικής και εξωτερικής εκπροσώπησης. Το όργανο αυτό είναι φυσικά, το Διοικητικό Συμβούλιο. Το Διοικητικό Συμβούλιο είναι επιφορτισμένο με το καθήκον λογοδοσίας στα μέλη τα οποία διαθέτουν τη δυνατότητα να καταθέτουν την ψήφο τους στις τακτικές ή έκτακτες συνεδριάσεις. Σχετικά με τα μέλη μιας οργάνωσης, ο αριθμός τους ενδέχεται να φτάσει με τα 3.000. Πιο αναλυτικά τα

θεμελιώδη γνωρίσματα μιας μη Κυβερνητικής Οργάνωσης μπορούν να παρουσιαστούν ως εξής:

1. Όπως συμβαίνει στην πλειοψηφία των οργανωμένων συνόλων ατόμων, η Γενική Συνέλευση αποτελεί τη βάση για την ανάπτυξη όλων των δραστηριοτήτων της εκάστοτε οργάνωσης. Η συγκέντρωση των μελών της Γενικής Συνέλευσης προβλέπεται είτε για λόγους που προβλέπονται στο καταστατικό (τακτική), είτε για λόγους που προκύπτουν και χρήζουν άμεσης διευθέτησης (έκτακτη). Κατά κανόνα στην έκτακτη συνέλευση είναι αναγκαία η παροχή συγκατάθεσης από την απόλυτη πλειοψηφία των μελών.
2. Στις κύριες αρμοδιότητες της Γενικής Συνέλευσης συγκαταλέγεται η απόφαση περί της συγκρότησης του Διοικητικού Συμβουλίου. Ειδικότερα, θεσπίζεται ενιαύσια θητεία για τα μέλη του, ενώ παράλληλα συγκαλείται ανά προβλεπόμενες χρονικές περιόδους. Έχει, ακόμη, καθήκον να ενημερώνει τη Γενική Συνέλευση για κάθε ζήτημα προς επίλυση που ανακύπτει. Ο προσανατολισμός της δράσης των Οργανώσεων είναι αποτέλεσμα αρμονικής διαβούλευσης μεταξύ της Γενικής Συνέλευσης και του Διοικητικού Συμβουλίου.
3. Επιβοηθητικό ρόλο στην κατάστρωση των ενεργειών του Διοικητικού Συμβουλίου διαδραματίζουν διάφορες υποομάδες και επιτροπές. Η διαμόρφωσή τους εξαρτάται από τις αναδυόμενες ανάγκες. Για παράδειγμα, προβλέπεται η σύσταση μιας ομάδας για ορισμένο χρονικό διάστημα και η συνακόλουθη διάλυσή της με την επίτευξη του στόχου για τον οποίο δημιουργήθηκε (ΕΚΚΕ, 1997).

Σε κάθε περίπτωση, η έκταση της οργάνωσης που υπάρχει σε κάθε μη Κυβερνητική Οργάνωση, εξαρτά και την παρουσία επιπρόσθετων θέσεων. Είναι χαρακτηριστικό πως οι οργανώσεις που ρυθμίζουν εξαντλητικά και την παραμικρή λειτουργία τους, συχνά απασχολούν πρόσωπα σε θέσεις υπευθύνων ή διευθυντών προκειμένου να καλυφθούν ζητήματα διοικητικής ή οικονομικής φύσεως. Οργανωτικός χάρτης κάθε πτυχής του πλαισίου δραστηριοτήτων μιας μη Κυβερνητικής Οργάνωσης είναι χωρίς αμφιβολία, το καταστατικό της. Στο τελευταίο, αναφέρονται λεπτομερώς τα καθήκοντα κάθε οργάνου και οι στόχοι που τα μέλη του καλούνται να φέρουν εις πέρας.

2.3. Ιδιότητες γενικού ενδιαφέροντος των Μ.Κ.Ο.

Ο βαθμός που έχει απασχολήσει το ζήτημα της φύσης των μη Κυβερνητικών Οργανώσεων τη διεθνή επιστημονική κοινότητα διαφαίνεται από την πληθώρα απόψεων που έχει εκφραστεί από επιφανείς εκπροσώπους της. Ένας εξ αυτών είναι ο Ούρλιχ Μπεχ¹, ο οποίος έχει εντυπώσει σε ζητήματα Κοινωνιολογίας και Πολιτικής Φιλοσοφίας. Κατά τα λεγόμενά του, οι βασικές ιδιότητες των ΜΚΟ είναι δυνατόν να συνοψιστούν όπως αναφέρονται παρακάτω:

- Οι εν λόγω οργανώσεις δεν περιορίζονται σε γεωγραφικά σύνορα. Μπορούν, βάσει του καταστατικού και των μελών που διαθέτουν, να δραστηριοποιούνται και εκτός της κρατικής οντότητας στην οποία έχουν νόμιμα συσταθεί, κάθε φορά που εμφανίζεται ανθρωπιστικό ζήτημα προς διευθέτηση.
- Το σύνολο των ενεργειών τους παρατηρείται ότι τοποθετείται κατά κύριο λόγο στον εσωτερικό τομέα. Έτσι, εφόσον δεν τους απασχολούν εξωτερικές υποθέσεις είναι δυνατόν να επεκτείνουν το έργο τους σε περισσότερες από μία χώρες την ίδια στιγμή.
- Έχει επικρατήσει η άποψη ότι οι Μ.Κ.Ο. έχοντας ως γνώμονα τη διαφύλαξη των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, εμφανίζει λειτουργικά μεγαλύτερη επιτυχία και αποδοτικότητα σε σχέση με την θεσμοθετημένη δραστηριότητα των κρατικών φορέων.
- Οι Μ.Κ.Ο., ως υποκείμενα διεθνούς δικαίου, έχουν κατορθώσει να είναι λειτουργικά, χωρίς να χρειάζεται για την επιδίωξη μιας ενέργειας η προηγούμενη έγκριση ή σύμπραξη από κρατικούς φορείς.

Εν συνεχεία, η καθιέρωση ενός καθολικού ορισμού που να αναφέρεται σε όλα τα είδη των μη Κυβερνητικών Οργανώσεων δεν αποτελεί ένα εύκολο εγχείρημα. Τροχοπέδη για την ανάπτυξη μιας τέτοιας προσέγγισης είναι η ουσιώδης απόκλιση των βασικών χαρακτηριστικών των υπό διαμόρφωση Οργανώσεων. Ως εκ τούτου, προτιμάται η παράθεση των ιδιοτήτων γενικής φύσεως, οι οποίες κατά προσέγγιση υπάρχουν στην πλειοψηφία των Μ.Κ.Ο.. Ξεκινώντας, λοιπόν, από την σημασία που

¹Ο Ούρλιχ Μπεχ είναι Γερμανικής καταγωγής, γνωστός για το επιστημονικό του έργο στα πεδία της Κοινωνιολογίας, της Πολιτικής Φιλοσοφίας και του Πολιτισμού, “Τί είναι παγκοσμιοποίηση; Λανθασμένες αντιλήψεις και απαντήσεις”, Αθήνα 1999.

δόθηκε στην έννοια των Μ.Κ.Ο. στα προαναφερθέντα, είναι δυνατόν να διατυπωθούν επικουρικά τα ακόλουθα:

- οι Μ.Κ.Ο. συνιστούν ομάδες ατόμων με συγκεκριμένη οργάνωση, των οποίων η δράση δεν εξαρτάται και δεν επηρεάζεται από τη βούληση των κρατικών παραγόντων,
- διαθέτουν τη διακριτική ευχέρεια να οριοθετήσουν το αντικείμενο της δράσης τους, δημιουργώντας για αυτόν τον σκοπό καταστατικό, προκειμένου να τηρείται απαρέγκλιτα από όλα τα μέλη,
- κατευθυντήριοι άξονες των δραστηριοτήτων τους είναι η διαφύλαξη και προαγωγή του Δημοσίου συμφέροντος,
- η λήψη της ιδιότητας του μέλους εξαρτάται από την ίδια τη βούληση του ατόμου που το επιθυμεί,
- δεν τελούν σε συνάρτηση με τους κομματικούς σχηματισμούς,
- η δημιουργία τους εδράζεται τόσο σε εθνικά όσο και διεθνή πρότυπα,
- οι συμμετέχοντες στις Μ.Κ.Ο. εμφορούνται από την επιθυμία πραγμάτωσης ενός κοινού στόχου,
- πρωταρχικό μέλημά τους είναι η ανακούφιση όσων βρίσκονται σε ανάγκη και άρα δεν επιθυμούν οικονομική ή άλλου είδους ωφέλειας.

2.4. Κατηγοριοποίηση των Μ.Κ.Ο.

Μολονότι η ακριβής νοηματική προσέγγιση μιας μη Κυβερνητικής Οργάνωσης συνιστά μια δυσχερή διαδικασία, εντούτοις έχουν συγκεντρωθεί ορισμένοι ενδείκτες, οι οποίοι σε περίπτωση πλήρωσής του οδηγούν αδιαμφισβήτητα στο συμπέρασμα πως μια οργάνωση εμπίπτει στην ευρύτερη κατηγορία των μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

Όπως παρατηρεί η Anna C. Vakil, ο διαχωρισμός των Μ.Κ.Ο. είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί με την αναγωγή σε ορισμένες προϋποθέσεις.²

² Βάση για την θεμελίωση των σκέψεων του εν λόγω κεφαλαίου αποτέλεσε η γραπτή ανάλυση του Θ. Στραβοσκούφη, “Κοινωνική ανάπτυξη, κοινωνία πολιτών και ΜΚΟ. Ένας διαδραστικός θεσμικός μηχανισμός”, 2006, σ.113 και την ερευνητική μελέτη της Ομάδας Εργασίας Νέων του Ιδρύματος Ανδρέα Παπανδρέου, “Εισαγωγή στις μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ)- Ορισμός, Ρόλος, Οργάνωση, Χρηματοδότηση”, Αθήνα, Ιανουάριος 2005, σ. 10-14.

- με βάση τη χάραξη της πολιτικής δράσης τους, οι Μ.Κ.Ο. είναι δυνατόν να υπαχθούν σε κάποια ευρύτερη ομάδα: λ.χ. Οργάνωση Υπεράσπισης-υποστήριξης ή Πρόνοιας και Ανάπτυξης.
- ανάλογα με τα γεωγραφικά όρια δράσης της κάθε συλλογικότητας, διακρίνονται σε εθνικού και διεθνούς ενδιαφέροντος.

Πιο συγκεκριμένα, σε σχέση με την στρατηγική διαμόρφωση του πλαισίου δράσης είναι δυνατόν να παρατηρηθούν τα παρακάτω. Σε πρώτο στάδιο, οι λεγόμενες Μ.Κ.Ο Πρόνοιας έχουν ως κύριο στόχο την συνδρομή ανθρωπιστικού χαρακτήρα σε κάθε σύνολο ατόμων που αντιμετωπίζουν κάποια δυσκολία (λ.χ. φυσική καταστροφή). Από την άλλη πλευρά, οι Μ.Κ.Ο Ανάπτυξης αφιερώνουν το έργο τους στη διασφάλιση της ποιότητας του βίου κάθε ατόμου. Να απολαμβάνει, με άλλα λόγια, το κάθε πρόσωπο το δικαίωμα στην ζωή χωρίς αντιξοότητες και εμπόδια. Επιπροσθέτως, οι Μ.Κ.Ο. Υποστήριξης-Υπεράσπισης αποτελούν αντίβαρο στις κρατικές ρυθμίσεις λειτουργώντας προστατευτικά για τα δικαιώματα των ευάλωτων κοινωνικών συνόλων. Στον αντίποδα, οι Μ.Κ.Ο. Αναπτυξιακής Εκπαίδευσης έχουν επικεντρωθεί στην εξέλιξη του βιοτικού επιπέδου του πληθυσμού των αναπτυσσόμενων κρατών. Βασική κρίνεται η δράση των Μ.Κ.Ο. Δικτύου, οι οποίες προβάλλουν και γνωστοποιούν τις δραστηριότητες κάθε οργανωμένου συνόλου, το οποίο λειτουργεί σε διεθνές ή σε επίπεδο εσωτερικού δικαίου. Με στόχο την αρμονική συνύπαρξη όλων των μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, ανεξαρτήτως μεγέθους και εμβέλειας, οι Μ.Κ.Ο. Έρευνας μεριμνούν για την μεταλαμπάδευση χρήσιμων στοιχείων σχετικά με τη διάρθρωση της κάθε Οργάνωσης, έτσι ώστε όλες οι εμπλεκόμενοι φορείς να έχουν επίγνωση του έργου που επιτελεί η κάθε οργανωμένη ομάδα. Εξάλλου, δεν πρέπει να λησμονεί κανείς το γεγονός πως ανάλογα με το μέγεθος της κάθε Μ.Κ.Ο., η τελευταία οργανώνεται σε τοπικό, εθνικό και κοινοτικό επίπεδο αντίστοιχα. Είναι χαρακτηριστικό ότι κατά κανόνα οι Οργανώσεις διεθνούς κλίμακας επιλέγουν ως τόπο εγκατάστασης μεγάλα αστικά κέντρα.

Εξαιρετικά βοηθητική για την αναλυτικότερη διάκριση των επιμέρους μορφών των μη Κυβερνητικών Οργανώσεων κρίνεται η συμβολή της Ομάδας Εργασίας Νέων που δραστηριοποιούνται στο πλαίσιο του Ιδρύματος Ανδρέα Παπανδρέου. Όπως συνάγεται από την μελέτη των στοιχείων που συγκεντρώθηκαν, βασικά γνωρίσματα που διαφοροποιούν το χαρακτήρα κάθε οργανωμένου συνόλου είναι η μορφή

διάρθρωσης, οι τιθέμενοι στόχοι, ο τρόπος ταξινόμησης των αρμοδιοτήτων, το υλικό πεδίο που αναφέρονται, η ύλη καθώς και η έδρα στην οποία βρίσκονται.

Ακολούθως, σχετικά με το υλικό πεδίο αναφοράς αλλά και την ύλη, οι Μ.Κ.Ο. είναι δυνατόν να υπαχθούν σε ανάλογες κατηγορίες.

- Οι Μ.Κ.Ο. που ασχολούνται με ζητήματα διασφάλισης του δικαιώματος της υγείας. Ειδικότερα, οι συγκεκριμένες Οργανώσεις λαμβάνουν ρόλο πληροφοριοδότη, παρέχοντας χρήσιμα στοιχεία είτε για την εκ προτέρων είτε για την εκ των υστέρων εξάλειψη κάποιας δυσκολίας. Επιπλέον, οι συμμετέχοντες σε τέτοιους είδους συλλογικότητες παρέχουν δωρεάν τις υπηρεσίες τους σε άτομα που χρήζουν ιατρικής περίθαλψης, φροντίζουν για την λήψη μέτρων που αφορούν στην αντιμετώπιση νόσων επιδημιολογικού χαρακτήρα, ενώ στοχεύουν στη βελτίωση κάθε πτυχής της καθημερινής ζωής στα αναπτυσσόμενα κράτη.
- Οι Μ.Κ.Ο. που επικεντρώνονται στη λήψη μέτρων Πρόνοιας. Για παράδειγμα, οι οργανώσεις αυτές μεριμνούν για την παροχή ψυχολογικής συνδρομής σε άτομα που αντιμετωπίζουν προβλήματα τέτοιας φύσεως. Επιπλέον, κατευθύνονται στον συντονισμό εθελοντικών δράσεων για την ανακούφιση ευάλωτων κοινωνικών ομάδων.
- Οι Μ.Κ.Ο. που ως κύριο στόχο έχουν την με κάθε τρόπο διαφύλαξη των δικαιωμάτων των Παιδιών. Με άλλα λόγια, αποτελούν χρήσιμο εργαλείο για την έγκαιρη παρέμβαση κάθε φορά που παρατηρείται συμπεριφορά που θίγει ή θέτει σε κίνδυνο την πνευματική ή σωματική ακεραιότητα ενός ατόμου νεαρής ηλικίας. Ακόμη, ακολουθεί βήματα προς την καθιέρωση της καθολικότητας της εκπαιδευτικής διαδικασίας στα αναπτυσσόμενα κράτη και ταυτόχρονα, φροντίζει για την παροχή μορφωτικών ερεθισμάτων σε όλα τα ευάλωτα κοινωνικά σύνολα (λ.χ. των παιδιών με ειδικές ανάγκες).
- Οι Μ.Κ.Ο. των οποίων επιδίωξη είναι η προστασία της ανθρώπινης υπόστασης των προσφύγων και των μεταναστών. Με άλλα λόγια, προσπαθούν να κατοχυρώνουν το απαραβίαστο των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου, ακόμα όταν ένα φυσικό πρόσωπο βρίσκεται σε ξένο κράτος. Επίσης, δεν πρέπει να λησμονεί κανείς, τα μέτρα που καταβάλλονται για την αποτελεσματικότερη κοινωνική προσαρμογή των προσώπων που εγκατέλειψαν τη χώρα τους προς αναζήτηση ενός καλύτερου μέλλοντος.

- Οι Μ.Κ.Ο. που τάσσονται υπέρ της απόκρουσης κάθε κινδύνου που θεωρείται πρόσφορος να πλήξει το Φυσικό Περιβάλλον και την Οικολογία εν γένει. Ενόψει της ραγδαίας αύξησης της κλιματικής μόλυνσης, η με κάθε τρόπο υπεράσπιση των φυτικών ζωικών οργανισμών κρίνεται πρωταρχικής σημασίας. Ως εκ τούτου, καθιερώνονται εθελοντικές δράσεις, ψυχαγωγικές δραστηριότητες και ημερίδες πληροφόρησης για την αξία της διατήρησης του Οικοσυστήματος σε μια ευνοϊκή για όλους τους οργανισμούς κατάσταση.
- Οι Μ.Κ.Ο. που έχουν ταχθεί στην υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Είναι γεγονός ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα αναφέρονται σε όλα τα φυσικά πρόσωπα, χωρίς διακρίσεις. Εντούτοις, η σημασία τους αναδεικνύεται όταν αυτά καταστρατηγούνται, ειδικά σε περίπτωση που αφορούν ευάλωτα κοινωνικά σύνολα. Με αυτόν τον τρόπο, ο πληθυσμός ενημερώνεται για την γκάμα των εννόμων σχέσεων που τον ωφελούν, έτσι ώστε σε περίπτωση που αυτά καταπατηθούν να γνωρίζει πως να δράσει για να αποκαταστήσει την εμπιστοσύνη του στην ισχύ της έννομης τάξης.
- Οι Μ.Κ.Ο. που προάγουν τις αθλητικές δραστηριότητες, είναι στενά συνδεδεμένες με τις αντίστοιχες οργανώσεις που μεριμνούν για ζητήματα υγείας. Πιο αναλυτικά, οι συλλογικότητες προβάλλουν τις ευεργετικές ιδιότητες της ενασχόλησης με τον αθλητισμό και δη, με τον ερασιτεχνικό. Συνήθως λαμβάνουν διαστάσεις τοπικές ή κοινοτικές.
- Οι Μ.Κ.Ο. που ασχολούνται με τις Τέχνες και τον Πολιτισμό αποσκοπούν στην πνευματική καλλιέργεια των ατόμων. Αφενός, αναλαμβάνουν τη διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων και αφετέρου προβαίνουν σε κάθε μέτρο προκειμένου να καταστήσουν γνωστό τον πολιτισμό μιας κοινωνικής ομάδας σε άλλους πληθυσμούς.

Σε αυτό το σημείο είναι αναγκαίο να γίνουν ορισμένες επισημάνσεις. Αρχικά, με βάση τους καταστατικούς σκοπούς και την μορφή δράσης των μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, οι τελευταίες υπάγονται σε τρεις θεμελιώδεις ομάδες. Υπάρχουν οι συλλογικές μορφές δράσης μεγάλης έκτασης, οι οποίες χαρακτηρίζονται από μία αυστηρή οργανωτική διαμόρφωση και από μεγάλη οικονομική ακτινοβολία. Στη συνέχεια, διακριτή κατηγορία αποτελεί το σύνολο των Οργανώσεων που ως κύριο γνώρισμά τους παρουσιάζουν την ελαστικότερη οργάνωσή τους και παράλληλα, δεν απολαμβάνουν μεγάλης χρηματικής στήριξης. Επομένως, κινητήριοις δυνάμεις των δραστηριοτήτων τους είναι η εθελοντική προσφορά βοήθειας. Τέλος, αξιοσημείωτη

είναι η εμβέλεια των μικρών συλλογικοτήτων, οι οποίες ωστόσο εδράζονται αποκλειστικά στις εθελοντικές ενέργειες.

Στοιχειώδες κριτήριο διαχωρισμού των μη Κυβερνητικών Οργανώσεων είναι φυσικά, το μέγεθος. Με βάση, λοιπόν, το εν λόγω γνώρισμα οι συλλογικές μορφές δράσης μπορούν να ομαδοποιηθούν διαφορετικά. Πρώτον, οι συλλογικότητες μικρού μεγέθους διαρθρώνονται κυρίως από εθελοντές και κατ' επέκταση αναπτύσσονται σε τοπική έκταση. Δεύτερον, οι ομάδες περιφερειακού χαρακτήρα διαμορφώνονται σε επίπεδο Δημοτικής ή Κοινοτικής οργάνωσης. Επιπλέον, αποτελούνται κυρίως από άτομα που παρέχουν τις υπηρεσίες τους χωρίς να επιθυμηθούν χρηματικό ή άλλου είδους αντάλλαγμα. Τρίτον, οι Οργανώσεις που αναπτύσσονται σε εθνική έκταση συνήθως συνιστά το αποτέλεσμα αρμονικής συνεργασίας επιμέρους τοπικών Οργανώσεων. Ακόμη, οι εν λόγω ομάδες χρηματικά κατέχουν αξιοσημείωτα έσοδα. Τέλος, η προαναφερθείσα κατηγορία κατέχει τα πρωτεία από άποψη οικονομικών εσόδων, ενώ συχνά αναπτύσσουν επιχειρηματικές δράσεις.

Ακολούθως, κάθε μη Κυβερνητική Οργάνωση είναι δυνατόν να δραστηριοποιείται σε διαφορετικό τοπικό επίπεδο. Πιο αναλυτικά, οι τοπικού χαρακτήρα οργανώσεις ενδέχεται να προσλάβουν εθνική, κοινοτική, ή ευρωπαϊκή μορφή. Σε περίπτωση τοπικής εμβέλειας, όπως γίνεται αντιληπτό, τα μέλη της Οργάνωσης ασχολούνται με συγκεκριμένη θεματική, χωρίς να μπορούν να παρεκκλίνουν από αυτήν. Στον αντίποδα, οι μη Κυβερνητικές Οργανώσεις παγκόσμιας κλίμακας, δεν περιορίζονται ούτε από τοπικές ούτε από θεματικές παραμέτρους. Με βάση αυτό το σκεπτικό, μία συλλογικότητα διεθνούς εμβέλειας, είναι δυνατόν να επιληφθεί ενός ζητήματος που ενδεχομένως να βρίσκεται είτε σε διαφορετικό κράτος, είτε σε διαφορετική ήπειρο.

Δεν πρέπει να λησμονεί κανείς, φυσικά, την επιρροή που ασκεί στην κατηγοριοποίηση των μη Κυβερνητικών Οργανισμών η ιδιότητα της χάραξης πολιτικής, αλλά και των στόχων που θέτει η εκάστοτε συλλογικότητα. Ως εκ τούτου διαμορφώνονται 3 διαφορετικές ομάδες. Η πρώτη αφορά το σύνολο των ανθρωπιστικών δράσεων που επικεντρώνονται στην συγκέντρωση χρηματικών ποσών για την αντιμετώπιση κάθε είδους αναγκών. Αντιθέτως, η δεύτερη σχετίζεται με την πρακτική παροχή βοήθειας προερχόμενη από το έμπυχο δυναμικό κάθε Οργάνωσης. Τέλος, η τρίτη συνδέεται με την ανάληψη ενεργειών που στόχο έχουν να επηρεάσουν

τα φυσικά πρόσωπα και να τα ευαισθητοποιήσουν αναφορικά με διάφορα ζητήματα γενικού ενδιαφέροντος.

2.5. Η οικονομική στήριξη των Μ.Κ.Ο.

Χωρίς αμφιβολία, πέρα από την σημαντική βοήθεια που κατά κανόνα προσφέρεται εθελοντικά από τα άτομα για την επίτευξη των σκοπών μιας μη Κυβερνητικής Οργάνωσης, εξίσου σημαντικοί θεωρούνται οι οικονομικοί πόροι οι οποίοι διευκολύνουν την επίτευξη των δραστηριοτήτων της. Ειδικότερα, η μελέτη του εν λόγω ζητήματος διατάχθηκε το έτος 1997 από το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων στην Ομάδα Περιβάλλοντος του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ)³. Τα πορίσματα της προαναφερθείσας έρευνας είναι τα παρακάτω:

- Η οικονομική ισχύς των μη Κυβερνητικών Οργανώσεων προέρχεται κατά κύριο λόγο από τις τακτικές καταθέσεις των ενεργών συμμετεχόντων. Στην πράξη, για τη διατήρηση της ιδιότητας του μέλους, απαιτείται η καταβολή ποσού που γίνεται σε συγκεκριμένες χρονικές περιόδους. Επομένως, με βάση αυτό το κριτήριο, οι Οργανώσεις διακρίνονται ανάλογα με τις οικονομικές δυνατότητές τους.
- Πρωταρχικής σημασίας για την στήριξη των συλλογικοτήτων συνιστά η η καταβολή χρημάτων που απαιτείται για τη δημιουργία ενός έργου κοινής ωφέλειας (χορηγία). Η χορηγία είναι δυνατόν να ληφθεί από πάσης φύσεως δραστηριότητα πολιτιστικού ενδιαφέροντος όπως λ.χ. συναυλίες και εκθέσεις.
- Η εμπλοκή του κρατικού φορέα γίνεται αντιληπτή μέσω των καταθέσεων από τα κεντρικά Διοικητικά όργανα. Ειδικότερα, η εν λόγω χρηματική ενίσχυση αποτελείται από προγράμματα κρατικής και αυτοδιοικητικής φύσεως.
- Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαδραματίζει αποφασιστικό ρόλο, δεδομένου ότι ανάμεσα στον Ευρωπαϊκό παράγοντα και στις μη Κυβερνητικές Οργανώσεις έχει διαμορφωθεί μία σχέση εταιρικού δικαίου. Σύμφωνα με στοιχεία, μεγάλο μέρος των εσόδων της Ένωσης, τα οποία διαχειρίζονται από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα, τίθενται στη διάθεση των ανθρωπιστικών συλλογικοτήτων. Συνεπώς, ποσά που κατά περίπτωση ανέρχονται στα 400 εκατομμύρια ευρώ

³ Αφορμή για την ανάπτυξη των συγκεκριμένων ιδεών στάθηκε η ερευνητική μελέτη της Ομάδας Εργασίας Νέων του Ιδρύματος Ανδρέα Παπανδρέου, “Εισαγωγή στις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ)-Ορισμός, Ρόλος, Οργάνωση, Χρηματοδότηση”, Αθήνα, Ιανουάριος 2005, σ. 35-42.

τίθενται προς εξυπηρέτηση των στόχων που θέτει η εκάστοτε Οργάνωση. Για παράδειγμα, υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας απαιτούν την κατάθεση υψηλών ποσών, όπως επίσης και η διαχείριση των ζητημάτων που αφορούν στην παροχή εκπαιδευτικών υπηρεσιών (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2012).

Συνεκδοχικά, δεν υπάρχει κάποιος περιορισμός αναφορικά με την παροχή χρηματικής στήριξης στις μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Είναι ενδεικτικό, ότι στο οικονομικό πεδίο, επικουρικά λειτουργούν τα χρηματικά ποσά που προέρχονται από ενέργειες πάσης φύσεως. Τέτοιες ενέργειες είναι, μεταξύ άλλων, η εκμετάλλευση ιδιοκτησιών όπως επίσης, οι φιλανθρωπικές εκδηλώσεις, όπου τα χρήματα που συγκεντρώνονται τίθενται στη διάθεση των συλλογικοτήτων για την κάλυψη των αναγκών τους.

2.6. Λειτουργικός σκοπός των Μ.Κ.Ο.

Η σύγχρονη κοινωνία, όπως εύκολα διαπιστώνει κανείς, έχει στιγματιστεί από τις δυσμενείς συνέπειες της οικονομικής κρίσης. Συνεπώς, οι χώρες που έρχονται αντιμέτωπες με δημοσιονομικά προβλήματα εστιάζουν την προσοχή τους στη διευθέτηση αυτών, θέτοντας σε δεύτερη μοίρα ζητήματα κοινωνικής πρόνοιας και ασφάλειας. Ως εκ τούτου, η δυνατότητα των κρατικών παραγόντων να μεριμνούν για την προστασία των συμφερόντων των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων μειώνεται με ταχείς ρυθμούς. Απόρροια αυτής της κατάστασης είναι η προσπάθεια ανεύρεσης πόρων από διαφορετικές πηγές, οι οποίες αποτελούν χρήσιμο εργαλείο στην φαρέτρα του κρατικού προϋπολογισμού.

Βασική πηγή εσόδων για τη διασφάλιση της ανθρωπιστικής βοήθειας είναι η Κοινωνία των Πολιτών, της οποίας ο σκοπός πραγματώνεται τόσο μέσω των εθελοντικών μορφών δράσης, όσο και μέσω των μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Φυσικά, το πλαίσιο δραστηριοτήτων κάθε Οργάνωσης είναι ανάλογο των αρμοδιοτήτων που λαμβάνει. Για παράδειγμα, μια συλλογικότητα είναι πιθανό να ασχολείται αποκλειστικά με θέματα που σχετίζονται με την παροχή της εκπαιδευτικής διαδικασίας στα παιδιά. Από την άλλη πλευρά, κρίνοντας από την μαζική άφιξη προσφύγων σε διάφορα κράτη ανάμεσα στα οποία και η Ελλάδα, πληθώρα ανθρωπιστικών ομάδων εστιάζει στη δράση της στην με κάθε τρόπο παροχή υποστήριξης των προσφύγων, είτε με την παροχή της απαιτούμενης νομικής προστασίας, είτε με την παροχή της απαραίτητης στέγασης. Δεν είναι λίγες οι φορές

που οι ομάδες αυτές λειτουργούν ως μοχλοί πίεσης στα εκάστοτε κυβερνητικά σχήματα, προκειμένου να αναδείξουν την σημασία θεσμοθέτησης ρυθμίσεων που κινούνται γύρω από τον θεματικό άξονα της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επιπροσθέτως, οι Οργανώσεις είναι επιφορτισμένες με καθήκον ενημέρωσης των πολιτών για καίρια ζητήματα, ενώ συνιστούν παράγοντες που λειτουργούν επικουρικά στην σύναψη μιας Διεθνούς Σύμβασης. Δεν πρέπει να παραλειφθεί η αναφορά στο γεγονός ότι ενεργούν τόσο προληπτικά, όσο και κατασταλτικά σε περιπτώσεις που κρίνεται επιβεβλημένη η απόκρουση προβλημάτων διεθνούς εμβέλειας (Στραβοσκούφης, 2006, σ.112).

Υπό το πρίσμα των συνθηκών που επικρατούν στον σύγχρονο κόσμο, διαπιστώνεται πως η λειτουργία των μη Κυβερνητικών Οργανώσεων θεωρείται πιο βοηθητική από ποτέ. Ειδικότερα, στην παρατήρηση αυτή συνηγορεί το γεγονός πως συνεχώς δημιουργούνται νέες μη Κυβερνητικές Οργανώσεις για να ανταποκριθούν στις αυξανόμενες ανάγκες. Επιπλέον, η παροχή οικονομικών πόρων ακολουθεί ανοδική πορεία, εξασφαλίζοντας πως η ανθρωπιστική βοήθεια δεν θα σταματήσει να παρέχεται. Προς επίρρωση των προαναφερθέντων στοιχείων, ειδικά στην περίπτωση των αναπτυσσόμενων κρατών, η εμπλοκή των Οργανώσεων στα δημόσια πράγματα είναι τέτοιας έκτασης, ώστε παραγκωνίζει και υποβαθμίζει την αντίστοιχη δράση των κρατικών παραγόντων. Για παράδειγμα, ορισμένοι τομείς που προσελκύουν το ενδιαφέρον των εθελοντικών ενεργειών είναι η πιστή προσήλωση στις αρχές του διεθνούς δικαίου και πιο συγκεκριμένα, η τήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επιπλέον, ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στη διασφάλιση της ειρηνικής συνύπαρξης των κρατών, όπως επίσης και στη διαφύλαξη της καλής κατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος. Με βάση τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, λαμβάνεται κάθε μέτρο που θεωρείται κατάλληλο και πρόσφορο να προασπίσει τα συμφέροντά τους απέναντι σε αυθαιρεσίες.

Εάν αναλογιστεί κανείς το γεγονός πως ακρογωνιαίος λίθος της ανθρωπιστικής δράσης είναι η παροχή υπηρεσιών από τα φυσικά πρόσωπα χωρίς αντάλλαγμα, θα αντιληφθεί την σπουδαιότητα της εθελοντικής προσφοράς για τη διατήρηση των μη Κυβερνητικών Οργανώσεων σε επίπεδο ακμής. Για την προσέλκυση του ενδιαφέροντος όσο το δυνατόν περισσότερων ατόμων, οι υπεύθυνοι των Οργανώσεων στοχεύουν στην ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης. Η βασική λειτουργία τους συνίσταται στην εξάλειψη των κοινωνικών αδικιών και κατά κανόνα

απευθύνονται σε συγκεκριμένη ομάδα ατόμων, η οποία διακρίνεται για τα όμοια χαρακτηριστικά που παρουσιάζει (λ.χ. πρόσφυγες). Από την μία πλευρά, λοιπόν, οι δραστηριότητες των μη Κυβερνητικών Οργανώσεων είναι άμεσα συνδεδεμένες με τη διατήρηση της εμπιστοσύνης, τη διάθεση για αρμονικής προσαρμογής σε νέα δεδομένα καθώς και για τη χρήση νέων τεχνολογιών σε πτυχές του καθημερινού βίου. Από την άλλη πλευρά, συχνά γίνεται λόγος και για αρνητικές όψεις της ανθρωπιστικής δράσης. Πιο συγκεκριμένα, αποτελεί κοινό τόπο πως οι διάφορες Οργανώσεις χρήζουν ενός σταθερού οργανωτικού παράγοντα, οι οποίες κατά κανόνα δεν τον έχουν. Επιπλέον, η κατάσταση των σχεδίων στα οποία προβαίνουν ανταποκρίνονται σε μικρό διάστημα χρόνου, με αποτέλεσμα να απαιτείται η εκ νέου διαμόρφωση της δράσης τους ανά τακτά χρονικά διαστήματα. Ακόμη, μολονότι οι συλλογικότητες απολαμβάνουν αυτοτελούς οργάνωσης και διοίκησης συχνά ο προσανατολισμός τους εμφορείται από συμφέροντα οικονομικής ή πολιτικής φύσεως. Εξαιτίας, μάλιστα, της διεθνούς δημοσιονομικής κρίσης, καθίσταται πλέον εξαιρετικά δύσκολο να ανευρεθούν τα απαιτούμενα κονδύλια για τη διατήρηση της ισχύος τους. Τέλος, δεν λείπουν οι αναφορές περί φαινομενικής φιλανθρωπίας, υπό την έννοια ότι αν και διενεργούνται εκδηλώσεις για την συγκέντρωση εσόδων, παρασκευαστικά τα χρήματα αυτά διατίθενται για εντελώς διαφορετικούς σκοπούς από αυτούς για τους οποίους αρχικά επρόκειτο να διατεθούν. Επομένως, γίνεται αντιληπτό πως ακόμα και στην περίπτωση εξυπηρέτησης ανθρωπιστικών σκοπών, συχνό φαινόμενο συνιστά η εκμετάλλευση των αγαθών αυτών στόχων από ορισμένους ανθρώπους προκειμένου να προάγουν τα δικά τους συμφέροντα⁴.

2.7. Η διεθνής εμβέλεια των Μ.Κ.Ο.

Η αφετηρία της δράσης των μη Κυβερνητικών Οργανώσεων τοποθετείται χρονικά το έτος 1839. Η χρονική αυτή στιγμή δεν είναι καθόλου τυχαία, διότι την περίοδο αυτή γινόταν μία προσπάθεια σε παγκόσμιο επίπεδο να παύσουν ορισμένοι ευρέως διαδεδομένοι μέχρι τότε θεσμοί, οι οποίοι καταστρατηγούσαν βασικά ανθρώπινα δικαιώματα. Για παράδειγμα, λήφθηκαν τα αναγκαία μέτρα για την προώθηση του δικαιώματος στην ψήφο για το γυναικείο πληθυσμό, ενώ παράλληλα έγιναν αποφασιστικά βήματα για την απαγόρευση της δουλείας. Η παγκόσμια κοινότητα ήρθε για πρώτη φορά σε επαφή με την έννοια της μη Κυβερνητικής Οργάνωσης με

⁴ Όπως προκύπτει από το κείμενο του Θ. Στραβοσκούφη, “Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις-ΜΚΟ”, 2013, σ.38.

την συστατική πράξη δημιουργίας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Πιο αναλυτικά, σε ορισμένες διατάξεις του καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών γινόταν λόγος για ενός είδους μόρφωμα το οποίο θα ήταν επιφορτισμένο με συμβουλευτικές αρμοδιότητες στις συνεδρίες του Οργανισμού. Το γεγονός αυτό διατυπώθηκε ρητά στο άρθρο 71 του Κεφαλαίου 10 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών (Βικιπαίδεια, 2017). Προχωρώντας ένα βήμα παρακάτω, ενδεικτικό της αυξανόμενης δημιουργίας ανθρωπιστικών οργανώσεων είναι η διαπίστωση πως το 1993 έφταναν τις 28.900 στον αριθμό, ενώ το 1909 ανέρχονταν στις 176⁵. (Στραβοσκούφης, 2013). Οι επιδράσεις της παγκοσμιοποίησης, είναι πρόδηλο, ότι επέδρασαν ευεργετικά για τις μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Αυτό αιτιολογείται από το γεγονός πως η παροχή οικονομικών πόρων είναι δυνατή όχι μόνο από εγχώριους αλλά και από διεθνείς δρώντες. Εξάλλου, σε επίπεδο φορολογικού δικαίου, προβλέπονται ευέλικτες ρυθμίσεις προκειμένου τόσο η σύσταση όσο και η λειτουργία μιας ομάδας ανθρωπιστικής δραστηριότητας να μην παρακωλύεται εύκολα. Παράλληλα, για την μετακίνηση από και προς στα κράτη που χρήζουν ανθρωπιστικής προσφοράς απαιτούνται χρηματικά ποσά, τα οποία δεν θα μπορούσαν να συγκεντρωθούν χωρίς τις δωρεές και τις απαλλαγές από τους φόρους. Με την πάροδο του χρόνου, φυσικά, η διαδικασία δημιουργίας και η πορεία μιας μη Κερδοσκοπικής Οργάνωσης βελτιώνεται. Με άλλα λόγια, τα εμπλεκόμενα μέρη διαθέτουν την απαιτούμενη εμπειρία έτσι ώστε να ανταποκρίνονται με επιτυχία σε κάθε ζήτημα που ανακύπτει και προσαρμόζονται στις συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες.

Η βαθιά γνώση των εξελίξεων σε επίπεδο διεθνούς κοινότητας, έχει καταστήσει τις Μ.Κ.Ο. δέκτες κάθε είδησης, την οποία αφουγκράζονται και καταστρώνουν το επόμενο βήμα τους. Βασικό ζήτημα προς επίλυση είναι η ανυπαρξία κοινωνικής πρόνοιας. Ακόμα και σε ανεπτυγμένα κράτη, η ακώλυτη πρόσβαση στην ιατρική περίθαλψη δεν αποτελεί τον κανόνα. Πολλοί άνθρωποι, θύματα της οικονομικής κρίσης, δεν έχουν τη χρηματική δυνατότητα να αποκτήσουν την αναγκαία για αυτούς φαρμακευτική αγωγή. Τα τρωτά σημεία της κρατικής διακυβέρνησης, με άλλα λόγια, υπάρχουν σε πολλούς τομείς. Ως αντίδοτο στην αδράνεια των κρατικών φορέων παρουσιάζεται η ανθρωπιστική δράση, υπό την μορφή Μ.Κ.Ο. Κάθε φορά, λοιπόν, που εφαρμόζεται μία μέθοδος κοινωνικής εξυγίανσης, η κατάσταση βελτιώνεται

⁵ Βλ. περισσότερα στο Commission on Global Governance, *Our Common Neighbourhood: The Report of the Commission on Global Governance* (Oxford: Oxford University Press, 1995).

ειδικά όταν πρόκειται για τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Για παράδειγμα, η διασφάλιση της δωρεάν πρόσβασης στα δημόσια νοσοκομεία προστατεύει τόσο την υγεία των ατόμων μεμονωμένα, όσο και τη διατήρηση της εμπιστοσύνης στην κρατική έννομη τάξη συλλογικά. Ως επιστέγασμα των προαναφερθέντων, η πιστή προσήλωση στον σεβασμό των δικαιωμάτων των κοινωνιών αποτελεί το μοναδικό εχέγγυο για την εξασφάλιση της κοινωνικής προόδου. Παράλληλα, απαραίτητες προϋποθέσεις για τη βελτίωση των συνθηκών ζωής του πληθυσμού σε παγκόσμια εμβέλεια, είναι η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, καθώς επίσης και η καθιέρωση της ακώλυτης πρόσβασης κάθε παιδιού σε δομές μόρφωσης.

Εν συνεχεία, με αφετηρία το γεγονός πως η οικογένεια συνιστά έναν από τους βασικότερους φορείς κοινωνικοποίησης του ατόμου και κατ' επέκταση αποτελεί το έρεισμα ανάπτυξης όλων των οργανωμένων κοινωνικών συνόλων, δίνεται προβάδισμα στη διαφύλαξη της οικογένειας ως θεσμού. Οι μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, λοιπόν, εισάγουν πλαίσια δράσης για την έμπρακτη στήριξη των οικογενειών. Πιο συγκεκριμένα, προβαίνουν σε θέσπιση μορφών ψυχολογικής βοήθειας για τη διόρθωση των οικογενειακών σχέσεων. Ιδιαίτερη μέριμνα λαμβάνεται, επίσης, για τη φυσιολογική ανάπτυξη ενός παιδιού μέσα στα πλαίσια του οικογενειακού περιβάλλοντος.

Εκτός των προαναφερθέντων κατασταλτικών μέτρων, ο ρόλος των Μ.Κ.Ο. δεν εξαντλείται σε αυτόν τον τομέα. Μέσα από την μελέτη των οικογενειακών σχέσεων, τα αρμόδια όργανα εξάγουν χρήσιμα συμπεράσματα τα οποία αναλύουν και καταλήγουν σε ορισμένα πορίσματα. Στόχος αυτής της διαδικασίας είναι η συνειδητοποίηση των πιο συχνά εμφανιζόμενων στην πράξη προβλημάτων και η χάραξη της ανάλογης πορείας, έτσι ώστε να περιοριστεί οποιοδήποτε ενδεχόμενο εμφάνισης παρόμοιων καταστάσεων. Η συμβολή των Μ.Κ.Ο. είναι αποφασιστικής σημασίας στην περίπτωση των αναπτυσσόμενων κρατών. Χώρες όπως η Ταϊλάνδη και η Κίνα οφείλουν την κοινωνική πρόοδο που παρουσίασαν σε σχέση με τα προηγούμενα έτη, στην παρουσία και στις δράσεις των Μ.Κ.Ο. Όχι μόνο βελτιώθηκε η οικονομική κατάσταση των κατοίκων των εν λόγω χωρών, αλλά ταυτόχρονα διασφαλίστηκε ένα κράτος δικαίου ικανό να προασπίσει βασικά δικαιώματά τους. Συνεπώς, είναι χαρακτηριστικό πως αυξήθηκε ο μέσος όρος ζωής των ντόπιων κατοίκων, ενώ ταυτόχρονα έγινε μια αξιόλογη προσπάθεια για τη διάδοση των μεθόδων αντισύλληψης. Ακόμη, ευχάριστη διαπίστωση αποτελεί το γεγονός της

εξοικείωσης των ντόπιων με την σύγχρονη τεχνολογία, όπως επίσης και τα χαμηλά ποσοστά των θανάτων που σημειώνονταν κατά τη διάρκεια της κρίσης.

Στα πλαίσια του Ελληνικού κράτους, η επαφή της ελληνικής κοινωνίας έγινε πραγματικότητα με την παρουσία των Μ.Κ.Ο. στον Ελλαδικό χώρο προς αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης. Εκτός της φροντίδας για την παροχή προσωρινής στέγασης στον προσφυγικό λαό, οι Μ.Κ.Ο. ανέλαβαν το δύσκολο εγχείρημα της ένταξης των προσφύγων στα εθνικά δεδομένα. Επιπλέον, οι εν λόγω Οργανώσεις προάγουν με κάθε τρόπο τα θεμελιώδη δικαιώματα των προσφύγων, ενώ δεν είναι λίγες οι φορές που τους εξασφαλίζουν νομική κάλυψη. Επιπροσθέτως, οι Μ.Κ.Ο. εξοπλίζουν τους διωγμένους από τη χώρα τους ανθρώπους με τα απαραίτητα υλικά αγαθά προκειμένου να απολαύσουν το δικαίωμά τους σε μία αξιοπρεπή ζωή, το οποίο απορρέει τόσο από τις κείμενες Συνταγματικές διατάξεις, όσο και από τις ρυθμίσεις διεθνούς δικαίου. Εξαιτίας του αποφασιστικού ρόλου που διαδραματίζει σε κάθε χώρα ο κρατικός παράγοντας, οι αρμόδιες Οργανώσεις μεριμνούν για την ανάδειξη των υπαρχόντων προβλημάτων στους θεσμικούς φορείς, προκειμένου οι τελευταίοι να συνδράμουν στη διατήρηση του βιοτικού επιπέδου σε ένα ευνοϊκό για όλους επίπεδο. Η παροχή εκπαίδευσης, φυσικά, δεν θα μπορούσε να λείπει από τον κατάλογο των προσφερόμενων υπηρεσιών. Η ομαλή προσαρμογή των προσφύγων στα νέα δεδομένα είναι δυνατόν να επιτευχθεί μέσω της εκπαιδευτικής διαδικασίας και της εξοικείωσης με την Ελληνική γλώσσα. Ως εκ τούτου, η μόρφωση απευθύνεται σε ανθρώπους κάθε ηλικίας και όχι μόνο στα παιδιά. Τέλος, δεν πρέπει να παραγκωνίζεται η σημασία στην παροχή επαρκούς ψυχαγωγίας. Το αναφαίρετο δικαίωμα του ανθρώπου στην αξιοπρεπή ζωή δεν συνδέεται μόνο με την εξασφάλιση των βασικών αγαθών αλλά ακόμη περισσότερο, στοχεύει στη διατήρηση του ευ ζην. Εν κατακλείδι, θεματικός άξονας της δράσης των Μ.Κ.Ο. είναι η με κάθε τρόπο διαφύλαξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η συνδρομή τους στην αντιμετώπιση ανθρωπιστικών κρίσεων που ταλανίζουν την παγκόσμια κοινότητα.

3. Αλληλεπίδραση Κρατικού Παράγοντα και Μ.Κ.Ο.

Χωρίς αμφιβολία, βασική κατευθυντήρια αρχή γύρω από την οποία κινείται η δραστηριότητα μιας μη Κυβερνητικής Οργάνωσης, είναι η απουσία επιρροής από την κρατική εξουσία. Όπως άλλωστε μαρτυρά και η ίδια η ονομασία τους, η αποσύνδεση από οποιαδήποτε επιρροή κυβερνητικής φύσεως αποσκοπεί στην όσο το δυνατόν αμερόληπτη δράση τους. Αυτό αιτιολογείται από το γεγονός ότι συχνά, οι φορείς δημόσιας εξουσίας ταυτίζονται με την εξυπηρέτηση πολιτικών συμφερόντων καθώς και τη διαμόρφωση αθέμιτων σχέσεων μεταξύ κομματικών σχηματισμών και ψηφοφόρων.

Η επάνδρωση των Μ.Κ.Ο. πραγματοποιείται, σε μεγάλο βαθμό, από άτομα που προσφέρουν τις υπηρεσίες τους εθελοντικά. Φυσικά, υπάρχουν και θέσεις, εργασίες με οικονομικό αντίκρισμα και μάλιστα, διαβαθμισμένου επιπέδου. Όπως εύστοχα παρατηρεί ένα ενεργό μέλος του Κεντρικού Συμβουλίου της Κίνησης των Πολιτών, ο κύριος Νίκος Γιαννής, οι συμμετέχοντες σε μία μη Κυβερνητική Οργάνωση συνδράμουν στη διαχείριση ανθρωπιστικών κρίσεων με αυταπάρηση, προβαίνοντας σε κάθε μέτρο που θεωρείται κατάλληλο και πρόσφορο να οδηγήσει στην επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού. Με άλλα λόγια, εκφράζουν εμπράκτως την αντίθεσή τους στην αδράνεια των κρατικών παραγόντων, καθώς και επιδιώκουν να άρουν κάθε είδους πολιτικό συμφέρον (“Επιστημονικές Έρευνες (T.Rice, A.Sumberg-H.Π.Α.). Εξάλλου, είναι πρόδηλο ότι η εδραίωση των Μ.Κ.Ο. παρατηρείται σε κράτη όπου η κεντρική εξουσία συμβαδίζει στην πράξη με τις αρχές του Δημοκρατικού πολιτεύματος. Ως εκ τούτου, επιτρέπει τη δημιουργία οργανώσεων που είναι ανεξάρτητες από την κυβερνητική επιρροή. Κάθε φορά που ο θεσμός της Κοινωνίας των Πολιτών είναι σε μεγάλο βαθμό ανεπτυγμένος, τα κοινωνικά προβλήματα εξαλείφονται ευκολότερα. Παράλληλα, ενισχύεται η εμπιστοσύνη των πολιτών στην ισχύ της έννομης τάξης, η οποία συνεπάγεται αναπόφευκτα την κοινωνική πρόοδο. Έτσι, τα όργανα δημόσιας διοίκησης και οι διοικούμενοι τελούν σε σχέση αλληλεξάρτησης, λειτουργούν αποδοτικά από κοινού και ενισχύεται η κοινωνική συνοχή. Στον αντίποδα, όταν οι κυβερνητικοί φορείς θέτουν εμπόδια στη δημιουργία οργανώσεων ανθρωπιστικού χαρακτήρα, η μορφή του πολιτεύματος παρουσιάζει χαρακτηριστικά ανάλογα με αυτά της αυταρχικής διακυβέρνησης.

Ακολούθως, η επιτυχία της διαχείρισης μιας ανθρωπιστικής κρίσης εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την αρμονική συνύπαρξη κρατικών παραγόντων και Μ.Κ.Ο.. Μολονότι οι κυβερνητικοί φορείς δεν εμπλέκονται στη χάραξη πολιτικής των Μ.Κ.Ο., εντούτοις ασκούν ένα είδος ελέγχου. Αυτό είναι και το τρωτό σημείο της συνύπαρξης κρατικών και μη κρατικών υποκειμένων. Οι Μ.Κ.Ο., λοιπόν, συχνά παραλείπουν να παρέχουν την απαραίτητη ενημέρωση στις αρχές δημόσιας εξουσίας. Επομένως, ζητήματα φορολογικής φύσεως, παροχής οικονομικών πόρων και έγκρισης αδειών συνιστούν αιτίες διαφωνιών ανάμεσα στους εκπροσώπους των δύο πλευρών. Έχει προταθεί, μεταξύ άλλων, η καθιέρωση μιας ανεξάρτητης αρχής, η οποία θα είχε ως σκοπό την άσκηση ελέγχου στις δραστηριότητες των Μ.Κ.Ο.. Ωστόσο, η πρόταση αυτή έχει παραμείνει σε θεωρητικό επίπεδο.

3.1. Εμπλοκή κρατικών φορέων στη διαχείριση του προσφυγικού στην Ελλάδα

Είναι γνωστό ότι η Ελλάδα, λόγω της γεωγραφικής θέσης της, αποτελεί την ενδιάμεση οδό για όσους επιθυμούν να μετακινηθούν στις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης. Είναι, με άλλα λόγια, το κράτος πρώτης υποδοχής. Τα δεδομένα που εξάγονται από την έρευνα της Ύπατης Αρμοστείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, πιστοποιούν τα όσα προαναφέρθηκαν. Πιο αναλυτικά, ο αριθμός των προσφύγων που βρέθηκαν στον Ελλαδικό χώρο το έτος 2015 ανήλθαν κατά προσέγγιση στους 850.000. Το επόμενο έτος, οι προσφυγικές ροές μειώθηκαν σημαντικά, δεδομένου ότι έφτασαν τους 170.000. Η άφιξη των προσφύγων στην Ελλάδα πραγματοποιήθηκε κατά κανόνα μέσω της εκμετάλλευσης της θαλάσσιας σύνδεσης της Ελληνικής πλευράς με όμορες χώρες. Πιο αναλυτικά, αναφορικά με τα δεδομένα που επικρατούσαν το έτος 2015, περίπου το 1/2 των αφιχθέντων ήταν Συριακής καταγωγής. Ακόμη, το 1/4 του προσφυγικού λαού αποτελείτο από άτομα Αφγανικής καταγωγής. Μικρότερος ήταν ο αριθμός των εκδιωγμένων Ιρακινών, των Πακιστανών και των Ιρανών, ο οποίος ποσοστιαία ήταν μικρότερος του 10%. Πάνω από τους μισούς πρόσφυγες και μετανάστες ήταν άνδρες, ενώ σε δεύτερη θέση βρίσκονταν τα παιδιά (περίπου 30%) και τέλος, οι γυναίκες (περίπου 20%). Ένα χρόνο αργότερα, η κατάσταση εμφανίζεται διαφοροποιημένη ως προς ορισμένα στοιχεία. Ειδικότερα, κατά προσέγγιση, το 1/4 των αφιχθέντων προέρχονταν από την Συρία. Τα πρόσωπα που έφτασαν στην Ελλάδα από το Αφγανιστάν, τη Νιγηρία και το Ιράκ, ποσοστιαία ανέρχονταν στο 10% του συνόλου για την κάθε χώρα ξεχωριστά.

Έτσι, το έτος 2016, οι άνδρες και πάλι είναι η μεγαλύτερη πληθυσμιακή ομάδα, ξεπερνώντας το 50% του συνόλου. Τα παιδιά αποτελούσαν το ¼ του συνόλου, ενώ ο γυναικείος πληθυσμός ανερχόταν περίπου στο 20%. Οι απάνθρωπες συνθήκες που επικρατούσαν στις χώρες τους, ήταν ο γενεσιουργός λόγος της μετακίνησής τους σε διαφορετικό κράτος. Ήταν, συνεκδοχικά, το αντίδοτο απέναντι στις συνθήκες βίας και πολέμου που έρχονταν αντιμέτωποι στα κράτη προέλευσής τους. Είναι ενδεικτικό, ότι πάνω από τα ⅔ του προσφυγικού λαού που έφτασε στον Ελλαδικό χώρο, στερούνταν θεμελιωδών πιστοποιητικών όπως λ.χ. ταυτοτήτων. Μόλις το ¼ του συνολικού αριθμού κατόρθωσε να λάβει έγγραφα νομιμοποίησης, όπως λ.χ. άδεια εργασίας (UNHCR, 2017).

Ο ομολογουμένως υψηλός αριθμός προσφύγων που εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα το έτος 2015 αποδεικνύει ότι οι διακινητές κατέβαλαν κάθε δυνατή προσπάθεια για την μαζική μεταφορά τους. Σε ορισμένες περιπτώσεις, μάλιστα, μίσθωσαν σκάφη αμφιβόλου ποιότητας. Είναι επίσης χαρακτηριστικό πως ο αριθμός των επιβατών κάθε σκάφους ήταν μεγαλύτερος από τον προβλεπόμενο. Ως εκ τούτου, η διακινδύνευση του εννόμου αγαθού της ζωής ήταν συχνό φαινόμενο. Ενδεικτικά, όπως προκύπτει από τα στοιχεία που έχει συγκεντρώσει το Λιμενικό Σώμα, περίπου 400 άτομα ήρθαν αντιμέτωπα με τον θάνατο, ενώ η τύχη 200 ανθρώπων αγνοείται ακόμη (UNHCR, Greece data snapshot, 26 Dec. 2016).

3.2.Κέντρα και οι Δομές Υποδοχής και Φιλοξενίας

3.2.1. Νομοθετικές Ρυθμίσεις για τα Κέντρα και τις Δομές των προσφύγων-μεταναστών

Η πρώτη επαφή της Ελληνικής πλευράς με τη διαχείριση της προσφυγικής κρίσης έγινε το έτος 2015, και ειδικότερα το δεύτερο εξάμηνο του έτους αυτού. Η μαζική προσέλευση ατόμων ανέδειξε τις ελλείψεις του Ελληνικού κράτους στον τομέα της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και της παροχής καταλυμάτων. Όπως επιτάσσουν οι διατάξεις των άρθρων του νόμου 3917/2011, όσοι αλλοδαποί επιχειρούν να εισέλθουν με μη νόμιμο τρόπο στο Ελληνικό κράτος, κρατούνται στο Κέντρο ή την Μονάδα Πρώτης Υποδοχής. Η επιλογή της εκάστοτε μονάδας εξαρτάται από τον τόπο στον οποίο συνελήφθησαν τα άτομα αυτά. Είναι ενδεικτικό ότι η παραμονή τους στο Κέντρο Πρώτης Υποδοχής είναι αναγκαία. Αποτελεί, με άλλα λόγια, ένα μέτρο δικονομικού καταναγκασμού. Φυσικά έχουν τη δυνατότητα να μην παραμένουν

συνεχώς στο Κέντρο Υποδοχής, αλλά μετά από τη γραπτή έγκριση του επικεφαλής μπορούν να περνούν ορισμένες ώρες της ημέρας έξω από αυτό. Σε περίπτωση που οι χώροι Πρώτης Υποδοχής δεν είναι οι πλέον πρόσφοροι για την στέγαση των προσφύγων είναι δυνατόν δοθούν εναλλακτικές λύσεις. Αυτό σημαίνει ότι είναι θεμιτή η μίσθωση είτε κινητών είτε ακινήτων, ενώ προβλέπεται η εκμετάλλευση χώρων δημόσιας ωφέλειας. Δεν αποκλείεται, φυσικά, η προσωρινή χρήση χώρων τουριστικών σκοπών.

Όπως είναι γνωστό, κάθε φορά που η Ευρωπαϊκή Ένωση εκδίδει Οδηγίες, τα κράτη μέλη υποχρεούνται εφαρμόσουν τα όσα ορίζονται στην Οδηγία εκδίδοντας σχετικό νόμο. Ειδικότερα, για την ισχύ της Οδηγίας 2013/32/ΕΕ στην ελληνική έννομη τάξη εισήχθη ο νόμος 4375/2016. Σύμφωνα με αυτόν, άρχισαν να προβλέπονται νέες ρυθμίσεις αναφορικά με την παροχή διεθνούς προστασίας σε πρόσωπα που προέρχονται από διαφορετικό κράτος και αναζητούν προσωρινή εγκατάσταση.

Με την είσοδο των προσφύγων και μεταναστών στον Ελλαδικό χώρο απαιτείται η τήρηση ορισμένων συγκεκριμένων βημάτων. Πιο συγκεκριμένα, το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης μέσω της Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης προχωρούν σε έλεγχο των νομιμοποιητικών εγγράφων των αφιχθέντων. Ακολούθως, διενεργούνται οι απαραίτητες ιατρικές εξετάσεις για να διαπιστωθεί εάν συντρέχει κάποιο πρόβλημα υγείας. Εν συνεχεία, παρέχονται χρήσιμες πληροφορίες στον προσφυγικό λαό σχετικά με τα δικαιώματα που διαθέτουν, καθώς και για τον τόπο στον οποίο θα εγκατασταθούν. Η Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης είναι επιφορτισμένη με το καθήκον δημιουργίας Κέντρων και Δομών μόνιμης ή προσωρινής εγκατάστασης. Επίσης, μεριμνούν όχι μόνο για τα πρόσωπα που υπάγονται σε καθεστώς διεθνούς προστασίας, αλλά ακόμη σε κάθε άτομο που απαιτείται να επιστρέψει στο κράτος προέλευσής του. Τέλος, στις αρμοδιότητές της υπάγεται και η δυνατότητα εκδίωξης ενός ανεπιθύμητου προσώπου από το Ελληνικό έδαφος.

Οι συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες στέγασης των προσφυγικών ροών είχε ως αποτέλεσμα την κατασκευή πρόσθετων δομών εγκατάστασης και φιλοξενίας. Είναι ενδεικτική η δημιουργία καταλυμάτων σε κάθε άκρη της χώρας, είτε στα αστικά κέντρα, είτε στο σύμπλεγμα των νησιών. Εξασφαλίστηκε, δηλαδή, η παροχή στέγασης σε όσους δικαιούνται διεθνούς προστασίας. Επιπροσθέτως, λήφθηκε η

απαραίτητη φροντίδα για τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες (λ.χ. ειδικά διαμορφωμένοι χώροι για τα παιδιά και τα άτομα με ειδικές ανάγκες). Οι προαναφερθείσες ενέργειες έγιναν πραγματικότητα μετά από απόφαση που λήφθηκε από τον Υπουργό Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης σε συνεργασία με τον Υπουργό Εσωτερικών. Ακόμη, υπήρξε πρόβλεψη για τη δημιουργία μιας ομάδας ειδικών που θα μετακινούνταν σε κάθε μέρος της Ελλάδας, προκειμένου να προβούν σε ενέργειες ελέγχου των πιστοποιητικών. Η εν λόγω ρύθμιση προτάθηκε από το Διευθυντή της Υπηρεσίας.

3.2.2. Χαρακτηριστικά Δομών Υποδοχής και Φιλοξενίας

Η μαζική αύξηση των προσφύγων και μεταναστών, σε συνδυασμό με τις κατευθυντήριες αρχές που έθεσε η Ευρωπαϊκή Ένωση συνέβαλαν στη διαμόρφωση πρόσφορων και κατάλληλων εγκαταστάσεων για τη διαμονή των αφιχθέντων. Η Ευρωπαϊκή Ένωση θέσπισε ορισμένα χαρακτηριστικά τα οποία ήταν αναγκαίο να υφίστανται σε κάθε επιλεγόμενο χώρο. Ως πλέον κατάλληλοι για τη στέγαση των ατόμων θεωρήθηκαν χώροι μεγάλης έκτασης όπως αεροδρόμια και γήπεδα. Ο Ελληνικός Στρατός επιφορτίστηκε με το καθήκον προετοιμασίας και καταμέτρησης των ατόμων που θα διέμεναν σε κάθε δομή. Από την άλλη πλευρά, η Ελληνική Αστυνομία ήταν αρμόδια για την εξασφάλιση της ασφάλειας όλου του προσφυγικού λαού.

Όπως προκύπτει από την μελέτη των εκθέσεων του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, οι δομές στέγασης όφειλαν να παρέχουν στα άτομα ακώλυτη πρόσβαση σε παροχές ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Επιπλέον, ήταν επιβεβλημένο να φροντίσουν για την σίτιση των εγκατεστημένων ατόμων. Φυσικά, η δημιουργία κατάλληλων χώρων υγιεινής κρίθηκε πρωταρχικής σημασίας. Ειδικότερα, αναφορικά με την σίτιση, ρυθμίστηκε η προσφορά φαγητού στους πρόσφυγες τρεις φορές την ημέρα. Στον τομέα της προσωπικής υγιεινής, λήφθηκε μέριμνα για την κατασκευή λουτρού και αποχωρητηρίου, τα οποία αναλογούσαν σε συγκεκριμένο αριθμό ανθρώπων. Υπήρξε πρόβλεψη για τη διαθεσιμότητα βρύσης σε κοντινά σημεία, ενώ παράλληλα ήταν απαραίτητο ο χώρος στέγασης να βρίσκεται κοντά σε Νοσοκομειακές εγκαταστάσεις.

Μετά από επίπονη προσπάθεια επιλογής κατάλληλων εγκαταστάσεων, οι πρώτοι χώροι προσωρινής διαμονής κατασκευάστηκαν σε νησιά, όπως λ.χ. Χίος, Σάμος, Λέρος κ.α. Εντούτοις, η μικρή έκταση των χώρων αυτών δεν ήταν κατάλληλη για να

καλύψει τις ανάγκες των συγκεντρωμένων προσφύγων. Επιπροσθέτως, δεν πληρούνταν τα πρωτόκολλα υγιεινής που είχαν τεθεί με Ευρωπαϊκή πρωτοβουλία, ενώ δεν υπήρχε καμία διευκόλυνση για τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Ακόμη και σε οργανωτικό επίπεδο, η απουσία ουσιαστικής εποπτείας είχε ως συνέπεια την πρόκληση βίαιων αντιδράσεων και προβλημάτων σε καθημερινή βάση. Ακολούθησε η διαμόρφωση πρόσθετων κέντρων φιλοξενίας, τα κυριότερα των οποίων ήταν της Αθήνας και της Ειδομένης. Τέλος διαμορφώθηκε ένα ακόμα ανάμεσα στην Ελλάδα και τη Βόρεια Μακεδονία, ενώ υπήρχαν προτάσεις για την έναρξη λειτουργίας και άλλων δομών στην Ηπειρωτική χώρα.

Σε αυτό το σημείο είναι αναγκαίο να επισημανθούν τα παρακάτω. Το Ελληνικό κράτος, εξαιτίας της καίριας γεωγραφικής θέσης του, αντιμετωπιζόταν ως δίοδος προς την Ευρώπη. Δεν αποτελούσε χώρα οριστικού προορισμού, αλλά, αντιθέτως χώρα διέλευσης. Το έτος 2015, όταν σημειώθηκαν οι πρώτες αφίξεις προσφύγων, τα υπό κατασκευή κέντρα διαμονής φαίνονταν επαρκή για να ανταποκριθούν στις ανάγκες που είχαν διαμορφωθεί, τόσο ποιοτικά όσο και ποσοτικά. Είναι χαρακτηριστικό ότι τους τελευταίους μήνες του 2015, στην Κεντρική Ελλάδα διέμεναν περίπου 2.000 πρόσφυγες, ενώ στην Αθήνα είχαν εγκατασταθεί κατά προσέγγιση 1.600. Η Χίος και η Λέσβος δέχθηκαν το μεγαλύτερο βάρος των προσφυγικών ροών, δεδομένου ότι συνδυαστικά φιλοξενούσαν 5.000 άτομα (UNHCR, Reception capacity, 23/01/2016). Στον αντίποδα, ένα χρόνο αργότερα η κατάσταση παρουσιάζεται ουσιωδώς παραλλαγμένη. Τα κέντρα υποδοχής της Ηπειρωτικής χώρας απαριθμούν πάνω από 30.000 πρόσωπα, ενώ τα αντίστοιχα των νησιωτικών συμπλεγμάτων φιλοξενούσαν κατά προσέγγιση 15.000 άτομα. Εκτός των προαναφερθέντων χωρών, η Ύπατη Αρμοστεία του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών είχε αναλάβει τη δημιουργία πρόσθετων εγκαταστάσεων για την στέγαση προσφύγων. Στις εν λόγω εγκαταστάσεις φιλοξενούνταν 14.000 πρόσωπα. Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία, περισσότεροι από 65.000 πρόσφυγες χρησιμοποίησαν το Ελληνικό κράτος ως κράτος διέλευσης με προορισμό χώρες της Ευρώπης όπως η Γαλλία, η Γερμανία και η Ισπανία. Τέλος, πάνω από 9.000 πρόσωπα εκδιώχθηκαν από την Ελλάδα προς τις χώρες προέλευσής τους, όπως το Πακιστάν και το Ιράν (Ελληνική Αστυνομία, 2017).

3.3.Συνεργασία ΜΚΟ και Κράτους για την Εκπαίδευση Προσφύγων και Μεταναστών

Η δημιουργία κέντρων για την παροχή εκπαίδευσης στα τέκνα των προσφύγων εισήχθη με πρωτοβουλία του Υπουργού Οικονομικών σε συνεργασία με τον Υπουργό Εθνικής Άμυνας. Οι σχετικές νομοθετικές διατάξεις περιβλήθηκαν με ισχύ νόμου, μετά τη δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως στις 23.09.2016. Δεν προβλεπόταν η εκ νέου κατασκευή νέων χώρων, αλλά η εκμετάλλευση των ήδη υπαρχόντων σχολικών συγκροτημάτων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Απαραίτητη προϋπόθεση ήταν τα σχολικά κέντρα να βρίσκονται σε κοντινή απόσταση από τις δομές εγκατάστασης. Ακολούθως, ο υπεύθυνος για την ρύθμιση ζητημάτων Εκπαίδευσης Υπουργός, μετά από σχετική διαβούλευση με τον Περιφερειακό Διευθυντή Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, προχώρησε στη λήψη μιας σειράς πρόσθετων μέτρων. Πιο αναλυτικά, για τα προσφυγόπουλα 4-5 ετών κατέστη δυνατή η δημιουργία πρόσθετων τμημάτων Νηπιακής Εκπαίδευσης μέσα στα πλαίσια λειτουργίας των κέντρων φιλοξενίας. Η ίδια δυνατότητα παρεχόταν τόσο για μαθητές Δημοτικού όσο και Γυμνασίου, εφόσον πληρούσαν ορισμένα κριτήρια. Το βασικότερο εξ αυτών ήταν η μικρή απόσταση ανάμεσα στα κέντρα υποδοχής και στις σχολικές μονάδες, ενώ παράλληλα, απαιτήθηκε ο ελάχιστος αριθμός των εγγεγραμμένων μαθητών να ανέρχεται στους 20.

Ειδικότερα, η Νηπιακή εκπαίδευση πραγματοποιείται τις πρωινές ώρες. Το πρόγραμμα, δηλαδή, διαμορφώνεται με γνώμονα την μορφή του ενιαίου ολοήμερου, από τις 8:00 το πρωί μέχρι τη 13:00 το μεσημέρι. Αντίστοιχα, τα μαθήματα του Δημοτικού θα διεξάγονται από τις 8:00 το πρωί μέχρι τις 12:30 το μεσημέρι. Η διδακτική ώρα προβλέπεται να διαρκεί 45 λεπτά, ενώ θεσπίζεται ξεκούραση 15 λεπτών μετά το πέρας κάθε διδακτικής ώρας. Οι ΔΥΕΠ που στεγάζονται σε υπάρχοντα σχολικά συγκροτήματα θα παραδίδουν μαθήματα τις μεσημεριανές ώρες, από τις 14:00 μέχρι τις 16:00. Τα αντικείμενα που διδάσκονται τα τέκνα των προσφύγων στη Δημοτική Εκπαίδευση είναι τα εξής: Ελληνική γλώσσα, μαθηματικά, πληροφορική, φυσική αγωγή, αγγλική γλώσσα, καλλιτεχνικά. Ανάλογο πρόγραμμα ακολουθείται και στην περίπτωση του Γυμνασίου. Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στην εκμάθηση της Ελληνικής γλώσσας, γι' αυτό άλλωστε η διδασκαλία της εκτείνεται σε 6 διδακτικές ώρες την εβδομάδα.

3.4.Λειτουργία Δημοτικών και Κρατικών παραγόντων στην ενίσχυση των Προσφύγων

Η έκταση της ανθρωπιστικής κρίσης που προκλήθηκε με την μαζική έλευση προσφύγων στον Ελλαδικό χώρο δημιούργησε μια σειρά ζητημάτων που έχρηζαν άμεσης διευθέτησης. Τόσο οι κρατικοί φορείς, όσο και οι οργανώσεις διεθνούς εμβέλειας τάχθηκαν στην μάχη για τη διασφάλιση επαρκών συνθηκών διαβίωσης των εγκατεστημένων προσφύγων. Αρωγοί στη διαχείριση του προσφυγικού ζητήματος τέθηκαν οι κρατικοί και δημοτικοί φορείς.

Όπως προκύπτει από την ανάλυση των στοιχείων από την Έγχαρη Αρμολοσία του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, οι Δημοτικές Κοινότητες της Ελλάδας που φιλοξένησαν τον μεγαλύτερο αριθμό προσφύγων είναι οι εξής: Θεσσαλονίκη, Πέλλα, Κατερίνη, Δράμα, κ.α. Σημαντικό ρόλο διαδραμάτισαν επίσης και νησιά, όπως η Ρόδος, η Σάμος η Χίος κ.α.

Αξιοσημείωτη ήταν επίσης η συμβολή διαφόρων Υπουργείων της Ελληνικής Κυβέρνησης. Για παράδειγμα, το Υπουργείο Άμυνας έθεσε τις υπηρεσίες του Πολεμικού Ναυτικού στη διάθεση της προσφυγικής δομής του Ελαιώνα. Οι αξιωματικοί του Πολεμικού Ναυτικού φρόντισαν για τη διανομή φαγητού στους εγκατεστημένους πρόσφυγες. Επίσης, παρείχαν πολύτιμη βοήθεια στον Σκαρμαγκαλά αλλά και στην Μόρια της Λέσβου είτε με την μορφή ιατρικής περίθαλψης, είτε με την παροχή ειδών πρώτης ανάγκης. Από την άλλη πλευρά, η Ελληνική Αεροπορία το έτος 2016 στήριξε εμπράκτως τον προσφυγικό λαό παρέχοντας σίτιση και πληθώρα αγαθών στην περιοχή της Νέας Χράνης. Φυσικά, οι προαναφερθείσες δράσεις δεν θα μπορούσαν να είχαν υλοποιηθεί χωρίς την σύμπραξη του Υπουργείου Εσωτερικών, του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής καθώς και του Υπουργείου Μακεδονίας και Θράκης. Στον τομέα της εκπαίδευσης αρμόδιο ήταν το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, ενώ για την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη χρησιμοποιήθηκαν οι υπηρεσίες του Υπουργείου Υγείας.

3.5. Πρόγραμμα Παροχής Εκπαίδευσης στους Πρόσφυγες

Είναι γεγονός ότι το ζήτημα της διαχείρισης των προσφυγικών ροών που έχουν φτάσει τα τελευταία έτη στον Ευρωπαϊκό χώρο αποτελεί ένα από τα πιο καίρια ζητήματα που καλείται να διευθετήσει οργανωμένα η ανθρωπότητα. Είναι χαρακτηριστικό πως ειδικά για το έτος 2015, έχει διαπιστωθεί πως ο αριθμός των προσφύγων που κατόρθωσαν να βρεθούν σε Ευρωπαϊκό έδαφος ξεπερνά το ένα

εκατομμύριο. Δεν είναι λίγες οι φορές, μάλιστα, που στο άκουσμα της λέξης “πρόσφυγας” έρχονται στο νου εικόνες που συνδέονται με τις μαζικές αφίξεις ταλαιπωρημένων ανθρώπων κάθε ηλικίας στο σύμπλεγμα των νησιών του Αιγαίου. Φυσικά, το ταξίδι της πλειοψηφίας των ατόμων που καταφεύγουν σε άλλες χώρες προς αναζήτηση ενός καλύτερου μέλλοντος, αφορούσε στη διαμόρφωση μιας διαδρομής με πάσης φύσεως διαθέσιμα μέσα προς την υπόλοιπη Ευρώπη. Η οδός της Ανατολικής Μεσογείου- Δυτικών Βαλκανίων, ή συνεκδοχικά Eastern Mediterranean-Western Balkans route, όπως έχει επικρατήσει να αποκαλείται, συνιστά θεμελιώδες κριτήριο για τη χάραξη της πορείας που θα ακολουθούσαν οι άνθρωποι που εγκατέλειπαν την πατρίδα τους. Όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό, ο Ευρωπαϊκός κόσμος δεν έμεινε αδρανής απέναντι σε όσα γεγονότα εκτυλίσσονταν. Ως άμεση αντίδραση προβλήθηκε η προσωρινή εγκατάλειψη της Συμφωνίας Σένγκεν, η οποία προτάθηκε εντός των Ευρωπαϊκών κόλπων, με πρωτεργάτες τους εκπροσώπους των Βόρειων Ευρωπαϊκών κρατών. Ως εκ τούτου, ενδεικτικά μεγάλος αριθμός προσφύγων που ανέρχεται περίπου στους 50.000, αναγκάστηκαν να παραμείνουν στο Ελληνικό κράτος, χωρίς να έχουν τη δυνατότητα να μεταφερθούν στις χώρες που επιθυμούσαν εξ αρχής. Η πλειοψηφία των ατόμων αυτών είχε καταγωγή από εμπόλεμα κράτη (λ.χ. Συρία). Άξιο αναφοράς είναι το γεγονός πως πάνω από το 1/3 των εξαναγκασμένων προσωρινά διαμενόντων προσώπων στην Ελλάδα ήταν άτομα νεαρής ηλικίας.

Παρά τις εκτιμήσεις των αρμοδίων φορέων, η παραμονή των αφιχθέντων προσώπων, τόσο προσφύγων όσο και μεταναστών, άρχισε να λαμβάνει μόνιμες διαστάσεις. Επομένως, ήταν επιβεβλημένο να ληφθεί η απαραίτητη μέριμνα για τη διαμόρφωση εκπαιδευτικών προγραμμάτων που θα ανταποκρίνονταν στο μορφωτικό επίπεδο των προσφύγων νεαρής ηλικίας. Τα πρακτικά βήματα που ακολουθήθηκαν για την υλοποίηση της συγκεκριμένης ιδέας ήταν τα παρακάτω: ο Νίκος Φίλης, ο οποίος υπηρετούσε στο αξίωμα του Υπουργού Παιδείας, προέβη σε μία σειρά μέτρων. Αυτά ήταν άρρηκτα συνδεδεμένα με την πρακτική εναρμόνιση του εκπαιδευτικού συστήματος με τις αναδυόμενες ανάγκες των προσφύγων. Έτσι, διαμορφώθηκε Επιτροπή για τη Στήριξη των Παιδιών των Προσφύγων με πρωτοβουλία του Γενικού Γραμματέα ΥΠΠΕΘ Γιάννη Παντή. Επιπροσθέτως, συντελέστηκε μία Επιστημονική Επιτροπή. Η εν λόγω Επιτροπή στελεχώθηκε από 26 πρόσωπα με εμπειρία στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, η οποία επιφορτίστηκε με την

αρμοδιότητα δημιουργίας ενός εκπαιδευτικού πλαισίου με κεντρικό άξονα την καλύτερη δυνατή επιμόρφωση των προσφύγων. Τον Ιούνιο του 2016, μάλιστα, το συγκεκριμένο σχέδιο δόθηκε στον ΥΠΠΕΘ, όπως προβλεπόταν. Με στόχο την καλύτερη δυνατή ανταπόκριση του υπό διαμόρφωση πλαισίου στις προσφυγικές ανάγκες, συστάθηκε Ομάδα Διαχείρισης, Συντονισμού και Παρακολούθησης της Εκπαίδευσης των προσφύγων του ΥΠΠΕΘ. Ο έλεγχος της προαναφερθείσας Ομάδας τελούσε υπό τις εντολές του Γενικού Γραμματέα ΥΠΠΕΘ, ενώ η θεσμική λειτουργία της τοποθετείται χρονικά τον Αύγουστο του έτους 2016 (Επιστημονική Επιτροπή ΥΠΠΕΘ, 2017).

Προχωρώντας ένα βήμα παρακάτω, κρίνεται αναγκαίο να γίνει αναφορά σε ορισμένες ειδικότερες πτυχές της δημιουργίας του κατάλληλων εκπαιδευτικών συνθηκών για την εκπαίδευση των προσφύγων. Πιο αναλυτικά, ο σχεδιασμός των κατευθυντήριων αρχών αναφορικά με τη στρατηγική εκπαίδευσης των προσφύγων πραγματοποιήθηκε εξαιρετικά γοργά, χωρίς να γίνει μια συνολική επισκόπηση των επιμέρους ζητημάτων, η οποία φυσικά θα απαιτούσε περισσότερο χρόνο. Επιπλέον, παρατηρήθηκε ανομοιογένεια στο σύνολο των αφιχθέντων, ενώ παράλληλα με αφετηρία το γεγονός πως μεγάλος αριθμός εξ αυτών άλλαζαν συνεχώς τον τόπο εγκατάστασής τους, καθίστατο δυσχερής η εδραίωση ενός γενικού άξονα που θα ανταποκρινόταν επαρκώς σε όλους. Εξάλλου, δεν πρέπει να λησμονεί κανείς την εύθραυστη ψυχολογική κατάσταση των παιδιών των προσφύγων, τα οποία όχι μόνο είχαν βιώσει τα δεινά του πολέμου, αλλά επίσης η καθημερινότητά τους μεταβλήθηκε ριζικά. Συμπερασματικά, έχουν απωλέσει την επαφή με τη διδακτική διαδικασία, με δεδομένο ότι λόγω των καταστάσεων δεν κατόρθωσαν να παρίστανται στις σχολικές μονάδες και να γίνονται δέκτες κάθε είδους γνώσεις. Γίνεται αντιληπτό πως πρωταρχική σημασία για αυτά τα παιδιά ήταν η προσπάθεια κοινωνικής ενσωμάτωσης των προσφυγόπουλων στην Ελληνική κοινωνία αφενός, και στην Ελληνική εκπαιδευτική διαδικασία αφετέρου. Εν προκειμένω, δηλαδή, εξέχουσα βαρύτητα δόθηκε στη διασφάλιση του ψυχολογικού υποβάθρου των παιδιών, το οποίο αποτέλεσε προϋπόθεση για την συνακόλουθη μορφωτική εξέλιξή τους (Επιστημονική Επιτροπή ΥΠΠΕΘ, 2017).

Είναι αναγκαίο να επισημανθεί πως η πλειοψηφία των τέκνων των προσφύγων είχαν εγκατασταθεί μόνιμα στα λεγόμενα Κέντρα Φιλοξενίας Προσφύγων, τα οποία βρίσκονταν εντός των πόλεων. Εξαιτίας, λοιπόν, της περιορισμένης διαθεσιμότητας

αιθουσών στα κοντινότερα σχολικά συγκροτήματα, ως αναπόφευκτη λύση προτάθηκε ο διαμοιρασμός των παιδιών σε σχολικές μονάδες που βρίσκονταν σε μεγάλη απόσταση μεταξύ τους.

Σύμφωνα με τα όσα προαναφέρθηκαν, οδηγείται κανείς στο συμπέρασμα πως η κατάσταση που επικρατούσε αναφορικά με την εκπαίδευση των προσφυγόπουλων, παρουσιαζόταν ουσιωδώς διαφορετική συγκριτικά με την αντίστοιχη κατάσταση που είχε διαμορφωθεί τα προηγούμενα έτη. Αποφασιστικό ρόλο στην συντέλεση αυτής της πραγματικότητας διαδραμάτισε ο διακαής πόθος των προσφύγων να μεταφερθούν σε άλλο Ευρωπαϊκό κράτος με στόχο φυσικά την μόνιμη διαμονή. Ως εκ τούτου, ακόμη και οι Τάξεις Υποδοχής αλλά και τα Διαπολιτισμικά Σχολεία που ήδη παρήγαν κοινωνικό έργο αποδείχθηκαν ανεπαρκή στην πράξη για την επιτυχημένη ένταξη των τέκνων των προσφύγων στους κόλπους της Ελληνικής κοινωνίας.

Ακολούθως, η Ευρωπαϊκή Ένωση συνέδραμε αποφασιστικά στη στρατηγική υλοποίηση της εκπαίδευσης των προσφυγόπουλων. Ειδικότερα, καινοτομία του σχεδίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Εκπαίδευση των Προσφύγων ήταν η καθιέρωση ενός πρόσθετου εκπαιδευτικού ωραρίου. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τις επιταγές του εν λόγω σχεδίου, διαμορφώθηκε μία πρόσθετη εκπαιδευτική διαδικασία η οποία πραγματοποιούνταν από τις 2 το μεσημέρι μέχρι το απόγευμα. Με άλλα λόγια, οι Δομές Υποδοχής για την Εκπαίδευση των Προσφύγων (ΔΥΕΠ) έθεσαν στο επίκεντρο τις ανάγκες των προσφύγων, ενώ ταυτόχρονα κατόρθωσαν να διαμορφώσουν το κατάλληλο εκπαιδευτικό περιβάλλον προκειμένου να νιώθουν οικεία και κατ' επέκταση να αφομοιωθούν στην Ελληνική κοινωνία.

Έχοντας, λοιπόν, ως πυξίδα την επιτυχημένη έκβαση του σχεδίου για την παροχή εκπαίδευσης στο σύνολο των προσφύγων, εισήχθη ένας ακόμη θεσμός προκειμένου να διασφαλιστεί η αρμονική συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων. Πιο αναλυτικά, με πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης προτάθηκε η δημιουργία του θεσμού Συντονιστών Εκπαίδευσης Προσφύγων ή διαφορετικά ΣΕΠ. Οι αρμοδιότητες του εν λόγω θεσμού επικεντρώνονται σε δύο τομείς. Αφενός, στοχεύουν στην κοινωνική προσαρμογή των προσφύγων και αφετέρου, στην πνευματική καλλιέργειά τους. Τον ΣΕΠ στελεχώνουν άτομα που δραστηριοποιούνται επαγγελματικά στον κλάδο της εκπαίδευσης εν γένει. Έτσι, συχνά επιτελούν ρόλο “διαμεσολαβητή”, διότι αποτελούν τον συνδετικό δεσμό ανάμεσα στους νεοαφιχθέντες και την ήδη υπάρχουσα εκπαιδευτική διαδικασία που υφίσταται στο Ελληνικό κράτος.

3.6. Σύμπραξη με Κυβερνητικούς Οργανισμούς (ΔΟ) και μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ)

Χωρίς αμφιβολία, η εφαρμογή των πλαισίων δράσης σχετικά με την κοινωνική και εκπαιδευτική ένταξη των προσφύγων τοποθετούνται χρονικά σε μία περίοδο κατά την οποία η Ελληνική κοινωνία ήταν αντιμέτωπη με τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης. Η έλλειψη των αναγκαίων χρηματικών ποσών που θα διασφάλιζαν την ενσάρκωση των προς υλοποίηση σχεδίων αποτελούσε ένα καίριο ζήτημα, το οποίο έχρηζε άμεσης διευθέτησης, καθόσον τα εμπλεκόμενα όργανα εξέτασαν κάθε πιθανή πηγή χρηματοδότησης⁶.

Η έκταση των χρηματικών αναγκών διαφαίνεται, άλλωστε, από τις δηλώσεις της Επιστημονικής Επιτροπής του ΥΠΠΕΘ, οι οποίες εκφράστηκαν δημόσια το 2016. Σύμφωνα με τα όσα διατυπώθηκαν στις εν λόγω δηλώσεις, γίνεται αντιληπτό πως η εξεύρεση των κονδυλίων που απαιτούνταν για την πραγμάτωση των εκπαιδευτικών σκοπών, ήταν αναγκαίο να επικεντρωθεί σε διεθνείς ή εθνικές πηγές. Κατ' επέκταση, εξίσου ουσιώδης ήταν η διαμόρφωση μιας ομάδας ατόμων που ως βασικό καθήκον θα έχει ανεύρεση χρηματικών πηγών για την πραγματοποίηση των σχεδίων δράσης. Ειδικότερα, η ομάδα αυτή θα τελεί υπό τις εντολές του Αρμόδιου Υπουργείου και θα μεριμνά για την αποτελεσματικότερη ανεύρεση καθώς και διαχείριση κάθε πιθανής οικονομικής ενίσχυσης. Επιπροσθέτως, η ίδια ομάδα ήταν απαραίτητο να βρει λύση αναφορικά με την επαρκή χρηματοδότηση της μεταφοράς των προσφυγόπουλων από τις Δομές Στέγασης στις κατά τόπους σχολικές μονάδες. Σε κάθε περίπτωση, δεν πρέπει να παραλειφθεί η αναφορά στις ΜΚΟ και στους Διεθνείς Οργανισμούς, οι οποίοι αποτελούν την κύρια πηγή εσόδων. Η Επιστημονική Επιτροπή, τέλος, επεσήμανε το ενδεχόμενο παροχής χρηματικής συνδρομής από ιδιωτικούς φορείς, όπως για παράδειγμα, Εταιρίες ή Ιδρύματα (Επιστημονική Επιτροπή ΥΠΠΕΘ, 2016:150).

Συνεκδοχικά, λοιπόν, το βάρος αναζήτησης χρηματικών ποσών καθώς επίσης και η σύμπραξη με Διεθνείς Οργανισμούς και ΜΚΟ εναποτέθηκε στην νεοσυσταθείσα ομάδα, η οποία έγινε γνωστή και ως “Ομάδα Διαχείρισης”. Φυσικά, δεν πρέπει να παραγνωρίζεται κανείς τη γραφειοκρατία που χαρακτηρίζει όλο το πλέγμα των σχέσεων

⁶ Ο εν λόγω θεματικός κύκλος σχετίζεται αποκλειστικά με Οργανισμούς διεθνούς επιπέδου. Ως εκ τούτου, δεν γίνεται λόγος Εθνικούς παράγοντες (λ.χ. Υπουργείο Δικαιοσύνης) καθώς και άλλους εμπλεκόμενους φορείς των οποίων η συμβολή ήταν εξίσου σημαντική.

Δημόσιας Διοίκησης του Ελληνικού κράτους, για να αντιληφθεί τη δυσκολία που συνεπαγόταν η ανάληψη μιας τέτοιας αρμοδιότητας. Ωστόσο, το Υπουργείο Παιδείας σε συνεργασία με Διεθνείς Οργανισμούς κατόρθωσαν να καλύψουν ορισμένες οικονομικές ανάγκες. Μία εξ αυτών ήταν η μετακίνηση των προσφυγόπουλων από τις Δομές προσωρινής στέγασης προς τα σχολικά συγκροτήματα. Ενδεικτικά, η παροχή χρηματική βοήθειας επικεντρώθηκε στα ακόλουθα πεδία:

- Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) σε συνεργασία με το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) ανέλαβαν την πρόσληψη εκπαιδευτικού προσωπικού προκειμένου να στελεχώσουν θέσεις των αναπληρωτών και με αυτόν τον τρόπο να αναλάβουν το έργο μόρφωσης των προσφυγόπουλων.
- Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ενσωμάτωσης (ΤΑΜΕ/ΑΜΙΦ), επιφορτίστηκε με το καθήκον χρηματικής στήριξης τόσο για το έμψυχο (διδάσκαλοι) όσο και για το άψυχο (βιβλία) δυναμικό των σχολικών συγκροτημάτων. Επιπροσθέτως, το ίδιο Ταμείο μερίμνησε για την παροχή ήδη διαμορφωμένων μονάδων (30 στον αριθμό) οι οποίες τοποθετήθηκαν τόσο σε σχολικές μονάδες όσο και στα κέντρα προσωρινής διαμονής⁷.
- Η ευθύνη για την κάλυψη των αναδυόμενων οικονομικών αναγκών πάσης φύσεως αναλήφθηκε από το Ελληνικό Κοινοβούλιο.
- Η διαδικασία μετακίνησης στα σχολικά συγκροτήματα ανατέθηκε στο Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (ΔΟΜ/ΙΟΜ).
- Το δικαίωμα των προσφύγων σε παροχή των απαραίτητων μεταφραστικών υπηρεσιών έγινε πράξη μέσα από τη χρηματική σύμπραξη της UNICEF. Ακόμη, στον ίδιο Οργανισμό οφείλεται η στελέχωση των Νηπιαγωγείων στις κυριότερες προσφυγικές δομές (λ.χ. Χίος, Σάμος).
- Η παροχή σχολικού εξοπλισμού πραγματοποιήθηκε με πρωτοβουλία της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ καθώς και του ΔΟΜ.

⁷ Η παροχή προκατασκευασμένων κατοικιών χρησίμευσε ως προσωρινή λύση μέχρι την Προκήρυξη Διαγωνισμού για την ολοκληρωμένη κατασκευή τους.

Σε κάθε περίπτωση, άξια αναφοράς είναι η έμπρακτη συμβολή όχι μόνο οργανωμένων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, αλλά και εθελοντικών δράσεων που απέδειξαν έμπρακτα πως με θέληση και συλλογικές ενέργειες η επίτευξη κάθε στόχου καθίσταται δυνατή. Ενδεικτικά θα μπορούσαν να αναφερθούν οι ΟΤΑ, η Εταιρεία Πολιτισμού ΠΥΡΝΑ, η ΜΕΤΑδραση κλπ.

Η κατάσταση διαφοροποιήθηκε σε μεγάλο βαθμό προς το καλύτερο με το πέρασμα του χρόνου. Πιο συγκεκριμένα, τη χρονική περίοδο 2017-2018 τέθηκαν τα θεμέλια για την αποδοτικότερη διαχείριση των ζητημάτων προς επίλυση. Αρωγοί στη δράση της αρμόδιας Ομάδας Διαχείρισης τέθηκαν οι Διεθνείς Οργανισμοί, οι οποίοι μάλιστα υπάγονται στη Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκής Πολιτικής Προστασίας και Επιχειρήσεων Ανθρωπιστικής Βοήθειας (DG ECHO/ European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations). Επομένως, η έγκριση για την παροχή κάθε είδους οικονομικής βοήθειας δύναται να δοθεί είτε από τον ίδιο τον εκπρόσωπο του Διεθνούς Οργανισμού, είτε από την προαναφερθείσα Γενική Διεύθυνση. Κάθε φορά, λοιπόν, που κατατίθεται αίτημα χρηματικής βοήθειας, οι Διεθνείς Οργανισμοί προβαίνουν στην έγκριση ή απόρριψη του αιτήματος. Εντούτοις, διαθέτουν επιμέρους όργανα για την υλοποίηση των πλαισίων δράσης. Ως προς τον τρόπο λειτουργίας τους, τα συγκεκριμένα όργανα θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως μία ιδιάζουσα μορφή μη Κυβερνητικής Οργάνωσης η οποία δρα σε εθνικό επίπεδο. Μάλιστα, έχει επικρατήσει η άποψη τα συγκεκριμένα επιβοηθητικά όργανα να αποδίδονται νοηματικά με τον όρο “Εταίροι Υλοποίησης” ή εναλλακτικά, “Implementing partners”. Για να γίνει πιο αντιληπτή η παραπάνω διαπίστωση είναι δυνατόν να παρατηρηθεί το εξής: η καθιέρωση του θεσμού παροχής μεταφραστικών υπηρεσιών στον προσφυγικό κόσμο έγινε πράξη από την μη Κυβερνητική Οργάνωση “ΜΕΤΑδραση”. Εντούτοις, η εκ των προτέρων απόφαση περί την προαναφερθείσα βοήθεια λήφθηκε έπειτα από τη διαβούλευση μεταξύ της UNICEF και του ΥΠΠΕΘ. Ανάλογη μέθοδο διαίρεσης των ευθυνών σε επιμέρους φορείς ακολουθεί και η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ. Ειδικότερα, η οργάνωση των διαθέσιμων κατοικιών που στεγάζουν το σύνολο των προσφύγων ανατίθεται κατά κανόνα στις τοπικές αυτοδιοικητικές μονάδες ή σε μη Κυβερνητικές Οργανώσεις των οποίων το έργο επικεντρώνεται κατά κύριο λόγο στις εθνικές ανάγκες (λ.χ. ΠΡΑΞΙΣ).

Είναι γνωστό ότι το κλίμα αρμονικής συνύπαρξης των αρμόδιων συλλογικοτήτων με θεσμοθετημένη μορφή δεν ήταν δεδομένη, ειδικά στην έναρξη λειτουργίας του

ΥΠΠΕΘ, η οποία τοποθετείται χρονικά το έτος 2016 και πιο συγκεκριμένα, τον μήνα Αύγουστο. Αυτό αιτιολογείται από το γεγονός ότι η ύπαρξη άλλων ομάδων ανθρωπιστικής δράσης, είτε διεθνείς, είτε εθνικές στον Ελλαδικό χώρο από το έτος 2015, είχε δημιουργήσει ένα ισχυρό καθεστώς που δεν επιδεχόταν αντιρρήσεις και αιτήματα για τροποποίηση. Με άλλα λόγια, είχε παγιωθεί ένας συγκεκριμένος τρόπος στρατηγικής δράσης, ο οποίος θα διαφοροποιούταν εξαιρετικά δύσκολα. Σύμφωνα, μάλιστα, και με τα δεδομένα που εξάγει κανείς από τις διαθέσιμες γραπτές πηγές, η ακτινοβολία των διεθνών ανθρωπιστικών ομάδων, ειδικά για θέματα μεταναστευτικού ενδιαφέροντος, φαίνεται να τελεί σε συνάρτηση με τα εκάστοτε επικρατούντα εθνικά ή διεθνή συμφέροντα (βλ. μεταξύ άλλων Venturas, 2015). Δεν είναι λίγες οι φορές, μάλιστα, που ο προσανατολισμός σε ωφέλειες κάθε είδους (λ.χ. οικονομικές διευκολύνσεις) διέφερε σημαντικά ανάλογα με τα κίνητρα του εκάστοτε φορέα που αναλάμβανε τη διεκπεραίωση ενός έργου (λ.χ. Υπουργείο Παιδείας). Έτσι, λοιπόν, η διαδικασία της ανθρωπιστικής συνδρομής που παρέχεται από φορείς κάθε είδους δύναται να διακριθεί σε 3 στάδια.

4. Πρακτικό Μέρος

4.1. Σκοπός της έρευνας-ερευνητικά ερωτήματα

Βασικός σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να αναδειχθεί η σχέση που έχει διαμορφωθεί ανάμεσα στις ΜΚΟ και τις δημόσιες αρχές της χώρας στο πεδίο του μεταναστευτικού και προσφυγικού ζητήματος. Επίσης, στόχο της έρευνας αποτελεί η διερεύνηση των ενδεχόμενων προβλημάτων που ανέκυψαν από τη συγκεκριμένη σχέση.

Τα ερευνητικά ερωτήματα περιστρέφονται γύρω από τα παρακάτω:

- Ποιες είναι οι απόψεις των υπευθύνων των ΜΚΟ για τη συνεργασία των μη κερδοσκοπικών οργανισμών και των κρατικών υπηρεσιών;
- Πώς κρίνεται από την πλευρά των υπευθύνων η αποδοχή των ΜΚΟ από την ελληνική κοινωνία;
- Ποια θεωρούν ότι είναι τα σημαντικότερα προβλήματα που αναδύονται στη σχέση ελληνικού κράτους και ΜΚΟ;
- Ποια είναι η σημαντικότερη, κατά τη γνώμη τους, συμβολή των ΜΚΟ στην άμβλυνση των δυσχερειών που αντιμετωπίζουν πρόσφυγες και μετανάστες;

4.2. Το δείγμα της έρευνας

Το δείγμα της έρευνας ακολουθεί τη στρατηγική των ομοιογενών δειγμάτων (homogeneous samples). Η συγκεκριμένη στρατηγική επιστρατεύεται στις περιπτώσεις ποιοτικής έρευνας κατά τις οποίες ο ερευνητής αποσκοπεί στην σε βάθος μελέτη των μελών μιας υποομάδας, έτσι ώστε να προσεγγίσει μέσω των κοινών χαρακτηριστικών που διαθέτουν τις εμπειρίες και τις θέσεις τους (Ισαρη & Πουρκός, 2015).

Στην έρευνα συμμετείχαν δύο υψηλόβαθμα στελέχη μη κυβερνητικών οργανώσεων, η Program Director του οργανισμού Generation 2.0 for Rights, Equality & Diversity και η Κοινωνική Λειτουργός και Υπεύθυνη του Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής και Νομικής Υποστήριξης του οργανισμού *Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού*. (Network for Children's Rights). Αμφότερες παρουσιάζουν έντονη δραστηριότητα στον τομέα, με εμπειρία 16 και 10 χρόνων αντίστοιχα.

4.3. Ερευνητικά εργαλεία

Στην παρούσα ποιοτική έρευνα χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της συνέντευξης βάσει ημι-δομημένου ερωτηματολογίου, καθώς αυτό προσφέρει τη δυνατότητα στον ερευνητή να προσεγγίσει σε βάθος το προς εξέταση θέμα, διατηρώντας την αυτονομία του. Ταυτοχρόνως, παρέχεται η δυνατότητα στον συνεντευξιαστή να αναπτύξει ιδιαίτερη επικοινωνιακή σχέση με τους συνεντευξιαζόμενους, επιτρέποντάς τους να εκφραστούν με απόλυτη ελευθερία. (Τσιώλης, 2015)

Η επικοινωνία με τις ΜΚΟ που αποτέλεσαν το αντικείμενο της παρούσης έρευνας κατέστη εφικτή μέσω της αρχικής αποστολής μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου προς αυτές. Κατόπιν της αρχικής τους συμφωνίας, απεστάλη δεύτερο μήνυμα με περισσότερες διευκρινίσεις αναφορικά με το θέμα της εργασίας και τα ερευνητικά ερωτήματα γύρω από τα οποία θα περιστρεφόταν η συνέντευξη, το οποίο ακολουθήθηκε από την προτροπή επικοινωνίας με τις δύο υπεύθυνες των συγκεκριμένων ΜΚΟ, με τις οποίες ήρθα σε επαφή. Λόγω των μέτρων της κοινωνικής αποστασιοποίησης εξαιτίας της πανδημίας Covid-19, δεν κατέστη εφικτή η εκ του σύνεγγυς επαφή με τις ερωτώμενες. Αντ' αυτού, οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν με την αξιοποίηση της ηλεκτρονικής πλατφόρμας διαδικτυακής επικοινωνίας Skype, την 22η Μαρτίου 2021 και την 1η Απριλίου του ίδιου έτους. Η ημι-δομημένη συνέντευξη προκρίθηκε ως καταλληλότερη επιλογή λόγω της δυνατότητας που παρέχει αναφορικά με τον έμμεσο τρόπο διερεύνησης των αντιλήψεων των ερωτώμενων (Rubin & Rubin, 1995).

4.4. Μεθοδολογία της έρευνας

Στην παρούσα έρευνα ακολουθήθηκε η ποιοτική ερευνητική μέθοδος, καθώς αυτή προσφέρει τη δυνατότητα του ερμηνευτικής προσέγγισης του θέματος που ερευνάται, συμβάλλοντας με τους μηχανισμούς της στην ανάδειξη χρήσιμων αποτελεσμάτων (Creswell, 2011). Παρέχεται, επίσης, μια ιδιαίτερη ευκαιρία να κατανοηθούν οι απόψεις των ερωτώμενων αναφορικά με το προς διερεύνηση θέμα, πράγμα που θα δώσει τη δυνατότητα να καταστεί εφικτή μια σε βάθος μελέτη και να δοθεί το έναυσμα για περαιτέρω προβληματισμό και την ανάδειξη νέων ερευνητικών ερωτημάτων. Η ανάλυση των ποιοτικών δεδομένων της έρευνας πραγματοποιήθηκε με τη θεματική ανάλυση, η οποία συνεπάγεται τον εντοπισμό των νοηματικών

μοτίβων που επαναλαμβάνονται στις απαντήσεις των ερωτώμενων (Ισαρη & Πουρκός, 2015).

Η απομαγνητοφώνηση των συνεντεύξεων ακολουθήθηκε από τη συγκέντρωση του ερευνητικού υλικού που προέκυψε και τη συνακόλουθη μελέτη των δεδομένων, ώστε να αναλυθούν ανεμπόδιστα στη συνέχεια. Η διαδικασία της κωδικοποίησης που ακολούθησε ξεκίνησε με την απομόνωση των νοημάτων που παράχθηκαν μέσω των συνεντεύξεων και από την απόδοση σε αυτά ενός εννοιολογικού προσδιορισμού. Καθοριστικό κριτήριο της επιλογής των ομαδοποιήσεων που προέκυψαν από την μελέτη του υλικού υπήρξαν τα ερευνητικά ερωτήματα που διερευνώνται μέσω της παρούσας. Το στάδιο της συλλογής των δεδομένων διαδέχθηκε η ανάλυση και η ερμηνεία τους, διαδικασία που σύμφωνα με τον Eisner (2017) αποτυπώνει την κρίση τόσο του ερευνητή όσο και του αναγνώστη της εκάστοτε έρευνας, αλλά και που χαρακτηρίζεται, παράλληλα, από το υποκειμενικό στοιχείο.

5. Αποτελέσματα - Κωδικοποίηση Συνεντεύξεων

5.1.Πρώτο Ερευνητικό Ερώτημα

Κείμενο	Κωδικοί
E: Γνωρίζοντας ότι στις χώρες του εξωτερικού η θεμελίωση των ΜΚΟ ήταν πιο αποδεκτή κυβερνητικά και μη, πόσο εύκολη ήταν η αποδοχή από το ελληνικό κράτος και την ελληνική κοινωνία;	
Σ1: [...] οποιαδήποτε κυβέρνηση και η τωρινή κυβέρνηση, θεωρώ ότι όσο και να είχαν έτσι μια αρνητική στάση δεν μπορούσαν να το απαγορεύσουν καθώς πράγματι ήταν αυτοί που παρείχαν την υποστήριξη, αυτοί προσπαθούσαν να βοηθήσουν τον κόσμο[...] [...]δεν μπορούσαν να παρέχουν κάτι τόσο αντίστοιχο και τόσο άμεσα με τόση μεγάλη γνώση σε αυτό το είδος παρεμβάσεις και με τόσο πολύ προσωπικό που χρειαζότανε για να υποστηρίξουνε το σύνολο των αναγκών, οπότε θέλανε δεν θέλανε το αποδέχτηκαν[...] [...]οπότε για κάποια χρόνια μέχρι και τώρα συνεργάζονται στενά ΜΚΟ και	Αρχική επιφύλαξη συνεργασίας Αναγκαστικός συμβιβασμός πολιτείας Εδραίωση συνεργασίας

κρατικές υπηρεσίες έχοντας ως κοινό στόχο την πιο καλή παροχή υπηρεσιών στους ανθρώπους τους οποίους υποδεχόμαστε[...]

Οπότε θεωρώ ότι πέρασε από πάρα πολλά κύματα η συνεργασία αυτή και στο στάδιο που είμαστε τώρα οι κρατικές υπηρεσίες έχουν αποδεχτεί τις κυβερνητικές οργανώσεις κάποιες από αυτές, από το έργο κάποιων και την παροχή υπηρεσιών τους [...]

Φαίνεται να υπάρχει μια τάση από την κυβέρνηση να θέλει να υποστηρίξει και να κάνει κάποιες πιο ριζικές αλλαγές και πιο μεγάλα βήματα στη διαδικασία υποστήριξης του προσφυγικού πληθυσμού[...]

Ο εθνικός μηχανισμός, ουσιαστικά πρόκειται για μια πρωτοβουλία που ήρθε από δημόσιο φορέα δηλαδή από την ειδική γραμματεία για τα ασυνόδευτα ανήλικα που είναι ένα τμήμα του υπουργείου μετανάστευσης και ασύλου και είναι μια πρωτοβουλία όντως της συγκεκριμένης κυβέρνησης οπότε φαίνεται ότι γίνονται βήματα.

Χωρίς τις κρατικές υπηρεσίες δεν μπορούσαμε να είχαμε κάνει τίποτα απολύτως, απλά όπως ανέφερα και πριν

Αρχική επιφύλαξη συνεργασίας

Αναγκαστικός συμβιβασμός πολιτείας

Εδραίωση συνεργασίας

Εδραίωση συνεργασίας

Εδραίωση συνεργασίας

χρειάστηκε χρόνος προσαρμογής για όλους και για να χτιστεί μια καλή συνεργασία	Αρχική επιφύλαξη συνεργασίας Εδραίωση συνεργασίας
Σ2: Η σχέση της κοινωνίας των πολιτών με το κράτος έχει διάφορες διαστάσεις, δηλαδή μια διάσταση είναι όταν μια κυβερνητική οργάνωση χρηματοδοτείται για κάποιο πρόγραμμα που παίρνει κάποια χρηματοδότηση [...] [...] στο πλαίσιο μετά το προσφυγικό δεν μπορώ να πω ότι και εκεί το κράτος ήταν ιδιαίτερα βοηθητικό ως προς τις μη κυβερνητικές οργανώσεις.	Αρχική επιφύλαξη συνεργασίας Εδραίωση συνεργασίας

5.2.Δεύτερο Ερευνητικό Ερώτημα

Κείμενο	Κωδικοί
E: Η αποδοχή της ελληνικής κοινωνίας στην ίδρυση των ΜΚΟ, με ποιο τρόπο έχει συμβάλει στην καλύτερη λειτουργία και επίτευξη των στόχων τους;	

Σ1: Είναι ξεκάθαρο ότι υπάρχει αυτή η ομάδα ανθρώπων που υποστηρίζουνε και βοηθάνε, δέχονται τις μη κυβερνητικές οργανώσεις ή τις οργανώσεις που γνωρίζουνε ότι έχουνε κάνει ένα σημαντικό έργο όλα αυτά τα χρόνια και συνεχίζουν να βοηθάνε τον κόσμο και τα παιδιά, υπάρχουν όμως και οι άνθρωποι που δεν αποδέχονται καθόλου τη συμβολή των μη κυβερνητικών οργανώσεων και τις βλέπουνε μόνο σαν ένα μοχλό που αντλεί λεφτά.

Θετική στάση κόσμου

Αρνητική στάση κόσμου

[...] οπότε έχουμε αντιμετωπίσει μόνο καλά σχόλια, καλή συνεργασία και βοήθεια από την κοινωνία και αυτό μας έχει πάει και ένα βήμα παραπέρα.

Θετική στάση κόσμου

Αρνητική στάση κόσμου

[...] πράγματι υπάρχουν αντιδράσεις, αλλά υπάρχει και μια πολύ σημαντική ομάδα ανθρώπων που προσπαθούν πραγματικά να βοηθήσουν και να στηρίξουν.

Θετική στάση κόσμου

Και στο Δίκτυο είναι πάρα πολύ σημαντική η συμβολή των εθελοντών μας, καθότι όλες οι εκπαιδευτικές δράσεις για παράδειγμα που υλοποιούνται στο Δίκτυο εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις, υλοποιούνται από εθελοντές

Συμβολή εθελοντών

Όταν όμως, εσύ τους πας φυτευτούς μέσα σε ένα λεωφορείο τα βράδια είναι λογικό να έχεις εντάσεις, γιατί πας να τα κάνεις όλα ύπουλα λες και δεν θα ξυπνήσεις το πρωί και θα τους βρεις εκεί. Οπότε νομίζω ότι με καλύτερους χειρισμούς τα πράγματα μπορεί να ήταν πολύ καλύτερα.	Ελλιπής ενημέρωση
Σ2: Οποιοσδήποτε θέλει πάει στο πρωτοδικείο και να καταθέσει ένα καταστατικό το κάνει χωρίς να αναμένει καμία αποδοχή από καμία κοινωνία Στη συνέχεια εάν η ελληνική κοινωνία είναι δεκτική ή όχι τόσο δεκτική απέναντι στον μη κερδοσκοπικό τομέα έχει να κάνει με δυο πράγματα: εάν η ελληνική κοινωνία ήταν πιο ενημερωμένη θετικά προσκείμενη σε όλο αυτό ενδεχομένως να βοηθούσαν τη λειτουργία των οργανώσεων	Αρνητική στάση κόσμου Ελλιπής ενημέρωση

Σε άλλες χώρες που ο μη κερδοσκοπικός τομέας έχει μια πιο θετική ανταπόκριση γενικότερα από την κοινωνία, ενδεχομένως υπάρχει και μια οικονομική υποστήριξη διαφορετική[...]	Αρνητική στάση κόσμου

5.3.Τρίτο Ερευνητικό Ερώτημα

Κείμενο	Κωδικοί
Ε: Ποια ήταν τα προβλήματα τα οποία αντιμετωπίσατε, γνωρίζοντας πως στην Ελλάδα επικρατεί μεγάλη γραφειοκρατία, πόσο εύκολα και άμεσα μπορεί μια ΜΚΟ να έχει μια σωστή δράση σε αυτή την χώρα;	
Σ1: το Υπουργείο Μετανάστευσης και ασύλου έχει δημιουργήσει ένα μητρώο των μη κυβερνητικών οργανώσεων όπου κάθε μη κυβερνητικό σωματείο και οργάνωση που θέλει να δραστηριοποιείται σε αυτό το συγκεκριμένο χώρο, το πεδίο το προσφυγικό χρειάζεται να ακολουθήσει μια πολύ συγκεκριμένη διαδικασία να αποστείλει έναν τεράστιο φάκελο που έχει μέσα πολλά δικαιολογητικά, και	Το Μητρώο ΜΚΟ Προβλήματα γραφειοκρατίας

αυτό είναι το κομμάτι της γραφειοκρατίας

εννοείται ότι μας δυσκόλεψε πάρα πολύ η διαδικασία έκδοσης του ΑΜΚΑ για τα παιδιά για παράδειγμα, μετά το ΑΜΚΑ περάσαμε στην ΠΑΑΥΠΑ (Προσωρινός Αριθμός Ασφάλισης και Υγειονομικής Περίθαλψης Αλλοδαπού), μετά εφόσον ένα παιδί ενηλικιώνεται μιλάμε για το πως θα πάρει ΑΦΜ 18 χρονών χωρίς τους γονείς.

[...] το πρόγραμμα τώρα θα τρέξει πιλοτικά από το 2021 η χρηματοδότηση εξακολουθεί να έρχεται από διεθνείς οργανισμούς και την ευρωπαϊκή επιτροπή, και πάλι η κυβέρνηση φαίνεται ότι δεν έχει την δυνατότητα να επενδύσει από κρατικό προϋπολογισμό

Γιατί υπάρχουνε δυσκολίες με τις αστυνομικές αρχές μερικές φορές, αντιρρήσεις στον τρόπο που η αστυνομία μπορεί να χειρίζεται καταστάσεις παιδιών.

Οπότε ναι μεν υπάρχει μια καλή διάθεση αλλά φαίνεται στην πράξη και εκεί κολλάει το κομμάτι της γραφειοκρατίας και των συστημάτων του ελληνικού δημοσίου, δεν μπορεί να

Προβλήματα γραφειοκρατίας
Έκδοση ΑΜΚΑ

Έλλειψη κρατικής χρηματοδότησης

Έλλειψη τεχνογνωσίας κρατικών φορέων

υλοποιηθεί άμεσα όσο καλή διάθεση και να λένε ότι υπάρχει.	Προβλήματα γραφειοκρατίας
Σ2: Δεν ξέρω αν έχετε ακούσει για ένα μητρώο μη κυβερνητικών οργανώσεων που ασχολείται με το μεταναστευτικό και το προσφυγικό. Πρόκειται για ένα μητρώο το οποίο σε καμία περίπτωση δεν βοηθάει το έργο των οργανώσεων και καταλαβαίνει κανείς ότι υπάρχει και μια έντονη καχυποψία για το έργο της κοινωνίας των πολιτών. Έχουν γίνει και κάποιες προσφυγές σε σχέση με αυτό. [...] οι κοινωνικοί λειτουργοί θέλουν να βοηθήσουν για παράδειγμα μια οικογένεια να εγκατασταθεί, να βγάλει Α.Φ.Μ, να βγάλει ΑΜΚΑ, όλα αυτά είναι φοβερά προβλήματα, είναι πολύ δύσκολα λόγω γραφειοκρατίας. το ΑΜΚΑ είναι ένα πρόβλημα που έχει σχέση με την γενική γραφειοκρατία). Γενικά το Ελληνικό κράτος, ένα χαρακτηριστικό είναι ότι φορτώνει πολύ με γραφειοκρατία αυτές τις διαδικασίες, αργεί πάρα πολύ να απορροφήσει χρήματα αφήνει χρήματα και πακέτα, δεν το εκμεταλλεύεται όπως θα	Το Μητρώο ΜΚΟ Έκδοση ΑΜΚΑ Προβλήματα γραφειοκρατίας Έκδοση ΑΜΚΑ Προβλήματα γραφειοκρατίας Προβλήματα γραφειοκρατίας Έλλειψη κρατικής χρηματοδότησης

μπορούσε. Το να βρεις εξειδικευμένο προσωπικό όχι τόσο στην παροχή ψυχοκοινωνικής ή άλλης υποστήριξης όσο στη διαχείριση του οργανισμού δηλαδή υλοποίηση προγραμμάτων, ενδεχομένως, εύρεση εθελοντών, διαχείριση ενός μη κερδοσκοπικού προσωπικού	Δυσκολία εύρεσης εξειδικευμένου προσωπικού

5.4.Τέταρτο Ερευνητικό Ερώτημα

Κείμενο	Κωδικοί
E: 4) Οι ΜΚΟ ποιες δράσεις έκαναν για τους πρόσφυγες;	
Σ1: Νομίζω σε όλα τα επίπεδα, έχουν μπει ΜΚΟ να παρέχουν επιπλέον υποστήριξη σε υπηρεσίες υγείας, υπηρεσίες εκπαίδευσης, εκπαιδευτικές δράσεις μη τυπικής εκπαίδευσης και προετοιμασίας για την τυπική εκπαίδευση, συνοδείες, επιτροπεία, Νομίζω δεν υπάρχει πεδίο δράσης που να μην έχουν μπει οι ΜΚΟ. [...] δόθηκε μεγάλη έμφαση στα ασυνόδευτα ανήλικα παιδιά, αυτό είναι αρκετά ξεκάθαρο από αρκετές ΜΚΟ.	Συμβολή ΜΚΟ στο προσφυγικό Προστασία ασυνόδευτων προσφύγων

Έχουμε καθημερινή και στενή συνεργασία οι δικηγόροι μας με την υπηρεσία ασύλου για καταγραφές ασυνόδευτων παιδιών, τα οποία είναι στην Ελλάδα μήνες χωρίς να ξέρει κανένας ότι υπάρχουν στην Ελλάδα παρά μόνο κάποιες μη κυβερνητικές οργανώσεις [...] ψυχοκοινωνική στήριξη των παιδιών όχι τόσο για το κομμάτι το παιδαγωγικό και επίσης πολύ σημαντικό κομμάτι είναι η αλληλεγγύη και η ενσυναίσθηση θα πρέπει να έχουν πολύ ξεκάθαρα όρια μέσα μας.	Προστασία ασυνόδευτων προσφύγων Υποστήριξη των παιδιών
Σ2: Εάν μια ΜΚΟ παρέχει υπηρεσίες ψυχολόγου σε αυτήν την περίπτωση δεν υπάρχει γραφειοκρατία. Δηλαδή αν κάποιος χρειάζεται ψυχολογική υποστήριξη εκεί δεν βλέπω η γραφειοκρατία να αποτελεί εμπόδιο	Ψυχολογική υποστήριξη μεταναστών

6. Συζήτηση-Συμπεράσματα

Μέσω της συνέντευξης με τις δύο εκπροσώπους των δύο ΜΚΟ που αποτέλεσαν το αντικείμενο της παρούσας έρευνας προσεγγίστηκαν θέματα που απαντούν τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν και προσφέρουν έδαφος για περαιτέρω προβληματισμό και συνακόλουθη διερεύνηση.

Συγκεκριμένα, από την ανάλυση των δεδομένων που προέκυψαν διαπιστώνεται πως η συνεργασία των ΜΚΟ με τις υπηρεσίες του κράτους δεν υπήρξε εξαρχής καθιερωμένη, αναπτύχθηκε και εδραιώθηκε όμως είτε λόγω συνθηκών είτε λόγω άμβλυνσης της αρχικής καχυποψίας. Ενδεικτική είναι η αναφορά της πρώτης συνεντευξιαζόμενης, η οποία δηλώνει:

Σ1: Οπότε εκεί οποιαδήποτε κυβέρνηση και η τωρινή κυβέρνηση, θεωρώ ότι όσο και να είχαν έτσι μια αρνητική στάση δεν μπορούσαν να το απαγορεύσουν[...]Από εκεί και πέρα όμως, καθώς περνούσαν τα χρόνια και ενώ εξαρχής οι κρατικές υπηρεσίες έδειξαν μια ανάγκη να προσαρμοστούν, να ενημερωθούν και να αναλάβουν τα όσα τους αναλογούν, αυτά που πρέπει το κράτος να αναλάβει, οπότε για κάποια χρόνια μέχρι και τώρα συνεργάζονται στενά ΜΚΟ και κρατικές υπηρεσίες, έχοντας ως κοινό στόχο την πιο καλή παροχή υπηρεσιών στους ανθρώπους, τους οποίους υποδεχόμαστε.

Η διαδρομή από την αρχική μάλλον αρνητική στάση των κρατικών φορέων έναντι στη λειτουργία των ΜΚΟ, προϊόντος του χρόνου μεταβλήθηκε σε μια αναγκαία σχέση αμοιβαίας προσπάθειας να επιτευχθούν κοινοί στόχοι στο πεδίο της μεταναστευτικής πολιτικής.

Αναφορικά με το συγκεκριμένο ερώτημα, περισσότερο επιφυλακτική σχετικά με την εδραίωση του συνεργατικού πλαισίου παρουσιάζεται η δεύτερη ερωτηθείσα, η οποία να μεν δηλώνει πως η συνεργασία έχει πλέον δομηθεί πάνω σε στέρεες βάσεις, δεν λείπουν όμως οι δυσχέρειες που ορθώνουν σκοπέλους στην καθημερινή λειτουργία των ΜΚΟ. Ενδεικτικά αναφέρει πως:

Σ2: Η αλήθεια είναι ότι τα προγράμματα που διαχειρίζεται το ελληνικό κράτος είναι αρκετά βαριά γραφειοκρατικά για πολλές μη κυβερνητικές οργανώσεις, αλλά στο πλαίσιο μετά το προσφυγικό δεν μπορώ να πω ότι και εκεί το κράτος ήταν ιδιαίτερα βοηθητικό ως προς τις μη κυβερνητικές οργανώσεις.

Μέσω της αναφοράς αυτής στις αγκυλώσεις που χαρακτηρίζουν τη λειτουργία των κρατικών φορέων, πραγματοποιείται και η μετάβαση στο δεύτερο υπό έρευνα ερώτημα, που αφορά στην αποδοχή των ΜΚΟ από την πλευρά του κόσμου, της ελληνικής κοινωνίας. Υπογραμμίζεται και από τις δύο ερωτηθείσες πως η εικόνα σχετικά με την γενικευμένη αντίθεση των πολιτών απέναντι στη δράση των ΜΚΟ που προβάλλεται συχνά, δεν αντικατοπτρίζει απόλυτα την πραγματικότητα:

Σ1: Αν κοιτάξει κανείς τηλεόραση θα δει ότι υπήρχαν μόνο αντιδράσεις. Εγώ από την αντίπερα όχθη που δεν βλέπω τηλεόραση θα πω ότι πράγματι υπάρχουν αντιδράσεις, αλλά υπάρχει και μια πολύ σημαντική ομάδα ανθρώπων που προσπαθούν πραγματικά να βοηθήσουν και να στηρίζουν και κατανοούν τη δυσκολία αυτού του πληθυσμού και τους λόγους για τους οποίους βρίσκονται εδώ και ζητάνε τη δική μας βοήθεια.

Ανάλογου περιεχομένου, αυξημένης εντούτοις έντασης, είναι και οι απόψεις που διατυπώνει σχετικά με το συγκεκριμένο θέμα η δεύτερη συνεντευξιαζόμενη:

Σ2: Η αποδοχή της κοινωνίας των πολιτών του μη κερδοσκοπικού τομέα στην Ελλάδα δεν είναι ανεπτυγμένη σε ιδιαίτερο βαθμό πολύ πριν το προσφυγικό. Δηλαδή γενικώς το κλίμα απέναντι στις μη κυβερνητικές οργανώσεις είναι θα λέγαμε κυρίως αρνητικό.

Αμφότερες παρουσιάζουν τη δράση που ανέλαβαν οι ΜΚΟ κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης ως σημείο άμβλυνσης των αντιδράσεων του κόσμου, καθώς έγινε αντιληπτός ο κοινωνικός χαρακτήρας του προσφερόμενου έργου. Επίσης, και οι δύο στέκονται στο ρόλο της ελλιπούς ενημέρωσης, η οποία υπογραμμίζεται ως ο καθοριστικότερος παράγοντας για τη διαμόρφωση αντιδραστικών συμπεριφορών απέναντι στο έργο των ΜΚΟ.

Σ1: Δηλαδή όταν εγώ είμαι σε ένα χωριό και αποφασίζει οποιοσδήποτε κρατικός φορέας ή μη ΜΚΟ να έρθει να ανοίξει ένα ξενοδοχείο στο χωριό μου, που να φιλοξενεί οικογένειες και παιδιά προσφύγων, πρώτα πρέπει αν ενημερωθώ, να το ξέρω, να καταθέσω ερωτήσεις, προβληματισμούς, να το συζητήσω, να βρω τα υπέρ και κατά στο μυαλό μου με την υπόλοιπη ομάδα των πολιτών που μένουν στο χωριό και μετά να έρθουν. Όταν όμως, εσύ τους πας φυτευτούς μέσα σε ένα λεωφορείο τα βράδια είναι λογικό να έχεις εντάσεις.

Σ2: Παρ' όλα αυτά στην συνείδηση του κόσμου η δημοσιογραφικά η γενικά δεν είναι και πάρα πολύ ανεπτυγμένη η αποδοχή αυτού του τομέα στην Ελλάδα, υπάρχει καχυποψία.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει, επιπροσθέτως, η άποψη που διατυπώνει η δεύτερη ερωτηθείσα σχετικά με τη σημασία της κοινωνικής αποδοχής.

Σ2: Δεν καταλαβαίνω δηλαδή πως συνδέεται η αποδοχή μιας κοινωνίας με την ίδρυση ενός οργανισμού. Πώς η κοινωνία βοηθάει στη λειτουργία μιας οργάνωσης; Δεν αφορά την ίδρυση, μια οργάνωση θα ιδρυθεί και η ελληνική κοινωνία καλώς η κακώς δεν ασχολείται με αυτό, δηλαδή ο κόσμος στην Ελλάδα δεν παρακολουθεί πολύ ενεργά τέτοιου είδους θέματα, άρα θα ιδρυθεί.

Με τρόπο εναργή δηλώνεται πως η αποδοχή ή μη της κοινωνίας δεν μπορεί να αποτελεί τροχοπέδη στην ίδρυση οργανισμών που σκοπεύουν να παράσχουν έργο, καθώς αυτή ορίζεται μέσω άλλων ατραπών. Ο ρόλος του κοινωνικού συνόλου προβάλλεται ως σημαντικός κατά την επόμενη φάση της λειτουργίας του οργανισμού, που αφορά την έμπρακτη παροχή στήριξης στο έργο των ΜΚΟ (εθελοντισμός, δωρεές, κ.ά.)

Αναφορικά με τις δυσχέρειες που αντιμετωπίζουν οι ΜΚΟ κατά τη λειτουργία τους, έμφαση δόθηκε και από τις δύο ερωτηθείσες στον τομέα της γραφειοκρατικής δυσκαμψίας που χαρακτηρίζει τον κρατικό τομέα. Παρότι όμως κάτι τέτοιο θεωρείται κοινά αποδεκτός παράγοντας παθογένειας του κρατικού μηχανισμού, υπογραμμίζεται πως γίνονται προσπάθειες να αμβλυνθούν τα σημαντικά προβλήματα που δημιουργούνται από τον γραφειοκρατικό χαρακτήρα του κράτους.

Σ1: Ότι αφορά το κομμάτι της γραφειοκρατίας και της σύστασης της ΜΚΟ, επειδή το Δίκτυο -γιατί το δίκτυο ουσιαστικά εκπροσωπώ για τα δικαιώματα του παιδιού- προϋπήρχε σαν σωματείο δεν φάνηκε να αντιμετωπίζουμε οποιαδήποτε δυσκολία στην συνεργασία μας με τις κρατικές υπηρεσίες.

Σ2: Τώρα η γραφειοκρατία μία ΜΚΟ την επηρεάζει ενδεχομένως υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις [...] Οπότε θέλω να πω η γραφειοκρατία είναι πρόβλημα για κάποιες δράσεις, όχι για όλες.

Από την άλλη, προβλήματα που αποδίδονται στον τρόπο που λειτουργεί ο κρατικός μηχανισμός υπογραμμίζεται πως σχετίζονται τόσο με την απορρόφηση των

ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων όσο και με πράξεις, όπως η έκδοση του ΑΜΚΑ ή η συνδρομή των κρατικών φορέων στο ζήτημα της εύρεσης στέγης για τους ανήλικους κυρίως πρόσφυγες.

Σ1: [...] εννοείται ότι μας δυσκόλεψε πάρα πολύ η διαδικασία έκδοσης του ΑΜΚΑ για τα παιδιά για παράδειγμα, μετά το ΑΜΚΑ περάσαμε στην ΠΑΑΥΠΑ (Προσωρινός Αριθμός Ασφάλισης και Υγειονομικής Περίθαλψης Αλλοδαπού), μετά εφόσον ένα παιδί ενηλικιώνεται μιλάμε για το πως θα πάρει ΑΦΜ 18 χρονών χωρίς τους γονείς.

Σ2: Από εκεί και πέρα, πραγματικά εξαρτάται από το τι θα υλοποιήσει, δηλαδή εάν οι κοινωνικές υπηρεσίες, δηλαδή οι κοινωνικοί λειτουργοί θέλουν να βοηθήσουν για παράδειγμα μια οικογένεια να εγκατασταθεί, να βγάλει Α.Φ.Μ, να βγάλει ΑΜΚΑ, όλα αυτά είναι φοβερά προβλήματα, είναι πολύ δύσκολα λόγω γραφειοκρατίας.

Διαφορετική είναι η αντιμετώπιση των δύο εκπροσώπων σχετικά με τη δημιουργία του μητρώου ΜΚΟ, το οποίο από την πρώτη ερωτηθείσα δημιουργεί μεν καθυστερήσεις, χαρακτηρίζεται όμως μια λογική επιλογή προκειμένου να τεθούν οι προϋποθέσεις λειτουργίας μιας ΜΚΟ και να εδραιωθεί η συνεργασία της με τους κρατικούς μηχανισμούς. Από την άλλη, η δεύτερη ερωτηθείσα προβάλλει ως εξαιρετικά δυσχερείς τις συνέπειες που θα προκύψουν από την κατάρτιση του μητρώου για τη λειτουργία μιας ΜΚΟ.

Σ1: Τώρα όμως, που έχει ξεκινήσει με το μητρώο των ΜΚΟ στην Ελλάδα, όπου το Υπουργείο Μετανάστευσης και ασύλου έχει δημιουργήσει ένα μητρώο των μη κυβερνητικών οργανώσεων που κάθε μη κυβερνητικό σωματείο και οργάνωση που θέλει να δραστηριοποιείται σε αυτό το συγκεκριμένο χώρο, το πεδίο το προσφυγικό χρειάζεται να ακολουθήσει μια πολύ συγκεκριμένη διαδικασία: να αποστείλει έναν τεράστιο φάκελο που έχει μέσα πολλά δικαιολογητικά, και αυτό είναι το κομμάτι της γραφειοκρατίας, αλλά και από την άλλη θεωρείται κάπως λογικό καθότι [...] το κράτος θέλει να αναλάβει κάποια πράγματα και να συνεργαστεί με τους συγκεκριμένους φορείς στους οποίους έχει ελέγξει και πιστοποιήσει.

Σ2: Δεν ξέρω αν έχετε ακούσει για ένα μητρώο μη κυβερνητικών οργανώσεων που ασχολείται με το μεταναστευτικό και το προσφυγικό. Πρόκειται για ένα μητρώο το οποίο σε καμία περίπτωση δεν βοηθάει το έργο των οργανώσεων και καταλαβαίνει κανείς ότι υπάρχει και μια έντονη καχυποψία για το έργο της κοινωνίας των πολιτών. Έχουν γίνει και κάποιες προσφυγές σε σχέση με αυτό.

Τέλος, αναφορά γίνεται και από τις δύο συμμετέχουσες στην έρευνα στη δυσκολία της εύρεσης εξειδικευμένου προσωπικού για να απασχοληθεί στον οργανισμό. Παρά την κοινή διατύπωση για παρατηρούμενη αύξηση του διαθέσιμου ανθρώπινου δυναμικού που ενδιαφέρεται να απασχοληθεί στις ΜΚΟ, η έλλειψη της απαιτούμενης εμπειρίας ή δεξιοτήτων που αφορούν τις ιδιαιτερότητες της λειτουργίας των ΜΚΟ αποτελεί ένα διαχρονικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι υπεύθυνοι.

Σ1: Από την άλλη, ακριβώς επειδή είναι πάρα πολλές οι ΜΚΟ και κάποια χρόνια πριν όλοι ζητάγανε ακριβώς τις ίδιες ειδικότητες, πράγματι υπήρχε μια δυσκολία κυρίως στο κομμάτι των κοινωνικών λειτουργών να βρεθούν και ίσως και στο κομμάτι των δικηγόρων.

Σ2: Ειδικά στο κομμάτι του διοικητικού ενός μη κερδοσκοπικού οργανισμού, όσο περισσότερα πεδία και όσο περισσότερα πράγματα γνωρίζει το στέλεχος της ΜΚΟ, τόσο το καλύτερο. Θεωρώ, δηλαδή, ότι καλό είναι να έχει κανείς μια γκάμα από δεξιότητες και γνώσεις.

Το τελευταίο ερευνητικό ερώτημα, το οποίο περιστρέφεται γύρω από το παρεχόμενο από τις ΜΚΟ έργο, απαντήθηκε από τις ερωτηθείσες ανάλογα του τομέα δραστηριοποίησης του οργανισμού που εκπροσωπούν. Γενικά, ο αρχικός σκοπός της λειτουργίας τους δείχνει να μετατοπίζεται από τις πρώτες βασικές δράσεις για την υποδοχή προσφύγων και μεταναστών, στην εξασφάλιση των δικαιωμάτων των συγκεκριμένων ανθρώπων για στέγαση και πρόσβαση στη γνώση μέσω της ένταξης στο εκπαιδευτικό σύστημα. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στο ζήτημα των ασυνόδευτων παιδιών, καθώς και στη στέγασή τους.

Σ1: Από τα πιο σημαντικά κομμάτια, ειδικά το 2015, ήταν η υποδοχή στα νησιά μας, να υποδέχονται τον πληθυσμό, να περιθάλπουν, δηλαδή να κάνουν την πρώτη παρέμβαση. Παρέχουν τα πάντα ψυχοκοινωνική, νομική, στέγαση, φαγητό, ρουχισμό υπηρεσίες διερμηνείας, υποστήριξη στα κομμάτια των κρατικών υπηρεσιών -βλέπε ISO- με όλο το προσωπικό που υποστηρίζει την υπηρεσία ασύλου και τις υπηρεσίες διερμηνείας και αξιολόγησης αιτημάτων ασύλου κτλ.

7. Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Μέσω της διεξαγωγής της παρούσας επιβεβαιώνονται οι θέσεις που έχουν εκφραστεί αναφορικά με τον ρόλο που έχουν διαδραματίσει οι ΜΚΟ στον τομέα του προσφυγικού και μεταναστευτικού θέματος, αλλά και οι δυσχέρειες που χαρακτηρίζουν τη συνεργασία του κρατικού μηχανισμού μαζί τους. Υπό το πρίσμα αυτό, αντικείμενο περαιτέρω έρευνας θα μπορούσε να αποτελέσει η διερεύνηση των στάσεων δείγματος του πληθυσμού σε σχέση με τις ΜΚΟ τη σύγχρονη εποχή, κατόπιν δηλαδή της εδραίωσης της λειτουργίας τους και δεδομένων των στοιχείων που έχουν προκύψει αναφορικά με τη δράση τους από τα έτη 2015-16 και εξής.

Βιβλιογραφία

Ελληνική

Δημητράκος Δημήτρης (2006), Η ιδέα της Κοινωνίας των Πολιτών, στο: Μακρυδημήτρης Αντώνης (επιμ), Κράτος και Κοινωνία των Πολιτών.

Gellner Ernest (1996), Η Κοινωνία των Πολιτών και οι αντίπαλοι της, Συνθήκες Ελευθερίας, στο: Gellner Ernest - Κουσκουβέλης Ηλίας (επιμ), Βιβλιοθήκη Πολιτικής Κοινωνιολογίας.

Επιστημονική Επιτροπή για την υποβοήθηση του έργου της Επιτροπής Στήριξης των Παιδιών των Προσφύγων (2016). Οι εκπαιδευτικές δράσεις για τα παιδιά των προσφύγων, ΥΠΠΕΘ, Αθήνα, Ιούνιος 2016. Ανακτήθηκε 2 Αυγούστου 2018 από

https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2016/Epistimoniki_Epitropi_Prosfygon_YPPETH_Full_Report_June_2016__update.pdf

Επιστημονική Επιτροπή ΥΠΠΕΘ (2017). Το Έργο της Εκπαίδευσης των Προσφύγων (Α. Έκθεση Αποτίμησης του Έργου για την Ένταξη των Παιδιών των Προσφύγων στην Εκπαίδευση, Β. Προτάσεις για την Εκπαίδευση των Παιδιών των Προσφύγων κατά το σχολικό έτος 2017-2018), ΥΠΠΕΘ, Αθήνα, Απρίλιος 2017. Ανακτήθηκε 2 Αυγούστου 2018 από https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2017/16_06_17_Epistimoniki_Epitropi_Prosfygon_YPPETH_Apotimisi_Protaseis_2016_2017_Final.pdf

Ίσαρη, Φ. & Πουρκός, Μ. (2015). *Ποιοτική Μεθοδολογία Έρευνας στην Ψυχολογία και την Εκπαίδευση*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών

Στραβοσκούφης Α. (2006), Κοινωνική Ανάπτυξη, Κοινωνία Πολιτών, και ΜΚΟ. Ένας Διαδραστικός Θεσμικός Μηχανισμός, Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών, τομ. Β', αρ. τεύχους 120, 93 – 133.

Στραβοσκούφης Αθανάσιος (2013), Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις – ΜΚΟ, Μεσολόγγι. 3. Beck Ulrich (1999), Τι είναι παγκοσμιοποίηση; Λανθασμένες αντιλήψεις και απαντήσεις, στο: Beck Ulrich – Παυλόπουλος Γιώργος (μεταφρ), Αναστοχασμός.

Τσιώλης, Γ. (2015). Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων: Διλήμματα, δυνατότητες, διαδικασίες. Στο Γ. Πυργιωτάκης, & Χ. Θεοφιλίδης (Επιμ. Εκδ.), *Ερευνητική μεθοδολογία στις κοινωνικές επιστήμες και στην εκπαίδευση: Συμβολή στην επιστημολογική θεωρία και την ερευνητική πράξη* (σελ. 473-498). Αθήνα: Πεδίο

Ξένη

Creswell, J. W. (2011). Controversies in mixed methods research. *The Sage handbook of qualitative research*, 4(1), 269-284.

Eisner, E.W. (2017) *The enlightened eye: Qualitative inquiry and the enhancement of educational practice*. Teachers College Press.

Rubin, J. H. & Rubin, S. I. (1995). *Qualitative interviewing, the art of hearing dada*. London: Sage publications.

UNHCR (2016). Regional Refugee and Migrant Response Plan (RMRP) for Europe: Jan - Dec 2017. UNHCR - The Office of the United Nations High Commissioner for Refugees, December 2016. Ανακτήθηκε 2 Αυγούστου 2018 από [http://reporting.unhcr.org/sites/default/files/2017%20Regional%20Refugee%200&%20Migrant%20Response%20Plan%20for%20Europe%20-%20Jan-Dec%202017%20\(December%202016\).pdf](http://reporting.unhcr.org/sites/default/files/2017%20Regional%20Refugee%200&%20Migrant%20Response%20Plan%20for%20Europe%20-%20Jan-Dec%202017%20(December%202016).pdf)

Venturas, L. (Ed.). (2015). International “Migration Management” in the early Cold War: The Intergovernmental Committee for European Migration. University of Peloponnese.

Παράρτημα 1

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ (Network for Children's Rights)

Συνεντευξιαζόμενη: Ρούλα Λινάρδου: Κοινωνική Λειτουργός και Υπεύθυνη του Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής και Νομικής Υποστήριξης του Δικτύου

- 1) Γνωρίζοντας ότι στις χώρες του εξωτερικού η θεμελίωση των ΜΚΟ ήταν πιο αποδεκτή κυβερνητικά και μη, πόσο εύκολη ήταν η αποδοχή από το ελληνικό κράτος και την ελληνική κοινωνία;

Πολύ ωραία η ερώτηση επιστημονικά δομημένη. Όπως όλοι γνωρίζουμε όλα αυτά τα χρόνια καλώς η κακώς, οι ΜΚΟ ήταν αυτές που λόγω της σύστασης τους κινούνται πιο εύκολα και πιο άμεσα για να καλύψουν και να παρέμβουν στις ανάγκες, στις επείγουσες ανάγκες που εμφανίστηκαν στην Ελλάδα, οπότε οι ΜΚΟ ήταν αυτές και με τη γνώση των διεθνών μη κυβερνητικών οργανώσεων είχαν ένα είδος ετοιμότητας να παρέμβουν και να παρέχουν υπηρεσίες στον προσφυγικό πληθυσμό, που ήρθε στα νησιά και την ενδοχώρα. Οπότε εκεί οποιαδήποτε κυβέρνηση και η τωρινή κυβέρνηση, θεωρώ ότι όσο και να είχαν έτσι μια αρνητική στάση δεν μπορούσαν να το απαγορεύσουν καθώς πράγματι ήταν αυτοί που παρείχαν την υποστήριξη, αυτοί προσπαθούσαν να βοηθήσουν τον κόσμο. Επίσης δόθηκε ένα πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα στις ελληνικές και στις δημόσιες αρχές να προετοιμάσουν το έδαφος για να μπου να αναλάβουν κάποια πράγματα, οπότε δώσανε μια πολύ άμεση λύση, άρα οι κυβερνητικές αρχές δεν μπορούσαν να πουν όχι δεν θέλω γιατί δεν μπορούσαν να παρέχουν κάτι τόσο αντίστοιχο και τόσο άμεσα με τόση μεγάλη γνώση σε αυτό το είδος παρεμβάσεις και με τόσο πολύ προσωπικό που χρειαζότανε για να υποστηρίξουνε το σύνολο των αναγκών, οπότε θέλανε δεν θέλανε το αποδέχτηκαν. Από εκεί και πέρα όμως, καθώς περνούσαν τα χρόνια και ενώ εξαρχής οι κρατικές υπηρεσίες έδειξαν μια ανάγκη να προσαρμοστούν, να ενημερωθούν και να μπου να αναλάβουν τα όσα τους αναλογούν, αυτά που πρέπει το κράτος να αναλάβει, οπότε για κάποια χρόνια μέχρι και τώρα συνεργάζονται στενά με ΜΚΟ και κρατικές

υπηρεσίες έχοντας ως κοινό στόχο την πιο καλή παροχή υπηρεσιών στους ανθρώπους τους οποίους υποδεχόμαστε. Θεωρώ ότι φαινομενικά ήταν σαν να καλώς υποδέχτηκαν τις ΜΚΟ, γιατί έκαναν το έργο που το κράτος δεν μπορούσε να κάνει. Ως τώρα, που το κράτος μπαίνει να ανάβει ενεργά συγκεκριμένους ρόλους φαντάζει σαν μην θέλει τις ΜΚΟ ή σαν ξαφνικά και πολύ ορθό είναι αυτό, να θέλουν να ελέγξουν εξονυχιστικά τις ΜΚΟ και εν καιρώ, να κρατήσουν αυτές για τις οποίες έχουν επιλέξει για χ,ψ λόγους να δουλέψουν μαζί τους. Οπότε θεωρώ ότι πέρασε από πάρα πολλά κύματα η συνεργασία αυτή και στο στάδιο που είμαστε τώρα οι κρατικές υπηρεσίες έχουν αποδεχτεί τις κυβερνητικές οργανώσεις κάποιες από αυτές, από το έργο κάποιων και την παροχή υπηρεσιών τους, αλλά είναι ξεκάθαρο ότι το κράτος πρέπει να αναλάβει πολλά από αυτά που του αναλογούν και να χρήσει ως βοηθούς του κατά κάποιο τρόπο τις ΜΚΟ τις οποίες και θα εποπτεύει με κάποιο τρόπο, έτσι ώστε να υπάρχει μια κοινή πρακτική.

- 2) Ποια ήταν τα προβλήματα τα οποία αντιμετωπίσατε, γνωρίζοντας πως στην Ελλάδα επικρατεί μεγάλη γραφειοκρατία, πόσο εύκολα και άμεσα μπορεί μια ΜΚΟ να έχει μια σωστή δράση σε αυτή την χώρα;

Ότι αφορά το κομμάτι της γραφειοκρατίας και της σύστασης της ΜΚΟ, επειδή το Δίκτυο γιατί το δίκτυο ουσιαστικά εκπροσωπώ για τα δικαιώματα του παιδιού, προϋπήρχε σαν σωματείο δεν φάνηκε να αντιμετωπίζουμε οποιαδήποτε δυσκολία στην συνεργασία μας με τις κρατικές υπηρεσίες. Ήταν ένα σωματείο με μεγάλη εμπειρία στο πεδίο των δικαιωμάτων του παιδιού οπότε εύκολα και επειδή συνεργαστήκαμε και άμεσα με διεθνείς οργανισμούς όπως η Save The Children και η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες άνοιξαν οι πόρτες και στις δομές φιλοξενίας προσφύγων οπότε μπήκαμε στο πεδίο, άρα δεν μου φάνηκε να αντιμετωπίζουμε ιδιαίτερα μεγάλες δυσκολίες από γραφειοκρατικής άποψης για παροχή υπηρεσιών, ήμασταν καθ' όλα έτοιμοι. Τώρα όμως, που έχει ξεκινήσει με το μητρώο των ΜΚΟ στην Ελλάδα, όπου το Υπουργείο Μετανάστευσης και ασύλου έχει δημιουργήσει ένα μητρώο των μη κυβερνητικών οργανώσεων όπου κάθε μη κυβερνητικό σωματείο και οργάνωση που θέλει να δραστηριοποιείται σε αυτό το συγκεκριμένο χώρο, το πεδίο το προσφυγικό χρειάζεται να ακολουθήσει μια πολύ

συγκεκριμένη διαδικασία να αποστείλει έναν τεράστιο φάκελο που έχει μέσα πολλά δικαιολογητικά, και αυτό είναι το κομμάτι της γραφειοκρατίας, αλλά και από την άλλη θεωρείται κάπως λογικό καθότι πάει στην προηγούμενη ερώτηση όπου το κράτος θέλει να αναλάβει κάποια πράγματα και να συνεργαστεί με τους συγκεκριμένους φορείς στους οποίους έχει ελέγξει και πιστοποιήσει. Οπότε το Δίκτυο τώρα είναι σε αυτήν την φάση μαζί με άλλες οργανώσεις που έχουν καταθέσει όλα αυτά τα δικαιολογητικά και περιμένουμε την έγκριση για το μητρώο από το υπουργείο. Αυτό είναι μια πολύ σημαντική διαδικασία που είναι σε εξέλιξη χωρίς να υπάρχει κάτι ξεκάθαρο ακόμη. Επομένως ναι μεν είναι κάπως σύνθετο γραφειοκρατικά αλλά δεν φαίνεται να μας έχει δυσκολέψει πάρα πολύ. Έχει αρκετά μεγάλες απαιτήσεις, ο κάθε φορέας καλείται να πληροί κάποιες προϋποθέσεις, αλλά από την άλλη εμείς σαν δίκτυο θεωρούμε ότι μέχρι αυτό το σημείο έχει λογική. Φυσικά πάντα στα αιτήματα των κρατικών υπηρεσιών βλέπεις και κάποιες υπερβολές, οπότε έχουμε και κάποιες ενστάσεις αλλά σαν γενική στάση το αξιολογούμε ως κάτι το θετικό και έχει μια χρονοβόρα διαδικασία που όμως έχει συμπέσει με την καραντίνα, με τον κορονοϊό, γιατί να χρειαστείς να κάνεις παρέμβαση μέσα σε δομή φιλοξενίας προσφύγων π.χ. θα πρέπει αν είσαι ενταγμένος στο συγκεκριμένο μητρώο, επειδή όμως ακόμα είμαστε στην διαδικασία να μπούμε σε αυτό το μητρώο δεν μπορούσαμε να παρέχουμε υπηρεσίες μέσα στα camps οπότε, επειδή είναι και ο κορονοϊός ούτως ή άλλως δεν μπορούμε να παρέχουμε υπηρεσίες μέσα στα camps. Άρα, ενώ τυπικά φαίνεται ότι έχει καθυστερήσει η παροχή υπηρεσιών μας λόγω της γραφειοκρατίας την τρέχουσα χρονική περίοδο, παρόλα αυτά όλο αυτό έχει να κάνει με τον κορονοϊό και όχι με την γραφειοκρατία οπότε είναι λίγο θολό το τοπίο. Όσον αφορά την γραφειοκρατία και τις απαιτήσεις των δημόσιων υπηρεσιών σε σχέση με την υποστήριξη των παιδιών ειδικά της ομάδας στόχου που είναι το πρόγραμμα που εγώ εργάζομαι και αφορά την ψυχοκοινωνική και νομική υποστήριξη των ανήλικων παιδιών τα οποία τα οποία διαβιούν στο κέντρο της Αθήνας. Εκεί ενώ έχουν χτίσει ένα πολύ καλό δίκτυο συνεργασίας με δημόσιες υπηρεσίες και ΜΚΟ φαίνεται ότι έχει υπάρξει μια καλή συνεργασία, παρόλα αυτά εννοείται ότι μας δυσκολέψει πάρα πολύ η διαδικασία έκδοσης του ΑΜΚΑ για τα παιδιά για παράδειγμα, μετά το ΑΜΚΑ περάσαμε στην ΠΑΑΥΠΑ (Προσωρινός Αριθμός Ασφάλισης και Υγειονομικής Περίθαλψης Αλλοδαπού), μετά εφόσον ένα παιδί ενηλικιώνεται μιλάμε για το πως θα πάρει ΑΦΜ 18 χρονών χωρίς τους γονείς. Δηλαδή είναι διάφορα τέτοια πράγματα που ο προσφυγικός πληθυσμός θέλει να

ενταχθεί στην Ελλάδα, όσοι από αυτούς επιθυμούν να ενταχθούν στην Ελλάδα ,να ενσωματωθούν, τους δυσκολεύει στην διαδικασία λόγω των κρατικών υπηρεσιών και συστημάτων στην Ελλάδα, που όμως αξίζει να σημειωθεί ότι δεν έχει να κάνει μόνο με τους πρόσφυγες αλλά είναι δύσκολα και για εμάς τους ίδιους τους Έλληνες. Οπότε είναι μια πολύ μεγάλη γραφειοκρατία του ελληνικού δημοσίου που όπως και εμείς έτσι και ο προσφυγικός πληθυσμός οφείλει να ακολουθήσει δηλαδή για τους πρόσφυγες είναι ακόμα πιο δύσκολο. Απλά φαίνεται ότι έχουν γίνει σημαντικά βήματα όλα αυτά τα χρόνια και αυτό αξίζει να σημειωθεί

- 3) Πόσο πρόθυμη ήταν και είναι η Ελληνική κυβέρνηση να χρηματοδοτήσει ή να «επενδύσει» στις ΜΚΟ. Πέρα από την χρηματοδότηση της Ε.Ε που οι ΜΚΟ έχουν δεχτεί ποια ήταν η συμμετοχή της κυβέρνησης όλα αυτά τα χρόνια στη χρηματοδότηση των ΜΚΟ. Αν μπορούσαμε να το προσδιορίσουμε σε ποσοστά, ποια θα ήταν αυτά;

Δεν γνωρίζω να απαντήσω στην ερώτηση αυτή σε ότι έχει να κάνει με τα ποσοστά και τις χρηματοδοτήσεις, δεν έχω πολύ ξεκάθαρη εικόνα για αυτήν την ερώτηση, ωστόσο θα μείνω σε μια δική μου σκέψη που έχει να κάνει με αυτό που ακούμε συνεχώς, ειδικά τα τελευταία ένα δύο χρόνια. Φαίνεται να υπάρχει μια τάση από την κυβέρνηση να θέλει να υποστηρίξει και να κάνει κάποιες πιο ριζικές αλλαγές και πιο μεγάλα βήματα στη διαδικασία υποστήριξης του προσφυγικού πληθυσμού τόσο στα νησιά και του ενήλικου πληθυσμού τόσο και στα παιδιά. Βέβαια μιλώντας για τον προαναφερόμενο πληθυσμό τα ανήλικα ασυνόδευτα παιδιά, όπου φαίνεται έχουν πάρει αρκετά σημαντικές αποφάσεις που παλεύανε πολλά χρόνια να κάνουμε και μέσα σε ένα χρόνο, για παράδειγμα έχει δημιουργηθεί ο εθνικός μηχανισμός εντοπισμού και υποστήριξης ασυνόδευτων ανήλικων και άστεγων παιδιών, όπου καταργήθηκε η προστατευτική φύλαξη για τα παιδιά και αντί της προστατευτικής δημιουργήθηκε ο εθνικός μηχανισμός. Ο εθνικός μηχανισμός, ουσιαστικά πρόκειται για μια πρωτοβουλία που ήρθε από δημόσιο φορέα δηλαδή από την ειδική γραμματεία για τα ασυνόδευτα ανήλικα που είναι ένα τμήμα του υπουργείου μετανάστευσης και ασύλου και είναι μια πρωτοβουλία όντως της συγκεκριμένης κυβέρνησης οπότε φαίνεται ότι γίνονται βήματα. Ότι έχει να κάνει με το χρηματοδοτικό επειδή αυτό το πρόγραμμα τώρα θα τρέξει πιλοτικά από το 2021 η χρηματοδότηση εξακολουθεί να έρχεται από διεθνείς οργανισμούς και την ευρωπαϊκή

επιτροπή, και πάλι η κυβέρνηση φαίνεται ότι δεν έχει την δυνατότητα να επενδύσει από κρατικό προϋπολογισμό, αλλά υπάρχει ένας στόχος που έχει αναφερθεί ότι θα ήθελε να το κάνει από τον επόμενο χρόνο το 2022 και μετά. Οπότε είναι κάτι που τρέχει τώρα πιλοτικά έτσι ώστε να καταλήξει στα μέσα του 2021 και να το αιτηθεί από το 2022 και μετά. Δηλαδή ότι είναι μια υπηρεσία που ήρθε για να μείνει και όχι σαν μια one off παρέμβαση. Οπότε από αυτό φαίνεται ότι γίνονται κάποια βήματα, όμως δεν μπορεί να αμφισβητήσει κανείς και την δεύτερη σκέψη ότι μπορεί να γίνονται κάποια σημαντικά καλά βήματα την στιγμή όμως είναι και τα ίδια τα βήματα αμφισβητήσιμα δηλαδή ότι δεν γίνονται αυτά τόσο γρήγορα, γιατί τώρα γιατί γίνανε με αυτόν τον τρόπο, γιατί χωρίς να έχουμε σαν πρώτη σκέψη τον άνθρωπο και την βοήθεια που χρειάζεται ο άνθρωπος να λάβει από εμάς δηλαδή να μην γίνονται καλά βήματα, αλλά είναι αμφισβητήσιμα κάποια πράγματα. Σε ότι έχει να κάνει με την παρέμβαση των ασυνόδευτων ανηλίκων και την υποστήριξη αυτή και το νέο βήμα για τον εθνικό μηχανισμό επειδή το δίκτυο είναι μέρος αυτού του εθνικού οργανισμού, του πιλοτικού προγράμματος, δεν υπάρχει ακόμα κάποιο περιθώριο αμφισβήτησης. Η μόνη αμφισβήτηση είναι σε κάθε πιλοτικό πρόγραμμα το πως θα εξελιχθεί και τι από όλα αυτά θα ισχύει, αλλά φαίνεται ότι είναι όντως, μόνο με σκοπό το βέλτιστο συμφέρον των παιδιών με το να μην μένουν παιδιά στα αστυνομικά τμήματα και να μην μένουν παιδιά στην αστεγία, όμως σε ότι έχει να κάνει με όλες τις παρεμβάσεις που όλοι βλέπουμε και ακούμε στα νησιά, για το κλείσιμο των δομών φιλοξενίας με πολύ γρήγορες και περίεργες κινήσεις που προκαλούν εντάσεις και προβλήματα. Αυτά είναι θέματα που η κυβέρνηση δεν φαίνεται να αντιμετωπίζει πάρα πολύ σωστά. Επομένως ναι μεν αλλά. Εκεί που συμβάλει ξεκάθαρα η κυβέρνηση και ο κρατικός προϋπολογισμός είναι η υποστήριξη από προσωπικό που ουσιαστικά η ίδια πληρώνει, το κράτος δηλαδή πληρώνει για τις ανοικτές δομές φιλοξενίας που έχει κρατικό προσωπικό καθώς και τα σώματα ασφαλείας που φιλοξενούν επίσης ανθρώπους στα πρώην στρατόπεδά τους. Οπότε υποστηρίζεται προσωπικό από εκεί. Ωστόσο, σε επίπεδο χρηματοδοτήσεων δεν γνωρίζω να απαντήσω.

- 4) Η αποδοχή της ελληνικής κοινωνίας στην ίδρυση των ΜΚΟ, με ποιο τρόπο έχει συμβάλει στην καλύτερη λειτουργία και επίτευξη των στόχων τους;

Είναι ξεκάθαρο ότι υπάρχει αυτή η ομάδα ανθρώπων που υποστηρίζουνε και βοηθάνε, δέχονται τις μη κυβερνητικές οργανώσεις ή τις οργανώσεις που γνωρίζουνε ότι έχουνε κάνει ένα σημαντικό έργο όλα αυτά τα χρόνια και συνεχίζουν να βοηθάνε τον κόσμο και τα παιδιά, υπάρχουν όμως και οι άνθρωποι που δεν αποδέχονται καθόλου τη συμβολή των μη κυβερνητικών οργανώσεων και τις βλέπουνε μόνο σαν ένα μοχλό που αντλεί λεφτά. Ένας μοχλός που λέει ότι μόνο προσφέρει και μόνος στόχος είναι να βγάλει λεφτά. Οπότε αυτές είναι οι δύο πιο ξεκάθαρες στάσεις που θα δεις. Θεωρώ ότι σε κοινωνίες, σε περιοχές που έχει δουλευτεί η ομάδα των πολιτών έχουν προσπαθήσει, τόσο οι ΜΚΟ όσο και οι κρατικοί φορείς να ευαισθητοποιήσουν, να δώσουν στο κόσμο να καταλάβει την έννοια των μη κυβερνητικών οργανώσεων, την παροχή υπηρεσιών και το τι έχουν έρθει να κάνουν, όταν αυτό επιτευχθεί, τότε μόνο καλά αποτελέσματα υπάρχουν. Δηλαδή όταν είσαι σε μια ΜΚΟ που ξέρεις ότι γείτονας σου, ο απέναντι σου, η περιοχή σου όλη θα σε στηρίζει και θα συμβάλλει στο έργο σου, εσύ μπορείς να κάνεις 100 παραπάνω πράγματα από ότι θα έκανες μόνος σου γιατί μια ΜΚΟ έχει προσωπικό, μπορεί να έχει κάποιους πόρους δεν είναι πάντα ξεκάθαρο αυτό και γνωστό σε όλους αλλά δεν συμβάλλει και η κοινωνία στην ολοκλήρωση των στόχων του έργου και η συμβολή όλων αυτών των ανθρώπων που είναι γύρω από την μη κυβερνητική οργάνωση δεν πρόκειται να επιτευχθεί κανένα έργο όσα χρήματα και να υπάρχουν. Οπότε το δίκτυο γενικά από την δική μας εμπειρία έχει δείξει ότι είναι μια κοινώς αποδεκτή μη κυβερνητική οργάνωση, οπότε έχουμε αντιμετωπίσει μόνο καλά σχόλια, καλή συνεργασία και βοήθεια από την κοινωνία και αυτό μας έχει πάει και ένα βήμα παραπέρα. Δηλαδή αν πόνταρε το δίκτυο μόνο στην ομάδα εργαζομένων του θα έκανε πολύ συγκεκριμένα πράγματα. Δεδομένου όμως ότι υπάρχει μια κοινωνία που υποστηρίζει τις ήδη υπάρχουσες δράσεις σε πάει ακόμα παραπέρα και σου δίνει ακόμα μεγαλύτερη ώθηση και μεγαλύτερο έργο, να επιδείξεις και να ολοκληρώσεις. Οπότε θεωρώ ότι η κοινωνία των πολιτών είναι ένα πολύ σημαντικό κεφάλαιο στο πως θα εξελιχθεί και τι υπηρεσίες θα παρέχει μια ΜΚΟ, αλλά από την άλλη πλευρά δυστυχώς ακριβώς επειδή αυτός ο έλεγχος που πάει να γίνει τώρα δεν υπήρχε εξαρχής για τους λόγους που προαναφέραμε, πράγματι έχουνε ακουστεί και δεν είναι και όλα ψέματα, δυσκολίες που έχουν να κάνουν με τις ΜΚΟ, με κάποιες από τις οργανώσεις και την διαχείριση των χρημάτων και την πραγματική παροχή υπηρεσιών. Οπότε υπάρχει μια λογική πίσω από αυτό, αλλά δυστυχώς δεν πρέπει να βάζουμε και αυτό όπως στο ίδιο τσουβάλι, στην ίδια κατηγορία.

- 5) Πόσο εύκολη είναι η εύρεση ανθρώπινου δυναμικού για τις ΜΚΟ στην Ελλάδα, ποιες είναι οι βασικές προϋποθέσεις - δεξιότητες αυτών των ανθρώπων: πέρα από την αγάπη, την ευαισθησία και το αίσθημα αλληλεγγύης προς τον συνάνθρωπο;

Ουσιαστικά, αυτό έχει να κάνει με το που δραστηριοποιείται μια ΜΚΟ και τι υπηρεσίες παρέχει, δηλαδή αν εγώ μιλήσω και πάλι για το Δίκτυο και τις υπηρεσίες που παρέχουμε εμείς και επίσης ένας σημαντικός παράγοντας κατά την δική μου γνώμη είναι αυτός, που δραστηριοποιείται σε ποιά περιοχή και τι υπηρεσίες παρέχει και ένα δεύτερος παράγοντας τι όνομα έχει η συγκεκριμένη ΜΚΟ στο πεδίο. Οπότε από την δική μας εμπειρία δεν έχουμε δυσκολευτεί ιδιαίτερα να βρούμε προσωπικό, βέβαια παρέχουμε υπηρεσίες μόνο στην περιοχή της Αθήνας και αυτό είναι πολύ σημαντικό και όχι στα νησιά ή στα σύνορα ή στην πρώτη πρώτη γραμμή. Εμείς να μεν θεωρούμαστε μια πρώτη γραμμή παρέμβασης αλλά για την Αθήνα. Οπότε αυτό είναι κάπως πιο εύκολο όταν έχεις να βρεις ανθρώπους για Αθήνα καθότι τα πέντε εκατομμύρια του πληθυσμού της Ελλάδας το 50% του πληθυσμού μένει στην Αθήνα, οπότε είναι και αυτό πολύ σημαντικό. Από την άλλη, ακριβώς επειδή είναι πάρα πολλές οι ΜΚΟ και κάποια χρόνια πριν όλοι ζητάγανε ακριβώς τις ίδιες ειδικότητες, πράγματι υπήρχε μια δυσκολία κυρίως στο κομμάτι των κοινωνικών λειτουργών να βρεθούν και ίσως και στο κομμάτι των δικηγόρων. Όλες οι υπόλοιπες ειδικότητες ήταν λιγάκι πιο εύκολες αλλά τώρα που χρειάστηκε να κάνουμε και πάλι προσλήψεις βρήκαμε αρκετά εύκολα γιατί και τώρα είναι ένα στάδιο στο οποίο κλείνουν αρκετά προγράμματα αλλά και πάλι μεγάλος όγκος επαγγελματιών έμειναν εκτός. Οπότε αυτό δεν είναι κάτι σταθερό. Υπάρχει μεγάλος όγκος ανθρώπων που ζητάνε υποστήριξη και υπάρχουν ακόμα προγράμματα που τρέχουν. Το 2017- 2018 ήταν πολύ πιο δύσκολο να βρεις σε σχέση με τώρα το 2021 γιατί το 2020 κλείσανε αρκετά προγράμματα, οπότε το 2021 υπάρχει μια μεγάλη ζήτηση και μεγάλη ώθηση για επαγγελματίες που περιμένουν. Για παράδειγμα εγώ έψαχνα κοινωνικό λειτουργό στις αρχές του 2020 και έλαβα πιο πολλά βιογραφικά από κοινωνικούς επιστήμονες ή από ανθρωπιστικές σπουδές. Είχα λάβει από κοινωνικούς λειτουργούς ένα δύο. Οπότε φάνηκε ότι δεν υπήρχε διαθεσιμότητα και φέτος που ξαναήθελα έλαβα από 50 κοινωνικούς λειτουργούς χωρίς υπερβολή ο αριθμός. Οπότε από εκεί το κρίνω. Τώρα

αυτό που το Δίκτυο και εμείς ψάχνουμε είναι ότι είναι πολύ σωστά όλα αυτά τα στοιχεία που αναφέρθηκαν στην ερώτηση που πρέπει να έχει ένας επαγγελματίας για να μπορεί να δουλέψει με αυτό το πληθυσμό, απλά εμείς προσθέτουμε βασικά στοιχεία που έχουν να κάνουν με εμπειρία που ο ίδιος έχει στο συγκεκριμένο πεδίο και αν όχι με το κομμάτι του προσφυγικού σίγουρα με ζητήματα παιδικής προστασίας και εμπλοκή με τα δικαιώματα του παιδιού και την προαγωγή δικαιωμάτων του παιδιού και ένα βασικό επίσης κομμάτι έχει να κάνει με τα στοιχεία προσωπικότητας που ο κάθε ένας φέρει σε ότι έχει να κάνει με το πως ένας άνθρωπος δουλεύει σε ομάδα, πως ένας άνθρωπος μπορεί να έχει ένα υψηλό δείκτη ανθεκτικότητας μπορεί να αντέξει όλη αυτή την πίεση, το άγχος, την αγωνία και τις ευθύνες που το συγκεκριμένο επάγγελμα φέρει. Ειδικά μιλώντας για την ψυχοκοινωνική στήριξη των παιδιών όχι τόσο για το κομμάτι το παιδαγωγικό και επίσης πολύ σημαντικό κομμάτι είναι η αλληλεγγύη και η ενσυναίσθηση θα πρέπει να έχουν πολύ ξεκάθαρα όρια μέσα μας για αρχή σας επαγγελματίες και μετά να τα καθρεφτίζουμε αυτά και στον άνθρωπο που εξυπηρετούμε, καθότι για να θεωρείσαι επαγγελματίας και σωστός επαγγελματίας που βοηθάει τα παιδιά και μαθαίνει στα παιδιά πως θα εξελιχθούν και πως θα αναπτυχθούν και θα ανεξαρτητοποιηθούν. Χρειάζεται εσύ να έχεις ένα όριο στην βοήθεια και την αλληλεγγύη που παρέχεις. Γιατί θέλει πολύ μεγάλη προσοχή και επαγγελματική οριοθέτηση ή οποιαδήποτε παρέμβαση σε όλες τις ομάδες στόχου θα πω εγώ σαν κοινωνική λειτουργός, αλλά αφού μιλάμε για το προσφυγικό κομμάτι, κυρίως για τον προσφυγικό πληθυσμό.

Προσφυγικό

- 1) Υπήρξε συνεργασία ανάμεσα στις ΜΚΟ και τις Δημόσιες αρχές στην Ελλάδα, όσον αφορά το προσφυγικό ζήτημα;

Βέβαια, συνεχώς. Χωρίς τις κρατικές υπηρεσίες δεν θα μπορούσαμε να είχαμε κάνει τίποτα απολύτως, απλά όπως ανέφερα και πριν χρειάστηκε χρόνος προσαρμογής για όλους και για να χτιστεί μια καλή συνεργασία εννοείται ότι συνεργαζόμαστε με τις κρατικές υπηρεσίες σε ότι έχει να κάνει με την στέγαση των

ασυνόδευτων με την εκπαίδευση , με την καταγραφή τους στην υπηρεσία ασύλου και την λήψη νομιμοποιητικών εγγράφων με την πρόσβαση τους στις υπηρεσίες υγείας , με όλα. Από την πρώτη στιγμή χρειάζεσαι την συνεργασία με τις κρατικές αρχές απλά στην αρχή ήταν όλα πολύ πιο δύσκολα όπως ήταν αναμενόμενο. Τώρα το 2021 έχουν χτιστεί κάποιες πολύ βασικές συνεργασίες και συνέργειες με κρατικές υπηρεσίες οπότε όλα λειτουργούν κάπως καλύτερα. Αλλά χωρίς κρατικές υπηρεσίες φυσικά δεν μπορούσες να παρέχεις καμία υπηρεσία από μόνος σου. Παρά μόνο την πρώτη γραμμή που δέχτηκα, έδωσα ρούχα, έδωσα φαγητό αλλά μετά τι; Θέλει χαρτιά, θέλει να κοιμηθεί, θέλει να εκπαιδευτεί. Δεν μπορείς να τα κάνεις όλα αυτά σαν ΜΚΟ μόνος σου αλλά και να τα κάνεις θα είναι πολύ προσωρινά.

2) Ποια προβλήματα ανέκυψαν από αυτή τη συνεργασία και πως εμπόδισαν τη δράση των ΜΚΟ στο προσφυγικό ζήτημα;

Λίγο πολύ είναι αυτό που ανέφερα και πριν, ότι ουσιαστικά υπήρξαν πολλές δυσκολίες προσαρμογής. Γιατί για παράδειγμα όταν εγώ είχα 40 παιδιά τα οποία ήθελαν να αιτηθούν στέγαση και το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης που θεωρείται υπεύθυνο για την τοποθέτηση και στέγαση των ασυνόδευτων ανηλίκων και αστέγων μου έλεγε ότι εγώ δεν έχω θέσεις, οπότε 40 παιδιά να περιμένουν εμένα και το ελληνικό κράτος να τους βρει το βασικό τους δικαίωμα, κάπου να κοιμηθούν, σε ασφαλές χώρο. Οπότε προφανώς υπήρχανε δυσκολίες στην συνεργασία που όμως όταν το δεις απέξω με ένα πιο καθαρό μάτι και χωρίς το συναίσθημα, αντιλαμβάνεσαι ότι είναι πάρα πολύ λογικό ένα κράτος το οποίο δεν έχει βασικές υποδομές, δεν υπάρχει ούτε για τα παιδιά των ελλήνων των παιδιών και μεταναστών 2ης γενιάς να καλύψουν τις ανάγκες των παιδιών και τα δικαιώματα των παιδιών στο 100% το βλέπεις και λες είναι λογικό να μην μπορούν να καλύψουν και τις ανάγκες και τα δικαιώματα των προσφύγων, αλλά να υπήρξαν δυσκολίες, υπήρξαν εντάσεις. Από αυτά χτίστηκαν καλές συνεργασίες και εξακολουθούν να υπάρχουν δεν έχουν ληφθεί όλα, η ασ πούμε την υπηρεσία ασύλου. Έχουμε καθημερινή και στενή συνεργασία οι δικηγόροι μας με την υπηρεσία ασύλου για να προβληματιστούν καταγραφές ασυνόδευτων παιδιών τα οποία είναι στην Ελλάδα μήνες χωρίς να ξέρει κανένας ότι υπάρχουν στην Ελλάδα παρά μόνο κάποιες μη κυβερνητικές οργανώσεις. Οπότε

υπάρχουν ακόμα κενά, αλλά φαίνεται να υπάρχει και μια πιο καλή διάθεση συνεργασίας. Σε γενικές γραμμές ήταν θετικό το κλίμα συνεργασίας και όχι μόνο αυτό, είχαμε εμείς σαν λύση να απευθυνθούμε στον συνήγορο του παιδιού για να διεκδικήσουμε μαζί με τον συνήγορο του παιδιού τα δικαιώματα του παιδιού. Γιατί υπάρχουνε δυσκολίες με τις αστυνομικές αρχές μερικές φορές, αντιρρήσεις στον τρόπο που η αστυνομία μπορεί να χειρίζεται καταστάσεις παιδιών. Οπότε θα έλεγα ότι είναι κάτι ουδέτερο. Ούτε ότι όλα είναι άσχημα αλλά ούτε και ρόδινα.

3) Πως αντιμετώπισε την προσφυγική ροή η Ελληνική κοινωνία, υπήρξαν αντιδράσεις;

Ξεκάθαρα, και σε όλους μας, νομίζω ότι όλοι ξέρουν. Αν κοιτάξει κανείς τηλεόραση θα δει ότι υπήρχαν μόνο αντιδράσεις. Εγώ από την αντίπερα όχθη που δεν βλέπω τηλεόραση θα πω ότι πράγματι υπάρχουν αντιδράσεις, αλλά υπάρχει και μια πολύ σημαντική ομάδα ανθρώπων που προσπαθούν πραγματικά να βοηθήσουν και να στηρίξουν και κατανοούν τη δυσκολία αυτού του πληθυσμού και τους λόγους για τους οποίους βρίσκονται εδώ και ζητάνε τη δική μας βοήθεια. Οπότε αν μια κοινωνία όπως ανέφερα και πριν, ενημερωθεί σωστά, ευαισθητοποιηθεί, κατανοήσει τους λόγους για τους οποίους ένας άνθρωπος είναι εδώ και μας ζητάει βοήθεια, τότε θα πέσουν οι εντάσεις, θα πέσουν τα άγχη, ο θυμός και θα βγει το συναίσθημα που καθένας μας πρέπει να έχει για να υποστηρίξει παιδιά τα οποία είναι στην Ελλάδα μόνα τους και δεν έχουν άνθρωπο να τους βοηθήσουνε. Δεν μπορείς να βγάλεις ένταση σε ένα παιδί που είναι ανήλικο και ασυνόδευτο στην Ελλάδα. Αν μείνεις στο ότι δεν βλέπει τηλεόραση είναι προφανές ότι θα έχεις θυμό και ένταση, γιατί θα λέει ο Έλληνας μου καταστρέφουν την Ελλάδα, ήρθαν και δίνουν φαγητό σε αυτούς και σε μένα δεν δίνουν. Ακούς κάτι τέτοιες εκφράσεις που αν δεν δεις πίσω από αυτό όπως ανέφερα και πριν δεν έχει να κάνει μόνο με την στάση και την ευθύνη του κάθε πολίτη, ότι εγώ οφείλω να ενημερωθώ για την ιστορία των ανθρώπων αυτών, αλλά οφείλει και το κράτος και οι ΜΚΟ να δίνουν χώρο και χρόνο στην κοινωνία που υποδέχεται προσφυγικό πληθυσμό να κατανοήσει τις δυσκολίες. Κάποιοι άνθρωποι το κάνουν από μόνοι τους, κάποιοι άλλοι μπορεί να θέλουν μια ενθάρρυνση παραπάνω από εμάς, μια προετοιμασία. Δηλαδή όταν εγώ είμαι σε ένα χωριό και αποφασίζω οποιοσδήποτε κρατικός φορέας ή μη ΜΚΟ να έρθει να μου ανοίξει ένα

ξενοδοχείο στο χωριό μου, που να φιλοξενεί οικογένειες και παιδιά προσφύγων, πρώτα πρέπει αν ενημερωθώ, να το ξέρω, να το επεξεργαστεί ο εγκέφαλος μου, να καταθέσω ερωτήσεις, προβληματισμούς, να το συζητήσω, να βρω τα υπέρ και κατά στο μυαλό μου με την υπόλοιπη ομάδα των πολιτών που μένουν στο χωριό και μετά να έρθουν. Όταν όμως, εσύ τους πας φυτευτούς μέσα σε ένα λεωφορείο τα βράδια είναι λογικό να έχεις εντάσεις, γιατί πας να τα κάνεις όλα ύπουλα λες και δεν θα ξυπνήσεις το πρωί και θα τους βρεις εκεί. Οπότε νομίζω ότι με καλύτερους χειρισμούς τα πράγματα μπορεί να ήταν πολύ καλύτερα.

4) Οι ΜΚΟ ποιες δράσεις έκαναν για τους πρόσφυγες

Από τα πιο σημαντικά κομμάτια ειδικά το 2015 ήταν η υποδοχή στα νησιά μας, να υποδέχονται τον πληθυσμό, το να περιθάλπουν δηλαδή να κάνουν την πρώτη παρέμβαση. Παρέχουν τα πάντα ψυχοκοινωνική, νομική, στέγαση, φαγητό, ρουχισμό υπηρεσίες διερμηνείας, υποστήριξη στα κομμάτια των κρατικών υπηρεσιών βλέπε ISO με όλο το προσωπικό που υποστηρίζει την υπηρεσία ασύλου και τις υπηρεσίες διερμηνείας και αξιολόγησης αιτημάτων ασύλου κτλ. Νομίζω σε όλα τα επίπεδα, έχουν μπει ΜΚΟ να παρέχουν επιπλέον υποστήριξη σε υπηρεσίες υγείας, υπηρεσίες εκπαίδευσης, εκπαιδευτικές δράσεις μη τυπικής εκπαίδευσης και προετοιμασίας για την τυπική εκπαίδευση, συνοδείες, επιτροπεία, Νομίζω δεν υπάρχει πεδίο δράσης που να μην έχουν μπει οι ΜΚΟ.

5) Πως αντιμετώπισαν το ζήτημα με τα ασυνόδευτα παιδιά;

Γενικά δόθηκε μεγάλη έμφαση στα ασυνόδευτα ανήλικα παιδιά, αυτό είναι αρκετά ξεκάθαρο από αρκετές ΜΚΟ. Λίγες είναι αυτές που επένδυσαν ουσιαστικά στο κομμάτι των ενηλίκων και δούλεψαν πολύ κοντά και ανέπτυξαν πρωτόκολλα παρέμβασης σε ασυνόδευτους ανήλικους. Νομίζω ότι υπάρχουν οργανώσεις που το έχουν πλαισιώσει εξαιρετικά, καλύπτοντας ολιστικά όλες τις ανάγκες των παιδιών και δουλεύοντας εξατομικευμένα για κάθε παιδί και όχι σαν να βλέπεις ένα σύνολο ανθρώπων με τα ίδια αιτήματα, δεν είναι έτσι σας λέω από την δική μου εμπειρία. Υπήρχαν ΜΚΟ οργανώσεις ωστόσο που είπαν ότι στήριζαν ασυνόδευτα παιδιά αλλά

το κάνανε πιο πολύ για το διαδικαστικό κομμάτι, το γραφειοκρατικό κομμάτι, τρέχω γρήγορα αιτήματα χωρίς να χτίσω κάποια σχέση εμπιστοσύνης. Θεωρώ ότι τα ασυνόδευτα είναι μια πολύ μεγάλη εμπειρία στον προσφυγικό πληθυσμό που χρειάζεται, όποιος μπει να υποστηρίξει να δώσει μεγάλη έμφαση στην παροχή υπηρεσιών και στην ποιότητα δουλειάς που παρέχεται και όπως έχει φανεί από την δική μας δουλειά τουλάχιστον, το Α και το Ω στις υποθέσεις των ασυνόδευτων είναι να δεις όντως κάθε παιδί εξατομικευμένα, να μην κάνεις γενικότητες και παρεμβάσεις γενικού τύπου και να χτίσεις όσο το δυνατόν μια σχέση εμπιστοσύνης με τα παιδιά αυτά που έχεις απέναντι σου να τα δεις σαν μονάδες και να τους κερδίσεις την εμπιστοσύνη και τον σεβασμό. Αν το καταφέρεις αυτό, νομίζω τότε και μόνο τότε το συγκεκριμένο παιδί μπορεί να κάνει πολύ μεγάλα βήματα. Εννοείται ότι και σε αυτήν την κατηγορία δεν είναι όλα ρόδινα, ούτε όλα τα παιδιά είναι έτοιμα και διατεθειμένα να ακούσουν και να δεχτούν όσο καλή δουλειά και εσύ να θες να κάνεις μαζί τους. Είναι πολύ σημαντικό ότι πολλά από τα παιδιά και πολλοί από τον προσφυγικό πληθυσμό βλέπουν την Ελλάδα σαν έναν χώρο όπου ήρθαν για να φύγουν ότι και να τους πεις εσύ δεν θα επενδύσουν. Οπότε όλα αυτά οποιοσδήποτε επαγγελματίας και οποιαδήποτε ΜΚΟ που θέλει να δουλέψει με ασυνόδευτα ανήλικα θα πρέπει να τα έχει κατά νου ούτε να υπάρχει εύκολα ματαίωση στο έργο, ούτε να υπάρχουν υψηλές απαιτήσεις, ούτε να υπάρχουν γενικές παρεμβάσεις και προσεγγίσεις. Πάντως όταν μιλάμε για την τρέχουσα χρονική περίοδο, οφείλω να ομολογήσω ότι υπάρχουν τεράστιες ελλείψεις από παροχή υπηρεσιών στο κομμάτι των ασυνόδευτων ανηλίκων και συγκεκριμένα της αστεγίας. Για ασυνόδευτα ανήλικα που είναι άστεγα οι ανάγκες είναι τεράστιες και παροχή υπηρεσιών είναι μικρή δυστυχώς.

- 6) Πως διανεμήθηκε το ποσό από την χρηματοδότηση της Ε.Ε, για να έχουν οι πρόσφυγες καλύτερες συνθήκες διαβίωσης και που δόθηκε περισσότερο βάρος;

Νομίζω έχει δοθεί βάρος πάρα πολύ στο κομμάτι της υποδοχής για τα νησιά σε ότι έχει να κάνει με τις χρηματοδοτήσεις όμως όχι με μια σωστή παροχή υπηρεσιών η οποία όλοι γνωρίζουμε ότι είναι τραγική απλά. Ένα δεύτερο κομμάτι δόθηκε στο ΕΣΤΙΑ για τα διαμερίσματα που ήταν το δεύτερο κομμάτι φιλοξενίας πια του

προσφυγικού πληθυσμού και με το κομμάτι του kastensystem κτλ. Νομίζω ότι εκεί έχει δοθεί η έμφαση και τώρα προσπαθούν τα τελευταία περίπου δύο χρόνια μπήκε στις συζητήσεις το ενταξιακό πλάνο παρέμβασης για την ένταξη των ανθρώπων αυτών με νέα πρότζεκτ, αλλά κατά τη δική μου γνώμη έχει γίνει λίγο ετεροχρονισμένα, δεν έχει δοθεί πολύ μεγάλη βαρύτητα και δεν καλύπτει όλες τις ανάγκες που ο πληθυσμός έχει. Οπότε νομίζω ότι εκεί έχει δοθεί η έμφαση στην υποδοχή και την στέγαση.

7) Όσον αφορά, την εκπαίδευση των προσφύγων παιδιών, κατά πόσο ήταν διατεθειμένη η Ελλάδα να τους εντάξει στο εκπαιδευτικό της σύστημα;

Επίσης 40 κύματα έχουμε περάσει για την εκπαίδευση. Υπήρχε πολύ αργή ανταπόκριση και καθυστέρηση σε όλο αυτό το κομμάτι μέχρι να βρούμε συντονιστές εκπαίδευσης ανά περιφέρεια, περιοχή κτλ. Πέρασαμε από το στάδιο που δεν θέλανε τα παιδιά να είναι μέσα στις τάξεις τις κανονικές, οπότε για αυτό ελάτε απογευματινές ώρες και το ονομάσαμε ΔΥΕΠ και αν δεν υπήρχε υποστήριξη για τις μετακινήσεις από τον ΙΟΜ δεν θα μπορούσαμε να μεταφέρουμε τα παιδιά από τα camps στα σχολεία κτλ. Αυτό το λέω γιατί παντού φαίνεται ότι υπήρχε μια διάθεση τα παιδιά να ενταχθούν στο σύστημα, την τυπική εκπαίδευση αλλά, αν πράγματι υπήρχε θα υπήρχαν και τα κατάλληλα βήματα προετοιμασίας. Οπότε ναι μεν λέμε ότι υπάρχει αλλά δεν κάνουμε κάτι πολύ ξεκάθαρο και συνταρακτικό για να τα υλοποιήσουμε. Από την άλλη τώρα πια μιλάμε ακόμα μια φορά για την θέληση τους πράγματι τα παιδιά να ενταχθούν σε όλο αυτό το σύστημα της δημόσιας εκπαίδευσης. Αναμένουμε να δούμε πως θα υλοποιηθεί γιατί τώρα που έχουμε και τον κορονοϊό και την καραντίνα δεν φάνηκε να κάνουν κάτι ιδιαίτερο για αυτήν την ομάδα στόχου για τα παιδιά τα οποία ήταν μέσα στις δομές. Επίσης όταν έχεις όλα τα διαμερίσματα της ΕΣΤΙΑΣ στο κέντρο της Αθήνας, άρα τα παιδιά για να πάνε σχολείο απευθύνονται στην Α΄ Αθηνών και η Α΄ Αθηνών είναι πλήρης από τα παιδιά ελλήνων και μεταναστών που μένουν στην Αθήνα, πολλά παιδιά έμειναν εκτός δημόσιας εκπαίδευσης γιατί δεν υπήρχαν θέσεις εγγραφής τους. Οπότε ναι μεν υπάρχει μια καλή διάθεση αλλά φαίνεται στην πράξη και εκεί κολλάει το κομμάτι της γραφειοκρατίας και των συστημάτων του ελληνικού δημοσίου, δεν μπορεί να υλοποιηθεί άμεσα όσο καλή διάθεση και να λένε ότι υπάρχει.

8) Ποιες εθελοντικές ομάδες και με ποιόν τρόπο συνέβαλαν στην διαδικασία φροντίδας των προσφύγων;

Εθελοντικές ομάδες ήταν από ΜΚΟ και οργανώσεις που δήλωναν εθελοντές δεν πληρώνονταν από κάπου ερχόντουσαν από το εξωτερικό και κάνανε παρεμβάσεις , εθελοντικές ομάδες ήταν έτσι από διάφορες ομάδες της κοινωνίας των πολιτών στα σημεία υποδοχής στην Αθήνα που κάνανε πάλι δικά τους γκρουπ και παρείχανε υπηρεσίες χωρίς να έχουν από πίσω κάποια χρήματα ή κάποιους πόρους και ο κάθε ένας πολίτης ατομικά από τον χρόνο του και από το εισόδημα του προσπαθούσε να από τι έχουμε ακούσει όλα αυτά τα χρόνια να βοηθήσει μέσω της ΜΚΟ ή απευθείας τους ανθρώπους αυτούς τους οποίους έβλεπε να χρήζουνε υποστήριξης. Και στο δίκτυο είναι πάρα πολύ σημαντική η συμβολή των εθελοντών μας, καθότι όλες οι εκπαιδευτικές δράσεις για παράδειγμα που υλοποιούνται στο δίκτυο εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις. Υλοποιούνται από εθελοντές. Το Δίκτυο ούτως η άλλως είναι μια μη κυβερνητική οργάνωση, ένα σωματείο που στήθηκε από εθελοντές, οπότε όλες οι υπηρεσίες, οι δράσεις οι εκπαιδευτικές ολοκληρώνονται από εθελοντές, οπότε υπάρχει και αυτή η ομάδα.

Παράρτημα 2

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΗΣ ΜΚΟ Generation 2.0 for Rights, Equality & Diversity

Συνεντευξιαζόμενη: Ισμήνη Καρυδοπούλου – Program Director

- 1) Γνωρίζοντας ότι στις χώρες του εξωτερικού η θεμελίωση των ΜΚΟ ήταν πιο αποδεκτή κυβερνητικά και μη, πόσο εύκολη ήταν η αποδοχή από το ελληνικό κράτος και την ελληνική κοινωνία;

Η αποδοχή της κοινωνίας των πολιτών του μη κερδοσκοπικού τομέα στην Ελλάδα δεν είναι ανεπτυγμένη σε ιδιαίτερο βαθμό πολύ πριν το προσφυγικό. Δηλαδή γενικώς το κλίμα απέναντι στις μη κυβερνητικές οργανώσεις είναι θα λέγαμε κυρίως αρνητικό. Άλλαξε λιγάκι η εμπειρία του κόσμου καταρχάς πριν από το προσφυγικό, θα έλεγα με την οικονομική κρίση δηλαδή κατά την διάρκεια της οικονομικής κρίσης γύρω στο 2010 και λίγο μετά, επειδή οι άνθρωποι ανεξαρτήτως δηλαδή και ελληνικές οικογένειες κτλ. είχαν τρέξει τότε κάποια προγράμματα παροχής τροφίμων κτλ , προνοιακά θα λέγαμε από μη κυβερνητικές οργανώσεις, κάποιες οικογένειες, κάποιοι άνθρωποι ήρθαν λίγο περισσότερο σε επαφή με τον μη κερδοσκοπικό τομέα. Παρόλα αυτά στην συνείδηση του κόσμου η δημοσιογραφικά η γενικά δεν είναι και πάρα πολύ ανεπτυγμένη η αποδοχή αυτού του τομέα στην Ελλάδα, υπάρχει καχυποψία. Η σχέση της κοινωνίας των πολιτών με το κράτος έχει διάφορες διαστάσεις, δηλαδή μια διάσταση είναι όταν μια κυβερνητική οργάνωση χρηματοδοτείται για κάποιο πρόγραμμα που παίρνει κάποια χρηματοδότηση. Η αλήθεια είναι ότι τα προγράμματα που διαχειρίζεται το ελληνικό κράτος είναι αρκετά γραφειοκρατικά βαριά για πολλές μη κυβερνητικές οργανώσεις, αλλά στο πλαίσιο μετά το προσφυγικό δεν μπορώ να πω ότι και εκεί το κράτος ήταν ιδιαίτερα βοηθητικό ως προς τις μη κυβερνητικές οργανώσεις. Δεν ξέρω αν έχετε ακούσει για ένα μητρώο μη κυβερνητικών οργανώσεων που ασχολείται με το μεταναστευτικό και το προσφυγικό. Πρόκειται για ένα μητρώο το οποίο σε καμία περίπτωση δεν βοηθάει το έργο των οργανώσεων και καταλαβαίνει κανείς ότι υπάρχει και μια έντονη καχυποψία για το έργο της κοινωνίας των πολιτών. Έχουν γίνει και κάποιες προσφυγές σε σχέση με αυτό.

- 2) Ποια ήταν τα προβλήματα τα οποία αντιμετωπίσατε, γνωρίζοντας πως στην Ελλάδα επικρατεί μεγάλη γραφειοκρατία, πόσο εύκολα και άμεσα μπορεί μια ΜΚΟ να έχει μια σωστή δράση σε αυτή την χώρα;

Θα έλεγα ανάλογα την δράση και ανάλογα λίγο και την θεματική της δράσης. Πάντως σε γενικές γραμμές δεν είναι πάρα πολύ εύκολο. Τώρα η γραφειοκρατία μία ΜΚΟ την επηρεάζει ενδεχομένως υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις δηλαδή μια ΜΚΟ μπορεί να χρηματοδοτείται για παράδειγμα να κάνει μια δράση από κάποιο ιδιωτικό ίδρυμα. Άρα, δεν εμπλέκεται άμεσα στην γραφειοκρατία της χρηματοδότησης από το δημόσιο. Από εκεί και πέρα, πραγματικά εξαρτάται από το τί θα υλοποιήσει, δηλαδή εάν οι κοινωνικές υπηρεσίες, δηλαδή οι κοινωνικοί λειτουργοί θέλουν να βοηθήσουν για παράδειγμα μια οικογένεια να εγκατασταθεί, να βγάλει Α.Φ.Μ, να βγάλει ΑΜΚΑ, όλα αυτά είναι φοβερά προβλήματα, είναι πολύ δύσκολα λόγω γραφειοκρατίας. Εάν μια ΜΚΟ παρέχει υπηρεσίες ψυχολόγου σε αυτήν την περίπτωση δεν υπάρχει γραφειοκρατία. Δηλαδή αν κάποιος χρειάζεται ψυχολογική υποστήριξη εκεί δεν βλέπω η γραφειοκρατία να αποτελεί εμπόδιο γιατί δεν εμπεριέχει σχέση με το δημόσιο αυτή η δράση. Οτιδήποτε άλλο δηλαδή ακόμα και για να βγάλει ένας αλλοδαπός είτε είναι πρόσφυγας, είτε είναι μετανάστης και δεν έχει ΑΜΚΑ.(το ΑΜΚΑ είναι ένα πρόβλημα που έχει σχέση με την γενική γραφειοκρατία). Η ας πούμε, όταν θέλεις να παρέχεις νομικές υπηρεσίες. Τώρα δηλαδή τι εννοούμε με τον όρο γραφειοκρατία δηλαδή όταν ένας άνθρωπος για να πάρει άσυλο η όταν αυτή τη στιγμή για να ανανεωθούν οι άδειες των μεταναστών οι υπηρεσίες λόγω λοκντάουν έχουν κλείσει και έχουν γίνει πολύ περίπλοκα τα πράγματα και έχουν μείνει άνθρωποι χωρίς άδειες ανανεωμένες ή όταν το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής στις αρχές που έδωσε παρατάσεις σε ληγμένες άδειες διαμονής, επειδή οι άνθρωποι δεν μπορούσαν να πάνε να τις ανανεώσουν, αλλά ο ΟΑΕΔ δεν είχε συμμορφωθεί ας πούμε με την απόφαση του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής. Άρα τι γινόταν: Πήγαινε ο άνεργος μετανάστης να δηλώσει κάτι στον ΟΑΕΔ στην πλατφόρμα σχετικά με το επίδομά του, η πλατφόρμα προφανώς χτυπούσε το σύστημα γιατί έμπαινε προφανώς ένας αριθμός ληγμένης άδειας, δεν ενημερωθήκανε οι υπηρεσίες μεταξύ τους και υπήρχαν άνθρωποι που χάσανε μια σειρά δικαιώματα ας πούμε

δημιουργήθηκε πρόβλημα σε μια σειρά από δικαιώματα που έχουν ως μόνιμα διαμένοντες στην χώρα. Οπότε θέλω να πω η γραφειοκρατία είναι πρόβλημα για κάποιες δράσεις, όχι για όλες.

3. Πόσο πρόθυμη ήταν και είναι η Ελληνική κυβέρνηση να χρηματοδοτήσει ή να «επενδύσει» στις ΜΚΟ. Πέρα από την χρηματοδότηση της Ε.Ε που οι ΜΚΟ έχουν δεχτεί ποια ήταν η συμμετοχή της κυβέρνησης όλα αυτά τα χρόνια στη χρηματοδότηση των ΜΚΟ. Αν μπορούσαμε να το προσδιορίσουμε σε ποσοστά, ποια θα ήταν αυτά;

Επειδή εδώ αναφέρεστε σε εθνική και ευρωπαϊκή χρηματοδότηση, συνήθως αυτό που γίνεται είναι ότι υπάρχουν ευρωπαϊκά ταμεία, υπάρχει το ευρωπαϊκό ταμείο για την μετανάστευση και το άσυλο υπάρχει το ευρωπαϊκό κοινωνικό ταμείο, υπάρχουν διάφορα. Συνήθως αυτό που γίνεται είναι ότι περνάνε στο ελληνικό κράτος, άρα ένα ποσοστό αυτών των ευρωπαϊκών χρημάτων γίνονται εθνικοί πόροι. Οπότε το πρόθυμη ή απρόθυμη είναι λίγο σχετικό. Οφείλει το ελληνικό κράτος όταν συνάπτει συμφωνίες με την ευρωπαϊκή ένωση στο πλαίσιο των οποίων λαμβάνει πακέτα χρηματοδοτικά για να τα διαχειριστεί δεν έχει να κάνει με την προθυμία ή απροθυμία, έχει να κάνει με το γεγονός ότι έχει συνάψει κάποιες συμφωνίες με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Τώρα ότι αρκετά από αυτά τα προγράμματα αλλά είναι αρκετά τα ταμεία της Ευρωπαϊκής ένωσης μέσα από τα οποία καλύπτονται οι ανάγκες στο τομέα της κοινωνικής πρόνοιας. Γενικά το Ελληνικό κράτος, ένα χαρακτηριστικό είναι ότι φορτώνει πολύ με γραφειοκρατία αυτές τις διαδικασίες, αργεί πάρα πολύ να απορροφήσει χρήματα αφήνει χρήματα και πακέτα, δεν το εκμεταλλεύεται όπως θα μπορούσε. Τώρα να σας πω την αλήθεια, χρηματοδοτήσεις του ελληνικού κράτους, που είναι τελείως εθνικά να μην έχει δηλαδή καμία σχέση με χρήμα της ευρωπαϊκής ένωσης δεν μπορώ να πω ότι έχω υπόψη μου κάποια λεφτά που μόνο το ελληνικό κράτος χωρίς δηλαδή χωρίς να έχει πάρει από τα ευρωπαϊκά ταμεία μόνο του να έχει δώσει στις ΜΚΟ χρήματα. Άρα δεν είναι θέμα προθυμίας.

4. Η αποδοχή της ελληνικής κοινωνίας στην ίδρυση των ΜΚΟ, με ποιο τρόπο έχει συμβάλει στην καλύτερη λειτουργία και επίτευξη των στόχων τους;

Οποιοσδήποτε θέλει πάει στο πρωτοδικείο και να καταθέσει ένα καταστατικό το κάνει χωρίς να αναμένει καμία αποδοχή από καμία κοινωνία. Οπότε σε σχέση με την ίδρυση δεν υπήρχε κάποιο θέμα δηλαδή να εμποδίσει η ελληνική κοινωνία ένα σωματείο. Εάν ένα σωματείο υποκρύπτεται πίσω από πολιτικές πεποιθήσεις ή κάτι που αντιτίθεται στην δημοκρατία εκεί τίθεται ένα θέμα, αλλά για παράδειγμα η ίδρυση ενός σωματείου που θέλει να βοηθήσει άστεγους, να κάνει διανομή τροφίμων ή κάτι άλλο δεν εξαρτάται από το αν θα γίνει αποδεκτό από την ελληνική κοινωνία. Δεν καταλαβαίνω δηλαδή πως συνδέεται η αποδοχή μιας κοινωνίας με την ίδρυση ενός οργανισμού. Πως η κοινωνία βοηθάει στην λειτουργία μιας οργάνωσης: Δεν αφορά την ίδρυση, μια οργάνωση θα ιδρυθεί και η ελληνική κοινωνία καλώς η κακώς δεν ασχολείται με αυτό, δηλαδή ο κόσμος στην Ελλάδα δεν παρακολουθεί πολύ ενεργά τέτοιου είδους θέματα, άρα θα ιδρυθεί. Στη συνέχεια εάν η ελληνική κοινωνία είναι δεκτική ή όχι τόσο δεκτική απέναντι στον μη κερδοσκοπικό τομέα έχει να κάνει με δυο πράγματα: εάν η ελληνική κοινωνία ήταν πιο ενημερωμένη θετικά προσκείμενη σε όλο αυτό ενδεχομένως να βοηθούσαν τη λειτουργία των οργανώσεων είτε γιατί οι άνθρωποι μέσω εθελοντισμού θα βοηθούσαν είτε επειδή στόμα με στόμα θα διαδίδανε τις δράσεις είτε επειδή θα είχαν μια υποστήριξη δηλαδή σε τέτοιου είδους πράγματα θα ήταν βοηθητικό για μια ΜΚΟ. Όταν έσκασε το προσφυγικό στην Ελλάδα περίπου το 2015 στην Αθήνα, πάρα πολύς κόσμος κινητοποιήθηκε, ενεργοποιήθηκε σε ένα πλαίσιο αλληλεγγύης και είχε μαζέψει τρόφιμα και τα πήγαινε σε οργανώσεις που ασχολούνται με το προσφυγικό που είχαν δώσει πράγματα, δηλαδή πάρα πολύς κόσμος στα τέλη του 2014 -2015 είχε βοηθήσει πολύ, με τη συλλογή φαρμάκων π.χ. Οπότε με αυτήν την έννοια, όσο πιο ανοιχτή είναι μια κοινωνία στο έργο του μη κερδοσκοπικού τομέα, σίγουρα επηρεάζει θετικά την λειτουργία και την υλοποίηση δράσεων. Σε άλλες χώρες που ο μη κερδοσκοπικός τομέας έχει μια πιο θετική ανταπόκριση γενικότερα από την κοινωνία, ενδεχομένως υπάρχει και μια οικονομική υποστήριξη διαφορετική δηλαδή στο εξωτερικό σε κάποιες χώρες δεν είναι και πολύ σπάνιο κάποιες οικογένειες να είναι συνδρομητές ή μηνιαία να καταβάλουν κάποιο ποσό στο έργο μια οργάνωσης. Αυτό όμως, στην Ελλάδα δεν είναι μια πρακτική διαδεδομένη πολύ, πολύ σπάνια συμβαίνει αυτό. Εκτός αν πρόκειται για μια πάρα πολύ μεγάλη οργάνωση, όπως για παράδειγμα η ActionAid που έχει αυτό το πρόγραμμα υιοθέτησης παιδιών από την Αφρική κτλ πρέπει να είναι μια δράση που πηγαίνει καλά. Αλλά, ας πούμε εμείς που

ασχολούμαστε με το μεταναστευτικό δεν θα ήταν πολύ εύκολο να υποστηρίζομαστε οικονομικά από τον κόσμο.

5) Πόσο εύκολη είναι η εύρεση ανθρώπινου δυναμικού για τις ΜΚΟ στην Ελλάδα, ποιες είναι οι βασικές προϋποθέσεις - δεξιότητες αυτών των ανθρώπων: πέρα από την αγάπη, την ευαισθησία και το αίσθημα αλληλεγγύης προς τον συνάνθρωπο;

Έχουμε μια τομή στον μη κερδοσκοπικό τομέα στην Ελλάδα, η πρώτη για εμένα είναι η οικονομική κρίση επομένως αναφερόμαστε για το 2010 -2012 εκείνα τα χρόνια και η δεύτερη είναι το προσφυγικό. Εγώ όταν απασχολούμαι επαγγελματικά στον μη κερδοσκοπικό τομέα περίπου πριν το 2006, όταν με ρωτούσαν τι επάγγελμα κάνω δεν ήταν ιδιαίτερα γνωστό. Τώρα μετά από αυτήν την εμπειρία, πλέον πολύς κόσμος γνωρίζει ότι μπορεί να κάνει επαγγελματική σταδιοδρομία στον μη κυβερνητικό τομέα. Χρειάστηκαν ξαφνικά πάρα πολλές ειδικότητες και δικηγόροι και γενικότερα ειδικότητες που αφορούν την ψυχολογική στήριξη, θα έλεγα ότι ξαφνικά ο μη κερδοσκοπικός τομέας είναι μια υπολογίσιμη αγορά εργασίας για κάποιες ειδικότητες. Χρειάστηκαν άνθρωποι. Με αυτήν την έννοια, το να βρει μια ΜΚΟ έναν εργαζόμενο εξειδικευμένο επαγγελματία ή οτιδήποτε άλλο δεν είναι πάρα πολύ δύσκολο. Δεδομένου και τις δυσκολίες που ειδικά κάποια κοινωνικά επαγγέλματα τις δυσκολίες εύρεσης εργασίας που έχουν. Το να βρεις εξειδικευμένο προσωπικό όχι τόσο στην παροχή ψυχοκοινωνικής η άλλης υποστήριξης άλλα όσο στη διαχείριση του οργανισμού δηλαδή υλοποίηση προγραμμάτων, ενδεχομένως, εύρεση εθελοντισμού, διαχείριση ενός μη κερδοσκοπικού προσωπικού. Επομένως δεν είναι πάντα εύκολο να βρεις κάποιον που έχει εμπειρία. Δηλαδή είναι θέσεις που επί της ουσίας δεν πας κάπου σπουδάζεις και μετά πας να εφαρμόσεις αυτά που έμαθες στον επαγγελματικό σου χώρο, θέλει δηλαδή και μια εμπειρία στο πεδίο. Αυτό που για μένα αποτελεί ένα χαρακτηριστικό του μη κερδοσκοπικού τομέα, θεωρώ ότι άνθρωποι που δουλεύουν σε αυτόν τον χώρο καλό είναι να έχουν ένα εύρος δεξιοτήτων, δηλαδή να έχουν και αντίληψη του πεδίου, δεν μπορείς για παράδειγμα να είσαι project manager να φτιάχνεις ένα καινούργιο πρόγραμμα π.χ. για ασυνόδευτους ανήλικους και να μην έχεις ιδέα τι σημαίνει ασυνόδευτος ανήλικος στην Ελλάδα, ποιές είναι δυνατότητες του, η απλά να φτιάξεις ένα πρόγραμμα που να μην έχει καμία εικόνα από τα οικονομικά πως θα το υλοποιήσεις, τι θα ξοδέψεις, τι θα

χρειαστείς. Μετά δεν γίνεται να μην έχεις καμία ιδέα για το πως ουσιαστικά αναφέρεσαι στον χρηματοδότη σου. Εάν θες εθελοντές δεν γίνεται να μην ξέρεις καθόλου πως να διαχειριστείς ομάδα ανθρώπων. Ειδικά στο κομμάτι του διοικητικού ενός μη κερδοσκοπικού οργανισμού, όσο περισσότερα πεδία και όσο περισσότερα πράγματα γνωρίζεις το στέλεχος της ΜΚΟ τόσο το καλύτερο. Θεωρώ, δηλαδή ότι καλό είναι να έχει κανείς μια γκάμα από δεξιότητες και γνώσεις. Ακόμα και ο ψυχολόγος της ΜΚΟ όπου αυτό που θα του ζητάνε θα είναι να κάνει συνεδρίες με ανθρώπους, εάν δεν έχει αντίληψη πως λειτουργεί η οργάνωση, δηλαδή ότι λογικά έχει πάρει μια χρηματοδότηση, έχει προθεσμίες όπου γίνονται κάποιες αναφορές και εάν δεν έχει εικόνα και της διαδικασίας μπορεί να είναι πάρα πολύ καλός επαγγελματίας στην παροχή υπηρεσίας που κάνει, αλλά εάν δεν αντιλαμβάνεται το πλαίσιο μέσα στο οποίο εργάζεται μπορεί κάπου να δυσκολευτεί αυτός ή να δυσκολευτεί ο οργανισμός, ο οποίος τον έχει προσλάβει, σε θέματα επικοινωνίας π.χ. μπορεί κάποιος να μην καταλαβαίνει ότι πρέπει να στείλει την αναφορά για το τι έκανε μέσα στον μήνα σε συγκεκριμένη ημερομηνία στον Project manager, γιατί ο Project manager θα το χρειαστεί για να το βάλει στον χρηματοδότη.